



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Augustini Barbosae ... Collectanea doctorum tam  
veterum, quam recentiorum, in ius pontificium universum**

In Qvo Dvo Priores Decretalivm Libri Continentvr

**Barbosa, Agostinho**

**Lugduni, 1669**

29. De officio & potestate iudicis delegati.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95263](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95263)



beneficiatus, qui habet annexam Parochialem suo Canonicali, vel beneficio, non intitulatur in Parochiali, sed in Canonicali, vel beneficio, cui est annexa accessoria, & in perpetuum, Franch. in c. 1. n. 7. versic. non obstat, de filiis Presbyr. lib. 6. Nicol. Garc. p. 11. c. 6. n. 19. nec deputat Vicarium temporalem ob causam, vel ad certum tempus, ob quam, vel usque ad quod Vicaria durat, quasi cessante causa, vel tempore elapso possit Parochianus curam per se exercere, prout in terminis cap. cum ex eo 34. de elect. lib. 6. sed deputat Vicarium, quamvis temporalem, necessarii tamen ponendum, qui licet ex consuetudine immemoriali, seu privilegio possit esse ad eius nutum amovibilis, Vicaria tamen est perpetua erecta; nihil enim inconuenit, nec contrarietatem implicat quod Vicarij dicantur temporales & Vicaria perpetua sit, quia eodem modo Vicarius Episcopi temporalis est, & tamen Vicariatus dignitas perpetua indicatur, Gabr. consil. 32. n. 19. vol. 2. quem refert Sbroz. de officio Vicarij, lib. 1. q. 4. in fine. Sic etiam procedit Sacre Congregationis decisio supra relata pro eadem prima opinione affirmatiua, dum habet Vicarium amovibilem in exercitio curæ animarum arguere curam esse penes deputantem, quod & manifestè ostenditur in eius fine, dum ibi dicitur, quod residere ipse deputans teneatur, vt refert Nicol. Garc. d. n. 179.



### De officio, & potestate iudicis delegati.

#### TIT. XXIX.

#### S V M M A R I V M.

- 1 Doctores referuntur super hanc rubr. scribentes, & de illius materia agentes citantur, n. 2.
- 3 Officium aliquando accipitur pro eo quod voluntariè, seu liberaliter fit.
- 4 Officium nonnunquam designat beneficium quod amicis exhibemus, & quod homo homini in quantum homo est, prestat.
- 5 Officium frequentius sumitur pro eo quod unusquisque pro sua conditione, siue publica, siue priuata obligatione facere tenetur, & ei conuenit.
- 6 Officium paternum, seu pietatis officium inter parentes dicitur obligatio illa, qua parentes tenentur filias in matrimonium collocare, heredè seu instituere.
- 7 Officium vocatur obsequium illud, quod libertas patrono prestare tenetur.
- 8 Officium diuinum appellantur inter Ecclesiasticos Hora Canonica.
- 9 Officia in iure appellantur tam beneficia Ecclesiastica, quam etiam alia munera non solum publica, sed etiam priuata, licet sint vilia.
- 10 Officium, & artificium in quo differant, ostenditur.
- 11 Declaratur l. legatis 65. §. si ex officio, ff. de legat. 3.
- 12 Potestas siue potentia derivatur à verbo, possum, potes.
- 13 Potestatis nomen latissimum est plura significans, solumque distinguitur ratione materiae.
- 14 Potestatis verbum aliquando per antonomasiam merum imperium significat.
- 15 Verba, officio, & potestate, in hac rubr. posita, in

quo sensu intelligantur absque eo quod alterum abuteretur, ostenditur.

- 16 Verbum, potestate, quare in hac rubr. appositum fuerit, cum in illa ff. de officio eius, que huic responderet, omisum reperitur, ostenditur.
- 17 Delegatus in iure aliquando appellatur ille, qui vice alterius creditori datus est.
- 18 Delegatus index aliquando idem est atque iudex datus.



VERB. hanc rubr. scripserunt Zabarel. 1 Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Bald. Panorm. Felin. Dec. Bùr. Barbat. Anchar. Guid. Papæ, & Peregrin. lib. 1. variat. Guillelm. Durand. in breuiario aureo iuris Canonici, fol. 30. Ioan. de Londris in breuiario sanctorum Canonum, fol. 165. Petr. de Rauenenna in compendio iuris Canonici, Martin. Mesnart. in epistome Decretal. fol. 28. verso, Daniel. Venator. in analysi method. iur. Pontificij, pag. 90. Goffred. & Hostiens. in summa huius tit. Alexand. Cassan. & Anastas. German. in paratilis ad quinque libros Decret. Barthol. Carthag. in exposit. titulorum iuris Canonici, Zypæ. in analytica postremi iuris Ecclesiast. enarrat. pag. 80. nouissimè Honor. lib. 1. summ. in Decretal. omnes sub hac rubr. & volum. 2. repetitionum in iure Canonico ad primum Decretalium librum, Franciscus Coscius, & Quintil. Mandos. in appendice.

De materia huius tituli agunt Guillelm. Durand. 2 in speculo iuris, lib. 1. partic. 1. sub tit. de indice delegato, & apud Hispanos l. 19. tit. 4. part. 3. Kirchou. & Donat. à Fina tom. 1. communium opin. lib. 1. tit. 2. Praxis Episcop. part. 1. verbo, delegatus, Ioan. Francisc. Leo in thesaur. fori Ecclesiast. part. 2. cap. 2. de potestate, & iurisdic. delegata, & Nanar. lib. 1. conf. sub hoc tit. decem ponit consilia, & tria Iacob. de Grassis tom. 2. consiliorum, lib. 1.

Officio. ] Omittit illius etymologia, de qua S. Thom. 2. 2. quæst. 186. artic. 3. Decius in hac rubr. num. 3. Abb. in cap. post cessionem, num. 2. de probat. Bolognet. in rubr. num. 37. & 38. ff. de officio eius, Vertus. & Brisson. verbo officium, sciendum est quod licet aliquando præ eo accipiat quod voluntariè, seu liberaliter fit, vt in l. 1. ff. mandati, l. in commodato, §. sunt, ff. commodati, indeque beneficium 4 designet quod amicis exhibemus, & quod homo homini in quantum homo est, prestat, l. seruus, 7. ff. de seruus export. vnde officiosi dicti, & Cicer. lib. 5 de Amicitia, ait odiosum sanè genus hominum officia exprobrantur. Frequentius tamen & proprius officium pro eo sumitur quod unusquisque pro sua conditione siue publica, siue priuata obligatione facere tenetur, & ei conuenit, vt ante alios definit idem Cicer. lib. de inuent. relatus à Panormit. vbi proximè, inquit esse id quod natura, vel lege implere necesse est, & est text. in l. 1. ibi, debitum officium, C. de his, quibus vt indign. l. 3. §. 1. in fine, ibi, officium, quod in se recepit, impleverit, ff. de recept. arbit. l. officio, & ibi gloss. C. de negot. gestis, tradunt post Abb. & Bolognet. vbi sub Corral. lib. 7. miscel. alias lib. 1. epistolic. cap. 21. n. 2. Cas. Costan. lib. 2. de variis ambiguit. iuris cap. 9. Duaren. & alij, quos refert, & sequitur D. Barbosa. in l. 1. p. 4. num. 13. ff. solut. matrim. Sic inter parentes & liberos dicitur paternum officium, & pietatis officium obligatio illa, qua parentes tenentur filias in matrimonium collocare, heredè seu instituere, l. vlt. C. de dotis promiss. iuncta l. qui liberos 18 ff. de ritu nupr. l. 2. ff. de inoff. testam. inter patronum & libertum obsequium illud quod libertus patrono 7 prestare,



præstare tenetur, officium vocatur. d. l. officio, C. de negot. gestis, l. si non sortem 26. §. libertus, ibi, Sed cum officium, iuncta gloss. ff. de condit. indub. Inter Ecclesiasticos Horæ Canonice quotidie necessariæ recitandæ diuinum Officium appellantur, sicut & matutinum, seu vespertinum cap. 1. de celeb. Missar. c. ult. 12. dist. & alibi sacerdotale officium dicitur in cap. sanè, il. 2. hoc tit. itémque beneficium dari propter officium, in c. ultim. de rescriptis, lib. 6. Et denique ex eadem ratione tam beneficia Ecclesiastica, quàm etiam alia munerata non solum publica, sed etiam priuata, licet sint vilia & infima, officia in iure appellantur, quia scilicet omnia sub se certa continent ministeria, ad quæ illa obtinens, seu gerens adstrictus vel deputatus est, vt in beneficiis sunt text. in cap. 1. iuncta ratione ibi, Cum vnum officium vix dignè, &c. de consuetud. lib. 6. cap. cum singula 31. in princip. iuncto §. prohibemus, de prebend. eod. lib. cap. ad hæc 13. eod. tit. in Decretal. cum aliis, de quibus Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. §. §. 11. ex num. 2. & in muneribus publicis probat text. in l. 2. ibi, ex ea prouincia in qua officium aliquod gerit, ff. de his quibus ut indign. l. si quis officium 38. ff. de ritu nup. & rubricæ omnes pertinentes ad iudices, seu Magistratus tam sæculares, quàm Ecclesiasticos, quæ ideo per verbum officio, concipiuntur, vt patet lib. 1. Digestorum a tit. de officio Consulit cum seqq. & lib. 1. Decretalium, & Sexti à tit. de officio Archidiaconi, & à tit. de officio Vicarij. Ac tandem in muneribus priuatis etiam vilibus sunt text. in l. peculium 65. in princip. ibi, Officia seruorum, ff. de legat. 2. legat. 65. §. si ex officio, iuncta gloss. 1. ibi, ff. de legat. 3. communiter recepta ex Gam. Lustr. decis. 353. num. 1. prosequuntur latè Dec. in hac rubr. num. 3. vbi Sahag. num. 1. Mant. & Bolognet. in d. rubr. ff. de officio eius, num. 37. & 38.

10 Cum quibus insuper aduerte quod licet nomen, officium, sic latè & generaliter sumptum, comprehendat omne ministerium aliàs necessariò adimplendum, quamvis per artem exerceatur, quod vocatur artificium, vt per d. gloss. 1. in d. l. legatis, §. si ex officio, ff. de legat. 3. in specie tamen, & magis propriè sumptum ab illo differt, vt probat text. in eod. §. si ex officio, l. nominatum 24. ff. de manumiss. test. Officium namque in specie significat ministerium quod sine vlla arte exercetur, vt textor, & alij similes, inter artifices, ff. de solutionib. Bolognet. n. 39. ff. de officio eius. In qua propria significatione tractant Iureconsulti de reuocatione, diminutione, vel augmento legati quoties sub nomine officij, vel artificij ferri legantur, & postea tempore mortis testatoris officium illud, vel artificium mutauerant, quod habebant testamenti tempore, & ab eisdem Iureconsulis generalis regula traditur, quod si seruus ex officio ad artificium, aut denique ex officio ad aliud artificium transierit, legatum extinguatur, non ita è conuerso si ex officio translatus fuerit ad officium, d. l. legatis 65. §. si ex officio, vbi gloss. Verbo officium, & verbo factus est l. textoribus 61. ff. de legat. 3. d. l. peculium 65. in princip. ff. de legat. 2. l. si cui 11. versic. proinde ff. quibus modis ususfruct. amittat. post alios Bolognet. d. num. 39. Cuiac. lib. 9. obseruat. c. 17. col. 2. Qua tamen regula retenta magnam patitur difficultatem text. in d. l. legatis, §. si ex officio, versic. non idem, ibi, coquus postea factus est, ex verbis §. sequentis ibi, plura artificia, iuncto ibi, Et alij coqui legati fuerunt, cui consonat text. in l. si quis venditor 18. in fine, ibi, Optimum in eo artificium, ff. de adilit. edicto, cap. ne tales, ibi, arte & impendens coquorum non indiget, de consecrat. dist. 5. adeò vt Zoannet. lib.

Tom. I.

singulari Digestorum, c. 7. coactus fuerit aliter §§. illos legere, ac diuidere, quod tamen est contra omnium liberorum fidem, & circa eorum explicationem valde laborant, post scribentes ibi Emman. Soarez lib. 1. obseru. c. 39. Forcat. in peni iuris c. 17. Cuiac. vbi proximè. Verum ex eius dictis resoluè coquos aliquando in solo ministerio, aliquando in artificio haberi, vt Linius lib. 39. auctor. est in illis verbis, ibi, Tunc coquus vilissimum antiquis mancipium estimatione, & usu in pretio esse, & quod ministerium fuerat ars haberi capta est, &c. iuxta quam distinctionem facillè conciliantur iura suprà citata nam text. in d. l. legatis, §. si ex officio, intelligitur de coquo prout in solo ministerio, & officio habetur; cetera verò iura de eo loquuntur prout artificio annumeratur, cui explicationi consonat in effectu intellectus gloss. in eod. §. si ex officio, verbo coquus.

Potestate. ] A verbo possum potes, sicut & potentia, deriuatur, vt auctor est Petr. Gregor. syntagm. iuris, lib. 1. cap. 2. num. 3. & lib. 33. cap. 1. numero 1. Nauar. in cap. nouit, notab. 3. num. 80. in fine, de iudic. inde aduertens num. seq. has duas voces in genere sumptas, potestatem, scilicet, & potentiam, nihil inter se differre, qua ratione potestatis nomen latissimum est plura significans, solumque distinguitur ratione materiz, cui accedit, vt bene probat Iureconf. in l. potestatis verbo 215. ff. de verbor. signif. vbi quinque eiusdem verbi tradit significationes, quas ibidem prosequuntur Alciat. & Rebuff. Pautian. de potestate Capituli prelud. 4. Nauar. d. not. 3. numero 81. Donel. comment. iuris Civilis, lib. 6. cap. 27. §. potestatis, vltra quas alia etiam in iure reperiuntur, de quibus modò citati, & Petrus Gregor. d. lib. 1. cap. 2. num. 5. & 6. Licet autem potestatis verbum aliquando per antonomasiam, seu excellentiam merum imperium significet, l. imperium, ff. de iurisdic. omn. iudic. ex ratione de qua Corral. ibi, num. 21. Petrus Gregor. lib. 47. cap. 13. numero 5. indeque comprobati posset consideratio B. roi. in hac rubr. non penult. versic. melius ergo; frequentius tamen importat ius & auctoritatem aliquid faciendi, iuxta illud Matth. 21. Neque vobis dico in qua ego potestate, & auctoritate hæc ipsa faciam; quæ quidem auctoritas in persona iudicum iurisdictionem continet, vt per Nauar. d. not. 3. numero 81. in fine, cum imperio eidem iurisdictioni admixto, de quo loquitur l. ultim. ff. de officio eius, cap. ex literis 29. versic. ex qua, hoc tit. & ideo in eo sensu potestas in magistratibus à Iureconf. Imperium appellatur, in d. l. potestatis verbo, ibi, in persona magistratum imperium, &c. quatenus scilicet imperium generaliter sumptum illam iubendi auctoritatem significat, secundum quam acceptionem iam apparet quam eleganter hæc rubr. per verbum potestate concepta sit, nam cum Pontifices in illis agere intendissent de iudicibus delegatis, quibus iurisdictione mandatur, & mandata iurisdictione imperium habeant, quod iurisdictioni coheret l. 1. §. qui mandatam, versic. Paulus notat, d. l. ultim. versic. mandata, ff. de officio eius, d. cap. ex literis 29. versic. ex qua, cum seqq. meritò hæc rubr. inscribitur de potestate iudicis delegati, quasi sub verbo potestate, iurisdictione illa, & imperium eidem coherens significetur, iuxta d. l. potestatis verbo, cum supr. adductis, facit text. in cap. preterea 5. in fine, ibi, Plenariam recipis potestatem, hoc tit.

Ex quibus omnibus iam primò consequitur, in quo sensu verba hæc officio & potest. in hac rubr. posita intelligantur, & qualiter eadem verba accipi debeant absque eo quod alterum abundet, circa quam difficultatem laborant valde scribentes, omnia enim il-

T 3 forum



lorum opinione, qui existimantur verba illa pro eodem poni, iuxta text. in c. 2. de bigam. ibi, *Potestate, & officio ordinandi*, &c. quæ sententia licet placuisset Abbi multis displicuit, ex prædicta ratione superfluitatis, & inutilis repetitionis; unde alij intelligunt potestatem referri ad iurisdictionem in habitu, seu potentia, officium verò ad eiusdem iurisdictionis exercitium, iuxta l. 1. ibi, *Ius dicentis officium*, iuncta rubr. & quæ Barth. ibid. n. 9. Oros. n. 3. ff. de iurisd. omni. ind. c. 1. & 2. de officio iud. agnoscunt Dec. n. 5. vers. vel tertio, in hac rubr. vbi Mant. in 1. sect. n. 8. in fin. & alij. Sed reprehendit Beron. pen. ex præpostera loquutione, vbi in vers. melius ergo, & n. ult. in fin. alia tradit explanationes post Ioan. Andr. Bald. Sicul. ex n. 15. cum seqq. ibid. Ego tamen secundum prædicta dicendum puto sub verbo officio, significari oblationem iudicis delegati ad iudicandum & exercendum ea omnia, quæ ratione sui muneris tenetur facere, & explicare iuxta significationem officij, de qua supra. Sub verbo autem potestate includi iurisdictionem cum imperio aliàs necessariam ad illud munus gerendum, iuxta acceptionem verbi potestatis, proximè adductam, quæ duo cum in indice delegato diuersa reperiuntur, de vtroque rubr. inscribitur; vt eleganter interpretatur Bolognet. in rubr. ff. de officio eius, num. 41. iuncto num. 48.

- 16 Tandem consequitur resolutio alterius difficultatis, quam Doctores mouent circa hanc rubr. querentes quare in ea appositum sit verbum, *potestate*, cum tamen in illa rubr. ff. de officio eius, quæ huic respondet, omisum reperiatur, dum simpliciter dicitur, *de officio eius*, &c. in quo explicando valde etiam laborant omnes sup. cit. loc. Sed relictis eorum sententiis facile responderetur cum eodem Bolognet. d. n. 47. ideo ibi omisum fuisse verbum, *potestate*, quia rub. illa non simpliciter ait *de officio eius*, sed adiecit, *cui mandata est iurisdictione*, quod verbum, *iurisdictione* illic appositum tantum valet, quantum in hac rubr. verbum *potestate*, atque ita in significatione vtriusque rubrica concordat, licet in verbis dissonare videatur. Cur autem tam hic, quam in Digestis, rubricæ præcedentes & sequentes dictos titulos solum per verbum officio concipiuntur, vt patet ibi, ff. de officio consulis, cum seqq. & hic de officio Vicarij, de officio legati, cum alijs, respondet Mant. d. 1. lect. n. 9. quem vide.

*Iudicis.* Vide dicta ad rubr. de officio iudicis.

- 17 *Delegati.* Delegatus attenda sermonis proprietate aliquando in iure appellatur debitor ille, qui vice alterius creditori datus est, l. inter, 26. §. 1. ff. mandati, in eo scilicet sensu, quo delegare, sicut & delegatio in eodem iure idem important, atque vice versa alium debitorem creditori dare, l. delegare, 11. iuncta rubr. ff. de nouat. & deleg. explicat post Dec. in hac rubr. num. 6. Cujac. tom. 4. lib. 10. questionum Papiniani super l. 17. ff. de condit. furtina; aliquando etiam delegatus iudex idem sit atque iudex datus, l. à iudice C. de iud. nihilominus tamen ex eadem sermonis proprietate multoties iudex delegatus dicitur etiam in iure ille, cui iurisdictione mandata est, vt sentit expressè gloss. in rubr. ff. de officio eius, melior gloss. penult. in fine in Extrauag. unic. hoc tit. inter commun. cuius meminit Bellon. in tract. tit. de officio eius col. 1. Riminald. in rubr. eiusdem tit. num. 10. nam cum delegare apud bonos Auctores idem sit atque demandare, seu committere, vt ex multis obseruat Thesaurus linguæ Latinæ, verbo delego, consequens fit vt etiam ille iudex, cui iurisdictione demandata, seu commissa est, propriè delegatus appelletur, nam & in eodem sensu mandare, & delegare iurisdictionem synonyma sunt, iisdemque terminis aliquando in hac materia promif-

cue iureconsulti videntur, licet magis frequenter dicant mandare, quam delegare, text. in l. cognitio, §. 1. ibi, *Mandari potest*, ff. de officio eius, iuncta l. 1. ibi, *Delegandum hoc rectè putauit*, ff. de damno infecto, l. 1. ibi, *Lege vel se autem consulto delegatum*, iuncto ibi, *iurisdictionem suam mandant*, ff. de officio eius, tradunt post gloss. in l. nec mandare, in princip. ff. de iuror. & curat. dat. ab his, & in d. Extrauag. hoc tit. Orian. n. 11. in fin. in d. rubr. ff. de officio eius, vbi Cagnol. num. 23. Riminald. d. num. 10. Bolognet. num. 4. D. Barbof. in l. cum prator, §. 1. num. 141. ff. de iudic. vt mirandum sit Alciat. in d. rubr. num. 3. affirmasse nusquam in hac materia verbum delegare, in eo sensu à iureconsultis positum esse, secundum quam significationem, quia in hoc tit. præcipue agit de illis iudicibus, quibus à Papa, vel alio inferiori iurisdictione demandata est, rectè & satis propriè inscribitur, *de officio*, & *potestate iudicis deleg.* quasi Pontifex diceret de officio, & potestate iudicis, cui iurisdictione delegata est, pro vt similibus ferè verbis in Digestis inscribitur dictus tit. qui huic correspondet, *de officio eius, cui mandata est iurisdictione* vbi Orian. d. n. 11. in fin. notat, & eleganter d. gloss. pen. in d. Extrauag. unica hoc tit. inter communes, vsusque videtur Pontifex hic breuioribus verbis, idem tamen secundum communem loquendi usum significantibus, nam hodie delegati appellantur, quibus olim apud iureconsultos iurisdictione mandata dicebatur, Quintan. lib. 2. de iurisdic. tit. vltim. num. 33. sicque cessat iam labor Doctorum quærentium cur titulus hic alijs verbis inscribatur, quam dictus tit. ff. de officio eius, in quo consistunt Alciat. ibi num. 1. cum seqq. & n. ult. Orian. d. num. 11. in fine, Bolognet. num. 52. in fine. Ultra quos etiam dici potest ideo rubr. Digestorum conceptam fuisse per illa verba, *cui mandata est iurisdictione*, quia inibi solum agebatur de delegato cum iurisdictione, non vero de iudice dato; quia verò hic agendum erat non solum de delegato cum iurisdictione, sed de eo etiam, qui sine iurisdictione delegatur, vt potè si mera facti executio committatur, vel sola cognitio causæ sine potestate exequenda aut similiter, vt in cap. super questionum; in princ. & §. verum, & §. porro, cum alijs, hoc tit. cap. si delegatus, vers. vltim. inf. end. sentit Corraf. in d. rubr. num. 6. de officio eius, merito simpliciter hæc rubr. inscribitur *de officio*, & *potestate iudicis delegati*. quasi verbum delegati, simpliciter prolarum ad vtrumque referatur, siquidem pro vtroque in iure accipitur, vt supra nam idem Pontifices promiscuè hic & illic videntur verbo datus, & verbo delegatus, cap. index ab Apostolica, ibi, *Datus, inf. eod. c. ult. in princ. ibi, à nobis datus eisdem, hoc tit.*

Delegatus ergo secundum hanc acceptionem multipliciter à Doctoribus definitur, tam in hac rubr. quam in d. rubr. ff. de officio eius, nam in primis gloss. pen. in fine in Extrauag. unic. hoc tit. inter commun. dicit delegatum esse illum, qui mandatum sibi iurisdictionem vice delegantis exercet, iuxta l. 1. §. qui mandatum, l. 1. ff. de officio eius, quam definitionem videntur recipere Remin. in d. rubr. ff. de officio eius, n. 10. & ibid. Camil. Plac. c. 12. Sahag. in rubr. huius tit. n. 5. citi etiam concinit alia breuior tradita à Bellon. l. supputat. c. 11. à princ. quod delegatus est is, cui iurisdictione mandata est, sumpta ex d. rubr. ff. de officio eius. quam ipse adeò laudat, vt asserat quod cum ante oculos Doctores illam haberent, nec obseruauerint, videantur obdormiuisse. Verum vtrique definitio censura indiget, hæc namque postrior sic simpliciter concepta videtur comprehendere Vicarios generales Episcoporum, legatos Proconsulis, vicegerentes, quibus



quibus planè iurisdicção mandatur ab Episcopo, Proconfule, & aliis, c. 2. de offic. Vicar. lib. 6. c. Romana, in princ. de appell. eodem lib. 1. legatus, ff. de offic. Proconf. & tamen ordinarij dicuntur d. c. 2. iuncta gloss. verbo, officialem, gloss. verb. Reclorum, ubi communis in l. 2. c. de offic. eius, atque ita eam improbat expresse Bolognet. in d. rub. ff. de offic. eius, n. 56. in fine. Prior verò definitio gloss. etfi bonum sensum habeat, non tamen satis explicat, quæ in proposito dicatur iurisdicção mandata, de qualoquitur d. rub. ff. de offic. eius, in quo tota definitionis vis consistit. Vnde alij aliter definiunt, & tres dispositiones, Gothofredi scilicet, Host. & Speculatoris, referunt, improbant, & declarant Mantu. in hac rub. utraque lect. n. 4. §. 6. Dec. etiam n. 6. Bero. ex num. 56. post Abb. n. 1. mol. 3. & alios ibid. tradunt etiam Doct. in d. rub. ff. de offic. eius, ubi Alex. & Orian. ex num. 12. Jacob. de Nigris n. vlt. Alciat. ex num. 46. Bolognet. n. 56. cum seqq. Marant. de ordine iudic. p. 4. dist. 5. num. 4. Menoch. de arbitr. q. 12. num. 5. & 6. Azucud. in rub. num. 7. tit. 9. l. 3. noua recapit. Læ. Zechi. de republ. Ecclesiast. c. 2. n. 1. Petr. Gregor. syntag. iur. lib. 4. c. 22. num. 2. Molin. de iustit. tom. 6. disp. 14. num. 1.

21 Quare his omnibus omisiss ex traditis per Bologn. in d. rub. ff. de officio eius num. 57. Molin. d. disp. 14. num. 1. D. Barbof. in l. cum preter §. 1. n. 21. & 22. & ex num. 24. cum seqq. ff. de iudic. Morl. in empor. iur. tit. 2. in pralud. n. 88. in fine. Iudex secularis, de quo hic, verius definitur potest vt sit is cui sine magistratu, officiove, aut non habita ratione ad illum iurisdicção mandata est.

22 Ponuntur loco generis verba illa, vt sit is, & c. sufficit enim in definitione poni genus remotum, licet non proximum, vt facit Iureconf. in l. debitor 108. ibi, r. 1. num. 1. Cætera particulæ loco differentiarum adiiciuntur; nam in primis dicitur, sine magistratu officiove, ad differentiam iudicis Ordinarij, vt ita significatur delegatum iurisdicção habere non iure alicuius officij, seu magistratus vt Ordinarius, sed solum immediate, & principaliter iure delegationis sibi factæ, indeque, & ulterius intelligitur phrasis, seu modus loquendi, quo intra in hac materia circa delegatum vtuntur, dist. l. more maiorum, ff. de iurisd. omni iud. ibi, alieno beneficio d. l. 1. §. qui mandatum, ibi, proprium nihil habet, l. 3. ff. de offic. eius, l. solus ff. de iurisd. omni iudic. cum similibus; cum enim delegatio nihil aliud sit quam aliena concessio, rectè dicitur eum, qui iurisdicção aliunde non habet quam ex delegatione, vt delegatus, nihil proprium habere, item alienam iurisdicçãoem non pro suo imperio, sed pro eo cuius mandato ius dicit exequi, d. l. 3. d. l. solet, & denique ex alieno beneficio habere d. l. more maiorum, intendit D. Barbof. sup. citatis locis. Additur deinde, aut non habita ratione ad illud, & c. vt ita includantur iudices, seu magistratus aliàs Ordinarij, qui tamen delegati manent, dum eisdem iurisdicção aliqua, quæ illis aliàs non competebat, demandatur, nulla habita ratione ad officium suum, seu magistratum, & per contrarium excludantur ij iudices, quibus talis iurisdicção etiam de nouo mandatur, facta tamen relatione ad officium seu magistratum, qui perinde censentur Ordinarij, sic ampliata decisione text. in c. licet de offic. Ordin. Adicitur etiam, iurisdicção, vt in primis excludantur iudices dati, qui non habent iurisdicçãoem, sed tantum notionem, seu causæ cognitionem, deinde ad differentiam eorum, quibus nudum tantum ministerium sine iurisdicçãoe committitur, qui proprius appellantur Auditores, vel executores, cap. super quaestio, in princ. & §. verum, & §. porro, hoc tit. Bellon. d. lib. 1. cap. 11. numero 2. Denique dicitur simpliciter, mandata est, tum vt significetur nihil referre in pro-

posito an ab homine, an verò à lege iurisdicção mandetur, tum quia soli Ordinario dicitur data iurisdicção, delegatio verò non data, sed mandata, text. opt. in l. & quia 6. ibi, nec ei iurisdicção data est, iuncto ibi, sed confirmat mandatum, & c. ff. de iurisd. omni iudic. Bellon. d. n. 2. nam cum dare iurisdicçãoem nihil aliud sit quam facere magistratum, hoc autem solius sit Principis, l. 1. in princ. ff. ad leg. lul. de ambitu, c. 1. vers. potestas, qua sine Regalia, in vñbus feudor. cæteri verò magistratus, seu Ordinarij inferiores non possint alios creare magistratus, seu Ordinarios, communis in d. l. 2. d. l. more maiorum gloss. 1. in c. 1. ne Prælati vices suas, Socin. in l. 1. §. fin. n. 4. ff. qui, & à quo appell. rectè fit quod sine Princeps deleget non constituendo aliquem magistratum, sine inferior, non dicitur ab illis data iurisdicção, sed tantum mandata, optime Quintanaduen. lib. 1. de iurisd. tit. 11. n. 2.

## S V M M A R I V M.

- 1 Delegatus Papa potest procedere non solum contra partes, sed etiam contra eos, qui manifestè impediunt suam iurisdicçãoem, & n. 2.
- 3 Iurisdicçãoem turbantes possunt à iudice, cuius iurisdicção turbatur, etiam quod is delegatus esset, puniri.
- 4 Metus iustitiae inducitur ex minis, & verbis minatoris quando sunt prolata à persona potente, & solio minas exequi.
- 5 Delegatus potest coercere tam priuatos quam magistratus iurisdicçãoem & imperium obtinentes, qui suam impediunt iurisdicçãoem.
- 6 Delegatus etiam Episcopi, & alterius cuiuscunque inferioris potest punire eos, qui suam impediunt iurisdicçãoem.
- 7 Collega delegati illius iurisdicçãoem impediens non potest ab eo coerceri.
- 8 Impedimentum publicum, seu notorium non est necessarium ad hoc vt delegatus possit coercere iurisdicçãoem suam impediens.
- 9 Agentes, & consentientes pari pœna puniuntur quando consentientes cum agentibus operantur positiue præbendo causam efficacem & propinquam principali actori delinquenti.
- 10 Ancilla non peccat, si meliorem non reperiens conditionem inserui publicis nãretriciis.
- 11 Iurisdicçãois turbatores possunt à iudice Ecclesiastico excommunicari, & pœna pecuniaria mulctari.
- 12 Iudices delegati possunt per Ecclesiasticas censuras impediens coercere, quoties secundum personarum & negotij qualitatem viderint expedire, & num. 17.
- 13 Delegati coercere possunt impediens suam iurisdicçãoem non solum per alias censuras, sed etiam per excommunicationem maiorem.
- 14 Excommunicatio an sit meri imperij, ostenditur, & num. 15.
- 16 Declaratur text. in c. quisquis, 2. q. 6.
- 18 Auxilium in delictis præstans puniatur eadem pœna, qua puniuntur ipse delinquens.

## CAP. Quia quaesitum. I.

## Alex. III.

Delegatus Papa potestatem habet non solum in partes, sed etiam in alios, qui suam iurisdicçãoem



non impediunt, terrendo nimis partes ut taceant. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zabari. Collect. Bellam. Host. Ioan. Andr. Anchar. Barbat. Bald. Felin. Dec. Bero. Guid. Papæ. Burr. Imola. Ahania. Innoc. Pandorm. Henric. Viuian. in *rationali primi libri iuris Pontificij*, pag. 357. Alagona in *compend. iuris. Ca. on. pag. 23* ostendit Ximent. in *concord. p. 1. & 2. & tom. 2. repet. in iure Canon. ad primum Decret. librum*, Franc. Coscius. Quintilian. Mandos. in *appendice*, Hipp. Riminald. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decret. lib. 1. tit. 21. cap. 2. & est post Concil. Lateranen. part. 7. cap. 2.

Hanc eandem cōflicx hoc text. desumunt Zanchi de *heret. c. 3. ex num. 2. Reper. Inquisit. verbo, impediens*; Lucerna Inq. eod. verbo, §. 4. latè & eleganter Illustr. D. meus Rod. à Cunha post primam huius libri impressionem à me visus in *comment. ad c. 2. d. st. 94. Anti. Fuertes canon. lect. 3. c. 7. Flamin. de resign. lib. 8. quest. 7. n. 161. D. Barbosa in l. si quis ex aliena, num. 102 ff. de iudic. Bellef. disquisit. clerical. part. 1. tit. de favore cleric. reali §. 5. n. 23. latè Menoch. de arbit. casu 48. num. 3. cum segg. ubi hoc ampliat ad delegatum inferioris à Principe, & limitat in certis casibus, & c. p. 17. agit qua pœna puniri possit impediens, & per hunc text. dicte Farin. in *praxi crimin. part. 5. q. 114. n. 61. quod turbantes iurisdictionem possunt à iudice, cuius iurisdictione turbatur, etiam quod is delegatus esset, puniri, & n. 63. quod pœna turbat iurisdictionis tenetur non solum is, qui actu turbauit, sed etiam mandatis turbati, & n. 66. quod pari pœna puniuntur potentes, & potestates, qui ad instantiam rei conueniri minis & terroribus compellunt actorem ad desistendum à lite.**

Minus aut terroribus conquerentes. Collige ex text. minis & verbis minatoris metum iustum induci, intelligendo sunt prolata à persona potente, & solito minas exequi, ut per Sebast. Medic. de *casib. Forr. p. 1. q. 7. n. 6. & 67. Mascardi de prob. concl. 1051. n. 10. cum segg. Menoch. de arbit. lib. 2. casu 126. n. 11. & de praesumpt. lib. 3. pres. 126. n. 24. & 25. Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 1. n. 2. cum segg. Farin. *fragm. crim. p. 2. lit. M. n. 95. & 94.**

Potestatis. Ergo delegatus potest coercere tant priuatos, quam magistratus iurisdictionem, & imperium obtinentes, ut post Abb. Dec. in *princip. Beroi. n. 7. resoluic Illustr. D. meus citato loco.*

Cum precipimus, & c. Procedere quoque in delegato Episcopi & alterius cuiuscunque inferioris, tenent in *presenti Dec. n. 14. & Beroi. n. 7. & 9. Menochi de arbit. casu 439. n. 4. Illustr. D. meus ubi supra n. 7. ubi contra Menoch. d. num. 4. obseruat in eo tamen esse differentiam inter delegatum summi Pont. & inferiores quoad hanc materiam quod delegatus summi Pont. potest coercere quoscunque absque vlla restrictione territorij, eo quod Papa delegans absque eiusmodi restrictione vbiunque iurisdictionem exerceat. cap. cuncta per mundum 9. quest. 3. non ita delegatus inferioris, cuius iurisdictione restringitur ad subditos intra territorium, & diocesim cap. 1. de offe. Ordin.*

Quam principales eorum fautores. Intellige, dummodo non sint condelegati in causa, quia collega delegati illius iurisdictionem impediens non potest ab eo coerceri, ut per Dec. in *presenti in 14. vers. retema. Felin. n. 14. in fine, & Bero. ex n. 109. Menoch. de arbit. casu 298. n. 15. & casu 438. n. 11. Illustr. D. meus ubi supra n. 8. ubi subdit quod si delegatus esset datus cum clausula, quod si non omnes, vel quod si ambo, tunc poterit vnus alterum impediens tanquam inferiorem & priuatum coercere.*

Si eos manifeste, & c. Ergo necessarium est publicum impediens ad hoc ut delegatus possit in proposito coercere impediens, ut per Specul. ac alios citatos à Felin. in *presenti*. Sed contrarium, imò non esse necessarium publicum, seu notorium impediens resoluunt in *presenti*, Innoc. Anch. Imolex n. 1. Felin. n. 17. vers. septima, lasin l. 2. n. 6. ff. si quis in ius vocatus, Illustr. D. meus dicto loco, §. 9. respondentes particulam illam, manifeste, non respicere nec qualificare verbum, impedire, quasi requiratur manifestum impediens, sed respicere verbum cognoueris, cui adicitur, qualificare cognitionem iudicis, quia non dicit Pontifex, si cognoueris, eos iustitiam manifeste impedire, sed si manifeste cognoueris, est iustitiam impedire.

Sicut agentes & consentientes pari pœna, & c. Concordant, cap. qui cum fure, inf. de furis, cap. quanta, de sentent. excom. l. 13. tit. 8. lib. 2. fori legum, l. 1. tit. 13. 4. eiusdem fori, l. 1. 34. post. med. tit. 9. lib. 6. Ordini Azueid. l. 4. tit. 10. lib. 6. noua reop. & l. 2. numero 218 tit. 13. lib. 8. Thom. de Thom. reg. 27. procedit quando consentientes cum agentibus cooperantur positine prœbendo causam efficacem, & propinquam principali actori delinquenti, Cont. in *reg. peccatum*, p. 2. §. 2. d. num. 1. Menoch. de arbit. casu 48. cum segg. Farin. in *praxi crimin. part. 4. conf. 66. num. 18. Flamin. de confident. q. 22. num. 5. Molina de iustitia, tract. 2. diff. 12. sub num. 1. Vnde non peccat ancilla quæ meliorem non reperiens conditionem inferuit publicis meretricibus, etiam aperiat ostia, epistolae deferat, vocet amicos, trahet, vel comitetur quando amatores pergunt, lectum construat in quo scit eas peccaturas, ut per Ludou. Beia. *respons. casuum conscient. p. 1. casu 27. vers. tum quia, & casu 33. ubi reddit rationem, quia quandoquique opus ex se malum non est, sed ex sola alicuius praua intentione: fas est ad aliud concurrere ne lucrum amittatur, Nanar. conf. 5. de penit. & remiss. in nouis*; Fr. Emman. in *sum. verbo luxuria cap. 103. num. 2. Iacob. de Graff. in aureis, decis. p. 1. lib. 1. c. 17. num. 21. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 12. c. 18. q. 8. Quod tamen limitatur, quando seruientes ex tali seruitio ad peccandum excitantur, quia tunc non potuerunt famuli absque peccato mort. dominis suis & concubinis inferuire, Nan. *conf. 4. de penit. n. 1. & 3. Fr. Emman. in addit. ad Bullam Cruciate §. 9. n. 135.***

Distinctione Ecclesiastica poteris coercere. Notatur ad hoc quod pro turbatione iurisdictionis potest non solum à iudice Ecclesiastico imponi pœna excommunicationis, sed & pœna pecuniaria & multa, & c. per Bonacof. *commun. crimin. part. 1. verbo, multa, fol. 117. Farin. d. part. 5. quest. 114. num. 6. Ac ita ex generalitate huius text. in dictis verbis, ibi, distinctione Ecclesiastica, & c. Colligitur posse iudices delegatos per Ecclesiasticas censuras impediens coercere, quoties secundum personarum & negotij qualitatem viderint expedire, probatur cui conceditur iurisdictione, conceditur potestas etiam coercendi impediens, ut habetur in hoc text. & in cap. ex literis, inf. hoc tit. & in l. 1. ff. si quis iura dicenti non obtemper. iuncta generali regula l. 2. ff. de iurisd. omnium iud. & cap. praterea, inf. hoc tit. cum similibus, atqui magis accommodatus modus coercendi excommunicatos est per censuras Ecclesiasticas; ergo omnes iudices Ecclesiastici illis uti posse contra impediens suam iurisdictionem dicendum est, quod in delegatis pro regula ponit Pontifex in hoc text. & in cap. sanè, 2. & in cap. significasti, in fine, hoc tit. & cap. iam literis, 33. ibi, excommunicantes solemniter, de rescript. notant gloss. in verbo puniat, in cap. pastoralis, §. vlt. hoc tit. confirmat Conc. Trid. sess.*



sess. 25. de Reg. c. 5. in fine, & est recepta sententia, de qua minime oportet disputare, secundum Cou. in c. alma 1. §. 11. n. 1. & p. 2. §. 2. n. 7. Menoch. de arbitr. casu 438. Cabed. diuers. iuris arg. lib. 1. c. 5. n. 9. ampliatis hanc doctrinam procedere, quamvis in rescripto delegationis nulla fiat mentio censurarum, vt satis deducitur ex hoc text. vbi obseruant Felin. & Dec. n. 5. Abb. in c. querenti, n. 4. de verbor. significat. Beroi. in d. cap. significasti, n. 25. Nau. in c. cum contingat, remedi. 2. post princip. Neque obstat si dicas retenta hac doctrina otiosam esse clausulam illam, quæ in rescriptis frequenter apponitur, vt in cap. illorum, de prebend. & sap. alibi, contradictores scilicet Ecclesiastica censura compescendo, contra reg. text. in c. in his, de privileg. & in l. si quando ff. de legatis 1. cum vulgaribus. Respondebitur enim varios effectus considerari posse, propter quos clausula illa maxime utilis est. Primò, quia cum illa solet apponi alia clausula appellatione remota, vt in cap. ut officium, vers. compescendi, de heret. in 6. Conc. Trid. sess. 25. cap. 5. in princ. qui effectus maximus est ad tollendam appellationem, quæ illis clausulis cessantibus esset admittenda iuxta ea quæ notantur in cap. pastoralis, in princ. de appell. Secundò, quia reperitur eadem clausula in rescriptis, in quibus meri facti executio demandatur, in quibus terminis si clausula illa non apponatur, non potest executor impediens coercere censuris, quæ iurisdictionem requirunt, ex infra dicendis, & bene notauit Host. in c. ex literis, infra hoc tit. contra glossam verbo commissum, in c. ult. §. ult. de officio delegati, quam ibi sequitur Sicul. num. 14. Tandem maxime utilis est clausula illa ad coercendos illos, qui post factam executionem prouisum de beneficio, vel aliquem ex litigantibus molestant, quod non possunt ex vi sue cognitionis ex clausula non adiecta, vt notant Abb. in d. c. pro illorum n. 9. & Steph. de vi & effectibus clausularum, §. sequitur modo, n. 1. & 4. Rebuff. in praxi declaratio nouæ prouisionis, verbo, & defendant, vers. & olim, & verbo & contradictores, vers. & sic.

13 Ex quibus iam colligitur posse delegatos coercere impediens suam iurisdictionem non solum per alias censuras, sed etiam per excommunicationem maiorem, vt clarè deprehenditur ex generalitate huius text. ibi, distributione Ecclesiastica, & expressè ex d. c. tam literis, ibi, Excommunicantes, notant omnes præcitati, præcipuè Cou. & Menoch. dictis locis. Neque obstat, quod excommunicatio sit meri imperij, vt docet Innoc. in cap. transmissam, in fine, de elect. receptus ex Nau. in c. cum contingit secunda causa nullitatis, n. 25. & Vgolin. de censuris tab. 1. c. 4. §. 4. n. 2. quia scilicet mortem inducit, c. per venerabilem, ad finem, ibi, Mori precipitur, qui filij sint legitimi, & relegationi æquiparatur, gloss. gloss. vlt. post princip. in c. pastoralis, §. verum, de appellat. seu magis deportationi, gloss. 1. in §. minor. Iustis. de capitulis dimittit communis secundum Menoch. de arbitr. casu 438. n. 32. Duen. reg. 272. Cald. Pereira de renou. emphyteusis, q. 5. n. 49. Vgolin. tab. 2. c. 2. §. 5. n. 2. Constat autem mandata simpliciter iurisdictione non transire ea, quæ sunt meri imperij, sed solum concedi modicam coercionem, l. ult. ff. de officio eius. Cæual. com. contra communes q. 632. n. 6. subindeque eum, cui mandatur iurdictio, non posse deportare, relegare, aqua & igne interdicare, notant Felin. in d. c. 1. n. 16. vers. 5. Menoch. vbi proxime n. 48.

14 Respondent Doctores communiter doctrinam Innocentij, qui habet excommunicationem maiorem, esse meri imperij, procedere quando excommunicatio fertur ex causa publica, non ita si feratur ad parris instantiam, ita Abb. in c. quod sedem, in fine de officio Ordin. & in c. cum contingat, n. 17. de foro comp. Tal. in l. in-

perium, n. 74. vers. quarum, ff. de iurisdict. omnium iud. Sed hæc distinctio nullo bono nititur fundamento, nec enim congrua datur inter vtrumque casum differentia ratio, imò constat æquè grauem esse, & æquè graues effectus procedere excommunicationem quæ ad partis instantiam, atque eam, quæ ex causa publica profertur.

Quare longè verius est excommunicationem nunquam ad merum imperium, sed ad mixtum pertinere, vt post Gasp. Valasc. n. d. l. Imperium, resoluunt Nau. & Menoch. n. 16. dictis locis. Equiparatio verò de deportationis, vel relegationis, licet in aliquibus procedat propter aliquas similitudines, quæ inter illas & excommunicationem reperiuntur, in multis tamen aliis maxime differunt, tam & maxime in hoc quod excommunicatio non durat nisi durante contumacia excommunicati, atque ita quatenus ipse vult, si verum respiciat, statim absoluitur, quod longè aliter contingit in deportatione, & relegatione, non enim cessant per poenitentiam, notant Menoch. d. casu 438. n. 33. & melius Vgolin. dicto §. 2. inde concludens de iis ad illam tanquam à diuersis non rectè procedere argumentum iuxta regulam l. Papinian. exul. ff. de minoribus.

Non obstat etiam text. in c. quisquis 1. q. 6. omittis enim variis intellectibus, de quibus gloss. & Præpos. ibi, dum alij intelligunt textum agere de arbitris, alij de delegatis, qui verebantur potentiam & inobedientiam, alij de delegatis inferiorum: verior videtur intellectus, quem sentit Præpos. ibi, quod agit text. de speciali quadam prohibitione per quam Patriarcha, vel Summus Pontifex omnibus Episcopis sibi subiectis præcipit vt excommunicationem latam à delegato obseruent, & excommunicatis ab illo non communicent, donec obtemperauerint, quem intellectum satis ostendunt verba ipsius text. ibi, det literas, vt nullus ei communique.

Illud tamen aduertendum est non semper iudices prædictos debere coercere impediens per excommunicationem, sed vel per alias censuras, vel per multas pecuniarias, vel alias, prout secundum negotij, & personarum qualitatem magis viderit expedire, quod satis significat text. in præfati, ibi, poteris, probat text. optimus in c. sanè, vers. ita quod, infra hoc tit. & explicat melius Pontif. in c. 2. hoc tit. lib. 6. vbi propter reuerentiam Episcopali dignitati debitam decidit Episcopos excommunicari non debere, nisi prius præmittatur interdictum ab ingressu Ecclesiæ, & deinde suspensio ab officio, explicat post Staph. Lancell. de attent. p. 2. c. 10. in præfati. d. n. 189. commendat Tiraq. de nobilit. c. 2. d. p. 131. non seruato tamen ordine valebit excommunicatio, gloss. vlt. in dicto c. 2. quam sequuntur Domin. Franch. & alij communiter ibi, quia est ordo accidentalis, cuius defectus sententiam non annullat, ex doctrina gloss. 2. in c. sacro, de sententia excom.

In gloss. Pari pœna, ibi, In tertio casu, &c. Notatur ad hoc quod præstans auxilium in delicto punitur eadem pœna, qua punitur ipse delinquens, vt per Clar. in pract. §. fin. q. 90. n. 1. Menoch. de arbitr. casu 249. n. 7. Mascard. de probat. concl. 159. n. 18. Nau. in man. c. 111. n. 12. & c. 17. d. n. 17. Bonac. com. crim. p. 1. verbo, agentes fol. 9. latè Farin. in praxi crim. p. 5. q. 131. n. 1. cum segg.

In ead. gloss. ibi, Vnde versus refert etiam Nau. in c. ita quorundam, not. 9. in princ. de Indes.



## S V M M A R I V M.

1. *Litteræ diuersæ sub eadem data & forma contraria quando impetrantur, & præsentantur à diuersis ad eosdem iudices non facta mentione de primis literis, supersederi debet virisque donec consulatur Papa.*
2. *Rescriptum recipit interpretationem à persona concedentis.*
3. *Declarantur text. in presenti, cap. ceterum, de rescriptis.*
4. *Renouationis scientia est necessaria.*

## CAP. Sanc. j. II.

1. **L**itteræ diuersæ sub eadem data & forma contraria quando impetrantur, & præsentantur à diuersis ad eosdem iudices, non facta mentione de primis literis, debet supersederi virisque donec consulatur Papa. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabari. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Innoc. Barbat. Imol. Bald. Felin. Dec. Mantua. Guid. Papæ. Sahagun. Henric. Butr. Panorm. Hostiens. Vin. in ration. primi lib. iur. Pont. pag. 358. Alagon. in compend. iur. Canon. pag. 131. remissiuè Ximen. in concord. p. 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decret. lib. 1. tit. 2. c. 3. & est post Concil. Lateran. p. 7. cap. 3.
2. *Donec Romanum Pont. consulant.* ] Notatur ad hoc quod rescriptum recipit interpretationem à persona concedentis, vt per Menoch. conf. 180. n. 5.
3. *Executioni supersedeant.* ] Ergo impetrato posteriori rescripto ad lites, non facta mentione prioris, in vtroque est supersedendum quovisque concedens consulatur, & suam explicet voluntatem, contra text. in c. ceterum, de rescriptis, dum habet non valere posterius rescriptum ad lites, in quo non fuit facta mentio prioris super eadem causa impetratum, annuens primum, & non posterius, alias nullum esse executioni mandandum: sed facili negotio componitur, si dicas reg. cap. ceterum, procedere vbi posterius rescriptum impetratur ad iudices diuersos ab illis, quibus in priori datum fuerat, vt constat ex littera eiusdem text. ibi, *committi aliis*: at verò in hoc text. posterius rescriptum impetratum fuit ad eosdem iudices, quibus causa per priores litteras commissa fuerat, sub forma tamen diuersa, & ratione formæ opponebantur rescripta, in quo casu, quia negotium manet apud eosdem iudices, nec per rescriptum posterius irrogatur illis iniuria, nec prior impetrans frustratur suo rescripto priori ad eosdem impetrato, neque apud alios litigare cogitur, cessat maxima ex parte ratio d. cap. ceterum prout ibi dixi, & licet forma procedendi iuxta prius rescriptum diuersa sit à posteriori, hoc tamen non sufficit ad subreptionem, & nullitatem eiusdem posterioris rescripti, quia non est verosimile Superiorem facta mentione prioris difficiliter fuisse concessurum, prout requiritur in specie dist. c. 1. sup. de rescriptis. & fortasse certior effectus æquè facile, vel etiam facilius posteriorem formam concederet, ac subinde quandiu sumus in dubio vtrique supersederetur, & ad concedentem recurreretur. Accedit decisio Rotæ 4. sub hoc tit. in antiq. probata per Dom. & alios, vt per Fel. hic n. 2. vers. limita sexio, Menoch. de arbit. casu 202. n. 25. secundum quos vbi rescriptum impetratur ad eosdem iudices non requiritur in eo exacta illa mentio aut expressio, quæ alias requiritur vbi ad diuersos fit impetratio, ac subinde non est subreptitium re-

scriptum in quo non fit mentio litis & status causæ pendentis apud eundem iudicem, & ita declaratur c. inter Monasterium, de re iud. vt tantum procedat casu, quo lis pendeat apud iudicem diuersum, vt satis probat littera eiusdem text. ibi, *de processu negotij coram primis iudicibus*, &c.

Innotuerit. ] Notatur ad hoc quod scientia renouationis est necessaria, vt per Cou. pract. c. 9. n. 7. vers. secunda conclusio.

## S V M M A R I V M.

1. *Delegatus Papa impeditur subdelegare potest causam, quæ sine ipso commodè terminari potest.*
2. *Delegati ob debilitatem vires suas subdelegare potest, nisi causa sit gravis.*
3. *Delegati inferioris assertioni creditur, dum asserit se ob causam absentiam subdelegasse.*
4. *Persona honesta, ac discreta illa dicuntur, quæ in dignitate aliqua constituta sunt.*
5. *Negotia grauia debet quis per se tractare, & non per procuratorem, quamvis timeret sibi vim inferri.*

## CAP. Si pro debilitate. III.

**D**elegatus legitimè impeditur in causis, quæ sine sua præsentia terminari possunt, id est, quando non sunt causæ graues, alium subdelegare potest. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabari. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Anchar. Imola. Anan. Barbat. Bal. Felin. Dec. Butr. Mantua. Henric. Guid. Papæ. Sahagun. Hostiens. Panormitan. Innocent. Vin. in ration. primi libri iuris Pontif. pag. 358. Alagon. in compend. iuris Canon. pag. 131. remissiuè Ximen. in concord. p. 1. & 2. & tom. 2. repet. in iure Canonico ad primam Decretal. lib. Hippol. Reginald. & Quintil. Mandos. in appendice refertur ab Anton. August. collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 2. c. 4. & est post Concil. Lateran. p. 7. cap. 5.

Collige ex text. quod delegatus ob debilitatem, vires suas subdelegare potest, vt per Menoch. de arbit. lib. 1. casu 60. n. 20. nisi causa, quæ delegatur, sit gravis, quia tunc sine iusta causa non poterit subdelegare, idem Menoch. conf. 17. n. 8. & 11. Flamin. de rescript. lib. 5. q. 3. n. 26. D. Barbosa in l. ckm preter §. 1. n. 396. ff. de iudic. quos refero ego ipse de offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 84. n. 11.

Inuere non poteris. ] Aduerte quod assertioni delegati inferioris creditur, cum asserit se ob causam absentiam subdelegasse, admittit tamen probatio contra illius assertionem, vt per Menoch. de arbit. lib. 1. q. 76. n. 15. & 16.

Discretis. ] Notatur ad hoc quod discretæ, ac honestæ personæ illæ dicuntur quæ in dignitate aliqua collocatæ sunt, vt per Menoch. de arbit. casu 69. n. 1.

In gloss. ult. ibi, sic etiam grauia negotia debet quis per se tractare, & non per procuratorem. Quamvis timeret sibi vim inferri, Hippol. sing. 2. 11. Cassan. in consuet. Burgundia rub. 1. §. 6. n. 95. Christoph. de Pace ad leges styli. l. 30. n. 1. & seq.

## S V M M A R I V M.

1. *Causa vbi committitur infra certum diem decidenda, nisi partes prorogent, per lapsum diei, expirat iurisdiclio.*
2. *Delegatio clauditur intra tempus rescripti delegatorij, nisi partes tempus prorogauerint.*

5 Prorogā



# De Offic. & potest. Iud. & c. Tit. XXIX. 227

- 3 Prorogationis materiam qui DD. tractent, referuntur.
- 4 Iurisdictionis prorogatio etiam in criminalibus fieri debet.
- 5 Cedi non potest quicquid extinctum est.
- 6 Prorogatio fit de tempore ad tempus, quando designatur terminus, intra quem finire debeat.
- 7 Prorogatio facienda est ante lapsum terminum.
- 8 Solemnitates iuris possunt remitti de consensu partium, & n. 9.
- 10 Contumacia poenae tam ante quam post litem contestatam commissas, qui DD. adducunt, referuntur.
- 11 Poena certa à lege, vel consuetudine ubi est statuta non eam potest index remittere, minuire, aut augere.
- 12 In arbitrariis index mortis poenam eligere non potest.
- 13 Citatus venire tenetur si citatio tenet.
- 14 Index qui alternativè duas poenas imponere potest, mitiorem eligere tenetur.

## C A P. De causis. IV.

- 1 Causa quando committitur intra certum tempus terminanda, si de consensu partium terminus non prorogatur, transacto termino expirat iurisdictionis. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zabari. Collect. Bellam. Hofi. Ioan. Andr. Anchar. Barbat. Bald. Felin. Dec. Bero. Guid. Pape. Butr. Imol. Anan. Innoc. Panorm. Henric. Mantua. Sahagun. Cened. collect. 46. Viuian. in ration. primi libri iur. Pont. pag. 359 Alagona in compendio iur. Canon. pag. 131. remittit Casal. n. annot. & Ximeni. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decret. lib. 1. tit. 2. c. 5. & est post Conc. Lateran. p. 7. c. 6.
- 2 Collige ex text. quod delegatio clauditur intra tempus scripti delegatorij, nisi partes tempus prorogaverint, ut per Peregr. var. l. 1. ad rub. huius tit. n. 37.
- 3 Garcia Gironda de prim. & except. explic. n. 769. De materia prorogationum vide Mench. vsusfreq. c. 14. Benedict. Capram. Fichard. Bonacosi & Vezin. tom. 1. communium opin. lib. 3. tit. 1. n. 89. cum seqq. D. Barbosa in l. 1. art. 2. ff. de iudic.
- 4 De causis, etiam criminalibus, quia iurisdictionis prorogatio in illis fieri potest, ut per Clar. lib. 5. §. fin. q. 42. Greg. l. 1. §. verbo, respondit, tit. 1. p. 7. Bonacosi d. tit. 1. n. 103. pag. 395. Perez l. 1. vers. sed contrariam tit. 4. lib. 3. Ordin. pag. 518.
- 5 Nisi dies praefixus, &c. Notatur ad hoc quod quicquid extinctum est cedi non potest, ut per Tiraq. de retractu lig. §. 26. gloss. 1. n. 56. Et prorogatio fit de tempore ad tempus quando designatur terminus intra quem causa finiri debeat, D. Barbosa in l. 1. ff. de iudic. art. 2. n. 12. cum seqq.
- 6 Eo transacto, &c. Notatur ad hoc quod prorogatio facienda est ante lapsum termini, quia illa, quae fit post tempus, non est propriè prorogatio, Felin. in c. causam, que, n. fin. inf. de iudic. Tiraq. de retractu, tit. 2. §. 1. gloss. 7. n. 24.
- 7 In gloss. Consensu, ibi, Arg. quod de consensu partium solemnitates iuris possunt remitti. Vide Marantam de ordine iudic. p. 2. n. 39. & seq. Xuar. in l. post rem super leges Regni, in principum. 13. Vant. de nullis. ex defectu processus, n. 7. Perez in l. 2. gloss. 4. in princip. tit. 4. lib. 3. Ordin. Cenal. communium contra eam. q. 586. Rom. sing. 763.
- 8 In gloss. Eo transacto, ibi, Posset tertio quari. Vide Azened. l. 19. m. 82. tit. 3. lib. 8. nona recap.

### §. Illis etiam.

Delegatus potest punire poena iuris non obtin-

perantes, & si certa poena per ius statuta non est, imponere valet arbitriam. Colligunt Doctores in princ. text. citati.

Ad citationem tuam venire, &c.] De poenis contumaciae tam arte, quam post litem contestatam commissis, unde Clar. §. fin. q. 44. vbi Bajard. Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. c. 72. Franc. Vin. Neapol. decis. 111. & dec. 252. & 273. Cened. ad Decret. collect. 46. n. 1.

Eandem in si gas. Notatur ad hoc quod ubi est certa poena à lege, vel consuetudine statuta, non eam potest index remittere, aut minuire, siue augere, aut aliter mutare & arbitrari, de quo vide Felin. in c. qualiter il. 2. §. licet, de accus. ex n. 31. Rom. sing. 78. Peni. & sing. 666. Vt habuisti, Ioan. Rojas sing. 156. Ioan. Segura Dabolos in direct. iud. Eccles. p. 2. c. 11. Baçq. de inope deb. c. 3. n. 15. & c. 18. n. 5. Ioan. Rendin. de maiest. Princip. §. sed etiam per legimos tramites, ex n. 26. & ex n. 48. Ioan. Garc. reg. 344. Paul. Fulc. in l. sing. 62. Iacob. Simanchi. de cathol. inst. c. 46. ex n. 78. Menoch. de arbit. lib. 1. q. 96. à n. 11. Hyppol. sing. 244. Tiraq. de poen. temper. in prefat. n. 1. cum seqq. Auiles ad c. i. Praetor. in gloss. derechamente, à n. 5. & 10. Perez l. 9. tit. 16. l. 8. Ord. Balb. tom. 1. commun. opin. lib. 2. tit. 1. n. 4. pag. 278 Aldrete de religiosa disciplina tuenda, lib. 2. c. 10. n. 5. plures Doctores refert Cened. d. collect. 46. n. 3. & alios cito ego ipse ad c. fin. super verbo, cum his vero, & c. inf. de transact.

Secundum tuum arbitrium.] Notatur ad hoc quod in arbitrariis poenis index mortis poenam eligere non potest. Vide Marantam de ordine iud. p. 4. in princ. à n. 59. Petr. Salazar. de vsu & consuet. c. 5. à n. 7. Clar. §. fin. q. 38. n. 11. Tiraq. de poenis temper. causa 39. n. 1. Perez l. 4. gloss. el que lo hiziere, tit. 2. lib. 1. & tit. 9. in rub. vers. praeterea dubitatur virum l. 8. & l. 84. vers. verum autem in arbit. tit. 19. eod. lib. 8. Ord. Menoch. de arbit. q. 86. à n. 1. & n. 20. plures per Cened. d. collect. 46. n. 3. Peguer. dec. 84. Aloyl. Ricc. p. 3. collect. 59. in fine.

In gloss. Venire, ibi, Dum tamen citatio teneat, alias non tenet. Notatur ad hoc quod citatus venire tenetur si citatio teneat, Azened. conf. 23. n. 13.

In gloss. Certa, ibi, Quid si diuersae sunt poenae, &c. Notatur ad hoc quod index qui alternativè duas poenas imponere potest, mitiorem eligere tenetur, ut per Abb. hic, & Farin. à n. 15. Dec. 9. Rip. à n. 59. Menoch. de arbit. lib. 1. q. 85. & 94. Perez l. 11. gloss. 2. post med. tit. 1. lib. 3. & in l. 1. gloss. 3. col. 2. in princ. tit. 3. lib. 3. Ordin. vide infra ad c. quoniam frequenter, §. ult. ut lite non contest.

## S V M M A R I V M.

- 1 Delegatus per simplicem commissionem causa potest curare, contumacem punire, & reliqua facere, quae spectant ad causam.
- 2 Principali concessio, censetur concessum accessorium veniens in necessariam consequentiam principalis.
- 3 Verbum, simpliciter, possum generaliter intelligitur.
- 4 Principali concessio conceditur accessorium, quando accessorium est à suo principali inseparabile, licet sit magis dignum, quam ipsum principale, cui annexum.
- 5 Prohibito aliquo prohibetur omne id, per quod peruenitur ad illud.
- 6 Annexorum idem est iudicium.

## C A P. Præterea. V.

Delegatus, cui simpliciter aliqua causa committitur, consequenter recipit potestatem plenam omnium



omnium, quæ ad causam spectant, & sic potest partes compellere, contumaces excommunicare, licet hæc non sint expressa in mandatis. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zabari. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Anch. Anan. Host. Innoc. Butr. Panorm. Imol. Felin. dec. Barbat. Henric. Guid. Papæ, Sahagun. Viu. in ration. primi libri iuris Pontif. pag. 360. Alagon. in compend. iuris Canon. pag. 131. remissive Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decret. lib. 1. tit. 21. c. 6. & est post Conc. Later. p. 7. c. 7.

2 Quia ex eo quod causa, &c. ] Concesso enim principali, censetur concessum accessorium veniens in necessariam consequentiam principalis, & alia sine quibus stare non potest, l. 2. ff. de iurisdict. omnium iudic. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 77. ego ipse in tract. de Axiom. iuris vsusq. Axiom. 4. n. 9.

3 In gloss. Simpliciter, in fine, ibi, Verbum simpliciter positum generaliter intelligitur. Refertur etiam potest ad id quod erat faciendum de reliquo, Seraph. Rotæ dec. 643. quem refero ego ipse de diction. & claus. dictione 237.

4 In gloss. Ex eo, ibi, Concesso principali conceditur accessorium. Intellige cum accessorium est à suo principali inseparabile, Menoch. de interditiis, remed. 6. recap. n. 45. etiam si accessorium sit magis dignum & pretiosum, quam ipsum principale, cui annectitur, D. Barbosa in l. cum prator, §. fin. n. 211. ff. de iud. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 76. n. 26.

5 In ead. gloss. ibi, Aliquo prohibito prohibetur omne id per quod pervenitur ad illud. Mascard. de probat. concl. 102. Surd. conf. 301. n. 74. Galet. in margarita casuum conscientie, verb. prohibere, Franc. Leo in thesaur. fori Eccles. p. 1. c. 15. n. 20. ego ipse Axiom. 193. n. 3. intellige de his per quæ necessariò pervenitur ad rem prohibitam, non verò de illis per quæ ad illam pervenire potest contingenter, aut possibiliter, iuxta tradita per Bart. in l. ambitiosè, n. 22. ff. de decretis ab ordine fac. & in l. 2. ad fin. ff. de iurisdict. omnium iud. receptum communiter per citatos à D. Barb. in l. 1. p. 3. n. 57. ff. solut. mar.

6 In ead. gloss. ibi, Idem est in utroque annexorum. Notatur ad hoc quod annexorum idem est iudicium, vt per Cott. in memor. verb. connexorum, pag. 166. Hypol. sing. 251. n. 1. Surd. de aliment. tit. 9. q. 31. n. 16. cum seqq. & conf. 196. n. 9 & conf. 338. n. 3. Elcob. de ratiocin. c. 13. n. 11. & alios citatos per me in l. de Axiom. iuris vsusq. Axiom. 51. n. 1. & de claus. 38. n. 4.

## CAP. Quamvis. VI.

1 Causa quando committitur duobus simpliciter, alter potest vices suas delegare coniudici, vel alteri. Colligunt ex Ordinariis. Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Innoc. Butr. Imola, Anan. Hostienf. Innocent. Anch. Panormitan. Bald. Felin. Dec. Guid. Papæ, Barbat. Sahagun. Viu. in ration. primi libri iuris Pontif. pag. 360. Alagon. in compend. iuris Canon. pag. 132. remissive Ximen. in concord. p. 1. refertur ab Anton. August. collect. 1. Decret. lib. 1. tit. 21. c. 3. & est post Concil. Lateran. p. 7. cap. 7.

2 Alij vices suas potest committere. ] Quia cum sit delegatus Principis, potest subdelegare, vt dixi ad c. pastoralis 28. in princ. infr. hoc tit.

## SUMMARIUM.

1 Delegatus Papa exequitur suam sententiam; quam exequi non potest, aut non vult is qui eam exe-

quendam commisit.

2 Delegatus Principis exequitur suam sententiam.

3 Delegatus censuris adversus O. dinarium agere potest

## CAP. Significasti. VII.

Index ordinarius si non vult, vel non potest exequi sententiam iudicis delegati, ipse delegatus potest exequi, & impediens excommunicare. Colligunt ex Ordinariis. Abb. antiq. Zabari. Collect. Anch. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Innoc. Barbat. Imola, Bald. Felin. Dec. Butr. Panorm. Host. Guid. Papæ, Sahagun, Henric. Bero. Viuian. in ration. primi libri iuris Pontif. pag. 360. Alagon. in compend. iuris Canon. pag. 132. remissive Ximen. in concord. p. 1. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decret. lib. 1. tit. 21. c. 9. & est post Concil. Lateran. part. 7. cap. 11.

Collige ex text. posse delegatum committere executionem sententiæ à se late iudici ordinario, & eum cogere vt illam exequatur potius secundum ordinem iuris inferendis si tenuerit executioni demandare, vt per Bart. in l. a diuo Pio, n. 1. & ibi Ias. n. 6. ff. de re iudic. Alciat. ad rub. ff. de officio eius, n. 32. vbi Martin. Monter. n. 4. & Camil. Plaut. lib. 1. c. 15. n. 20. Bellon. de mandata iurisdict. c. 9. q. 3. n. 8. Ant. de Fuertes in rep. c. pastoralis §. porro, n. 27. hoc tit.

Potest executioni mandare. ] Notatur ad hoc quod delegatus Princeps exequitur suam sententiam, vt per Menoch. de arbit. l. 1. q. 74. n. 48. cum seq. Steph. Gratian. discept. forens. c. 66. n. 6 & 7. Galganet. de iure publico, lib. 2. tit. 51. n. 7. Franc. Mar. decif. 72. Guid. Papæ dec. 60. Bellam. decif. 13. Aloyf. Ricc. in collect. decif. p. 4. collect. 1076.

Vtrum autem id efficere possit delegatus ab inferiore, quæstio est dubia. In qua Bart. in l. Diuo Pio n. 14. & Ias. n. 12. ff. de iud. & Alciat. l. 2. Paradox. c. 2. n. 5. tenent huiusmodi delegatum suam sententiam executioni mandare non posse, sed recurrendum esse ad superiorem, hoc est, ad illum, qui eum delegavit. Rationem adducunt, quia executio sententiæ est meri imperij imperium, ff. de iurisdict. omn. iud. & ea quæ sunt meri imperij non transeunt in delegatos l. 1. ff. de offic. eius, ac proinde pro eius executione deoluendum esse ad delegatum, videtur probare l. a Diuo Pio, ibi, iudicium à se datorum sententias exequuntur ij, qui eos dederunt. Sed contrarium nervosè defendit Torreblanc. lib. 3. de crimin. punis. c. 5. ex n. 19. vbi n. 24. respondet text. in d. l. a Diuo Pio, non loqui in iudicibus delegatis, sed in datis, qui à prætoribus, & aliis huiusmodi Magistratibus ad causæ tantum cognitionem dabantur, l. 1. l. imperium, ff. de iurisdict. omn. iudic.

Et si qui sibi restituerint; &c. ] Notatur ad hoc quod delegatum censuris adversus Ordinarium agit, vt per Franc. Molin. de brachio seculari c. 6. n. 12.

## SUMMARIUM.

1 Ordinarius quando scit eum non canonicè institutum, quem delegatus Pape mandat in possessionem induci, non debet resistere violenter, sed precibus instabit vt differat donec Papa consuetur.

2 Transactio facta coram iudice delegato habet executionem paratam.

3 Institutus canonicè non dicitur, qui beneficium habet ex translatione.

4 Resistere, & se defendere adversus officialem executionem non licet.

§ Ordinarius



# De Offic. & potest. Iud. & c. Tit. XXIX. 229

5. Ordinarius non potest resistere violenter delegato Principis volenti exequi sententiam.
6. Transactio in spiritualibus interuenire non potest.

## C A P. Si quando. VIII.

**C**lericus si trahat Episcopum ad iudicem delegatum super causa alicuius Ecclesie, in qua non est canonicè institutus, vel non est in possessione, si delegatus per transactionem, vel alio modo confert Ecclesiam, Episcopus non debet violenter resistere delegato, sed precibus instare, vt differat possessionem donec Papa informetur. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Collect. Zabar. Innoc. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Butr. Anch. Host. Panor. Barbat. Felin. Imol. Bald. Dec. Guid. Papæ. Viu. in ration. primi libri iur. Pontif. pag. 361. Alagon. in compend. iur. Can. pag. 132. remissuè Ximen. concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decret. lib. 1. tit. 22. cap. 10. & est post Conc. Later. part. 7. cap. 12.

2. *Transactio.* Notatur ad hoc quod transactio facta coram iudice delegato habet executionem paratam, vt per Xuar. ad l. post rem indicatam, not. 9. n. 3.

In quibus certum sit, & c. Notatur ad hoc quod non dicitur canonicè institutus, qui beneficium habet ex transactione, qua non comprehenditur in canonica institutione, vt per Rebuff. in praxi benef. p. 1. tit. quot modis beneficium acquir. n. 17.

4. *Resistere violenter.* Notatur ad hoc quod non licet aduersus officialem exequentem resistere, & se defendere, vt per Duen. reg. 192. in fin. Hyppol. in l. 1. n. 25. ff. de quæst.

5. *Sed apud eum instare, vt differat, & c.* Notatur ad hoc quod Ordinarius non potest resistere violenter delegato Principis volenti exequi sententiam, sed debet precibus apud eum instare, vt rescribatur Principi, si sententia apparet iniusta, vt per Marantam disp. 1. incip. plerumque, n. 13.

6. In gloss. *Transactio*, ibi, *Transactio in spiritualibus interuenire non potest.* Vide Azuned. l. 4. n. 199. tit. 21. lib. 4. noua recop. nam & omnis pactio, & promissio in spiritualibus prohibita est. Spin. in speculo testam. gl. 7. n. 3. idem Azuned. per text. ibi in l. 8. n. 8. tit. 2. lib. 7. noua recop.

## S V M M A R I V M.

1. Delegati iurisdictio expirat post diffinitiuam executioni mandatum.
2. Delegatus executioni sententiam mandare potest.
3. Delegati iurisdictio extinguitur lata sententia.
4. Delegatus ad vniuersitatem causarum potest cognoscere de nullitate sua sententia, secus in delegato ad vnum causam.

## C A P. In literis. IX.

**I**urisdictio delegati cessat post diffinitiuam executioni datam per se, vel per alium. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Innoc. Imol. Anan. Bald. Felin. Dec. Barbat. Henric. Guid. Papæ. Sahag. Panor. Host. Butr. Anch. Viu. in ration. primi libri iur. Pontif. pag. 362. Alagon. in compend. iur. Can. pag. 132. remissuè Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. & tom. 2. repet. in iure Canon. ad 1. Decret. lib. Mandos. in appendice, refertur ab Ant. Aug. collect. 1.

Tom. I.

Decret. l. 1. tit. 21. c. 14. & est post Concil. Lateran. sub Alex. III. p. 7. c. 16.

*Vel per alium sententiam executioni mandauit.* Ergo delegatus executioni sententiam mandare potest, vt per Galanet. de iure publico, lib. 2. tit. 5. n. 7. Vide latius infr. ad c. si quis contra clericum 4. de foro comp. Non obstat opinio existimantium iure Canonico saltem delegatum non posse exequi sententiam suam, quos refertur Alex. in l. 2. Dno Pio, n. 6. ff. de re iud. Menoch. de arbit. lib. 1. q. 74. n. 3. nam verius est etiam iure Canonico delegatum posse exequi sententiam suam, vt defendit gloss. in c. qui quis 3. q. 6. Dec. in c. significasti, not. 2. hoc tit. Longoual. in rep. l. imperium, n. 70. & 71. ff. de iurisdict. omnium iudic. & vide supra ad c. significasti, post n. 2. hoc tit.

*Eius auctoritas, & iurisdictio cessat.* Notatur ad hoc quod delegati iurisdictio extinguitur lata sententia, vt per Menoch. de arbit. lib. 1. q. 67. n. 21. Hieron. Fernandez de Ottero Rom. lucubr. q. 5. n. 2. Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccles. decis. 620 in 1. edit. & resol. 418. in 2. ed. t. vbi n. 2. ponit conclusionem quod delegatus ad vniuersitatem causarum potest cognoscere de nullitate sua sententia, secus in delegato ad vnam causam, de quo vide Dec. hic n. 3. Tiraq. in l. bones, s. hoc sermone, l. 1. n. 4. ff. de verb. signif. Hieron. Fernandez de Ottero loco proxime citato.

## S V M M A R I V M.

1. Delegatus datus etiam ad diem reo absente non per contumaciam non restituit actorem, licet possessionem, & deiectionem probare volentem.
2. Spolij remedium non datur nisi probata possessione, etiam per constitutum.
3. Spoliatus agens interdico vnde vi, in primis spoliationem ipsam probare tenetur.
4. Citandi sunt amici absentis debitoris antequam pronuntietur ad secundum decretum.
5. Possessionem, & deiectionem tenetur probare, qui petiti restitui.
6. Contestatio litis requiritur in iudiciis possessorijs.

## C A P. Consultationibus X.

**L**iteras vbi quis obtinuerit pro possessione Ecclesie, quam alter habet, qui non habita noticia literarum bona causa se absentauit, ita vt non possit intra tempus coram iudice comparere, ipse iudex non debet procedere, secus si per contumaciam se absentasset. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Anch. Imol. Anan. Barbat. Bald. Felin. Dec. Butr. Panor. Host. Guid. Papæ. Sahagun. Peregr. lib. 1. variarum, Innoc. Viu. in ration. primi libri iur. Pontif. pag. 362. Alagon. in compend. iur. Can. pag. 133. remissuè Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decret. lib. 1. tit. 11. c. 15. & est post Conc. Later. p. 7. c. 17.

*Testibus idoneis possessionem, & c.* Notatur ad hoc quod remedium spolij non datur nisi probata possessione, vt per Menoch. recup. remed. 15. q. 3. n. 383. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 173. n. 3. etiam per constitutum, Tiraq. de constituto, p. 2. ampl. 11.

*Et deiectionem suam probare.* Notatur ad hoc quod spoliatus agens interdico vnde vi, in primis spoliationem ipsam probare debet, vt per Mascard. de probat. concl. 1321. n. 18.

In gloss. *Restitutionem*, ibi, *Interrogandi sunt amici*, Notatur ad hoc quod citandi sunt amici absentis



absentis debitoris antequam perveniat ad secundum decretum, ut per Tiraq. de penis temper. c. 22. n. 70.

<sup>5</sup> In glos. Possessionem, & deiectionem, ibi, Nota quod hac duo tenetur probare qui petit restituere. Vide Menoch. de recup. posses. in prefat. n. 1. Gam. dec. 4. n. 1. Cabed. p. 1. decis. 172. n. 1. Azuned. l. 1. n. 64. tit. 1. lib. 4. noua recop.

<sup>6</sup> In glos. Nisi is, fin. ibi, Nisi post litem contestatam. Notatur ad hoc quod in iudiciis possessoris litis contestatio requiritur, ut per Bernard. reg. 447.

## SYMMARIUM.

- 1 Delegatus Papa est maior, & dignior Ordinario quoad causam sibi delegatam, & n. 2.
- 3 Ordinarius absolvere non potest excommunicatum a delegato Summi Pontificis, etiam si is delegatus iam esset defunctus, aut alia ratione iurisdictio in illo expirasset.
- 4 Inferior unus esse potest uno respectu, & superior altero.
- 5 Delegatus excommunicare potest.
- 6 Prælati ob delictum locus ipsius spirituali iurisdictioni subiectus potest interdici.
- 7 Interdictum Ecclesiasticum ferri potest contra innocentes ob alterius culpam.
- 8 Papa tenetur ad Confessionem sacramentalem omnibus illis casibus, quibus de iure Divino est instituta, & præcepta.
- 9 Superiorem non habens in materia dispensabili potest alteri committere absolutionem pro se.

## CAP. Sanè. ij. XI.

<sup>1</sup> Delegatus Papæ in causa delegata est superior Episcopo, vel Ordinario, & potest in ipsos vi suspensione, vel interdicto. Colligitur ex Ord. Abb. antiq. Zabar. Coll. et. Bellam. Ioan. Andr. Innoc. Butr. Imol. Anan. Host. Innoc. Anch. Panor. Bald. Felin. Dec. Guid. Papæ. Barbat. Sahagun. Viuan. in ration. primi libri iur. Pont. pag. 362. Alagon. in compend. iur. Can. pag. 133. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decret. lib. 1. tit. 21. c. 16. & est post Concil. Later. p. 7. c. 20.

<sup>2</sup> Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Sbroz. de officio Vicarij, lib. 2. g. 6. n. 10. Bellencin. de charitativo subsid. q. 91. v. Franc. Molin. de brachio seculari, c. 6. n. 11. Stephan. Gratian. de capt. forensi c. 111. n. 65. cum seqq. Bobad. in sua politica lib. 2. c. 21. n. 9. Guttier. de matrim. c. 5. n. 29. B. Ilon. de mand. iurisdic. c. 3. n. 5. & q. 9. n. 4. & 16. Anton. de Fuertes in repet. cap. super 27. s. porro, hoc tit. n. 26. Ioseph. Aldrete de religiosa disciplina tuenda, l. 1. c. 3. n. 3. Molina de iustitia, tom. 6. tract. 5. d. sp. 26. n. 1. ubi etiam resoluit quod loci Ordinarius absolvere non potest excommunicatum a delegato Summi Pont. etiam si is delegatus iam esset defunctus, aut alia ratione iurisdictio in illo expirasset.

<sup>4</sup> Notatur etiam ad hoc quod potest quis esse inferior uno respectu, & superior altero, ut per Tiraq. de nobilit. c. 18. n. 11. vna eadem persona potest diversa ex causa, & vice superior existere, & inferior altero, ut filius Senator in dignitate præcedit patrem, in filiatione vero est minor, Anl. Gel. notitium Arri-carum, lib. 1. c. 2. Valdes. de dignitate Regum, Regnorumque Hispania, c. 18. n. 44.

<sup>5</sup> Potest vel interdici, &c. Notatur ad hoc quod delegatus excommunicare potest, ut per Couin. c. alma

mater, part. 1. §. 2. numero 7. de sentent. excommunic. lib. 6. Aut etiam terram illius, Notatur ad hoc, quod ob delictum Prælati locus ipsius spirituali iurisdictioni subiectus potest interdici, ut per Soar. tom. 5. de censuris, disp. 36. sect. 1. n. 7. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 32. tit. 3. n. 20.

Notatur etiam ad hoc quod interdictum Ecclesiasticum ferri potest contra innocentes ob alterius culpam, ut per Couin. c. alma, p. 2. §. 1. n. 4. & var. lib. 2. c. 8. n. 10.

In glos. Terminandam, ibi, Item arg. &c. Notatur quod Summus Pont. tenetur ad Confessionem sacramentalem omnibus illis casibus, quibus de iure Divino est instituta, & præcepta, vide Cou. in cap. alma mater p. 1. §. 1. n. 5. Nau. in princ. disp. 5. n. 32. & in c. Sacerdos, n. 50. de pœnit. lib. 6. Vivald. in candelabro aureo, p. 4. c. 8. n. 57. Henricq. in sum. lib. 1. de Sacram. pœnit. c. 3. §. 2. Flamin. de resig. l. 3. g. 1. n. 131. Sayr. in clau. Regia lib. 3. c. 4. n. 14. Azor. instit. mor. p. 1. l. 7. c. 49. q. 11. Paul. Comit. respons. mor. lib. 1. g. 101. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 6. n. 49.

Notatur etiam ad hoc quod ille, qui iuravit, vel quid aliud fecit in materia dispensabili, si non habet Superiorem, potest alteri committere absolutionem, ut per Flamin. de resig. lib. 3. g. 1. n. 113. Sayr. in clau. Regia, lib. 2. c. 4. n. 14.

## SYMMARIUM.

- 1 Dignitatem primam in Ecclesia vacaturam quando unus impetrat, & alter impetrat literas pro certa dignitate in eadem Ecclesia vacatura, non facta mentione de prima impetratione, si vacat hac certa dignitas, est danda primo, & non secundo.
- 2 Papa multitudine negotiorum impeditur præterita retinere memoria non præsumitur.
- 3 Declaratur agendi, de reg. iuris, lib. 6.
- 4 Dispositio generalis, quæ non nisi in una specie verificari potest censetur specialis.
- 5 Beneficium conferendum est pure, & sine extrinsecâ conditione.
- 6 Resignatio est simoniaca, quæ fit cum passionem, & modo.
- 7 Dilectio, omnino, est universalis, & comprehendit omnes casus indistinctos.
- 8 Resignatio beneficii coram Ordinariis alterius gratia, & favore non valet.

## CAP. Ex parte. j. XII.

<sup>1</sup> Dignitatem primam in Ecclesia vacaturam si unus impetravit, & deinde alius impetravit nominatim in eadem Ecclesia certam dignitatem, puta Archidiaconatum cum vacaret, non facta mentione de priori concessione, & postmodum vacaverit illa certa dignitas, primo, & non secundo est conferenda. Colligitur ex Ord. Abb. antiq. Zabar. Collect. Anch. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Innoc. Barbat. Imol. Bald. Felin. Dec. Butr. Panor. Host. Casal. in amot. Guid. Papæ. Sahag. Viuan. in ration. primi libri iur. Pont. pag. 369. Alagon. in compend. iur. Can. pag. 132. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decret. lib. 1. tit. 21. c. 17. & est post Concil. Later. p. 7. c. 21.

Hanc eandem concl. ex hoc text. desumit Peregr. de iure fisci, lib. 1. tit. habentes iura si ci, n. 21. pag. 38. quia Papa multitudine negotiorum impeditur præterita retinere memoria non præsumitur, Flamin. de resig. lib. 3. g. 1. n. 58.

Non



Non obstat quod generi per speciem derogatur, c. generi, de regulis iuris, lib. 6. cum ibi citatis, quia respondetur ideo in presenti priorem concessionem conceptam generaliter ad primam dignitatem vacantem in una Ecclesia non derogari per secundam conceptam nominatim ibi ad certam dignitatem dum vacaret, quia licet prior in genere sit concepta ad primam dignitatem vacantem in illa Ecclesia, tamen quia sortita est effectum in una dignitate tantum primò vacatura, habetur pro speciali, ita in terminis Valasc. consult. 71. n. 14. Dispositio enim generalis quæ non nisi in una specie verificari potest, censetur specialis, Tiraq. de iure mariti, gloss. 7. n. 128. Surd. de aliment. tit. 9. q. 15. n. 15. Maxime quia verum est in hoc text. non dari gratiam generalem, & specialem, quinimo utramque specialem, etenim prior ad Archidiaconatum, quem primò vacare contingeret, specialis erat, quippe quæ habitu & actu ad unum tantum dirigebatur, nec poterat verificari in pluribus in simul, ut aduertit Præceptor D. Correa ad c. sup. de rescript.

4 Mandamus, & c. Collige ex text. mandato generali ad primum Archidiaconatum non derogari per secundum mandatum speciale ad certum Archidiaconatum in eadem Ecclesia. Obstat tamen quod litteræ speciales posteriores prioribus generalibus derogare solent, iuxta text. in c. quamvis, il. 2. de prebend. lib. 6. & in c. 1. in fin. de rescript. Sed omisso intellectu Bald. & Berò. n. 67. ac Mant. 15. in presenti, & aliorum quos reprobant Valasc. consult. 72. n. 14. satis sit ex doctrina gloss. magna hic ad fin. versum illa, & gloss. in reg. generi, de regul. iur. lib. 6. & gloss. 1. in cap. quamvis, 8. de prebend. lib. 6. & Valasc. ubi prox. Si dicas in hoc text. non dari gratiam generalem & specialem, quinimo utramque specialem, etenim prior ad Archidiaconatum, quem primò vacare contingeret, specialis erat, quippe quæ habitu & actu ad unum tantum dirigebatur, nec poterat verificari in pluribus in simul, quos nullatenus comprehendebat, & consequenter cessat reg. cap. 1. de rescript. cum similibus, & gratia huiusmodi sic speciali per aliam specialem posteriorem, quæ illius mentionem non faciebat, derogari non potuit, & posterior non valet, iuxta reg. c. ceterum, de rescript. cum vulgaribus, qui intellectus confirmatur aperte ex verbis huius text. & maxime ex l. si domino 102. ff. de leg. 1. & l. si heros 11. ff. de optione legata, in quibus similiter non proponitur legatum generale & speciale, sed utrumque speciale, ad unum tantummodo servum, & non ad plures, prout intelligunt Doctores communiter secundum Bart. in d. l. si domino, iuxta l. 3. in fin. ff. qui & a quibus, & text. opt. in l. cum incertus 13. de legat. 1. ibi, Perinde enim liberatum ac si Stichus legatus esset.

Adhuc obstat quod prior gratia in hoc text. non referebatur ad certum aliquem Archidiaconatum, & potuit verificari in quovis ex multis, vel etiã ex omnibus Archidiaconatibus illius Ecclesiæ, sicut & legatum optandi unum ex servis testatoris in d. l. si domino, & d. l. si heros, non dirigebatur ad certum aliquem, & poterat verificari in quocumque ex omnibus servis testatoris, ac subinde generale videtur, ut satis probat text. in c. Abbatem 40. ibi, Per litteras generales, ubi gloss. 1. & 2. de rescript. legatum generaliter 37. ff. de legat. 1. l. stipulationum 74. cum l. seq. ibi, Generaliter, ff. de verb. oblig. At verò gratia posterior ad Archidiaconatum certum, quem amicus obtinebat, sicut & legatum certi servi in dictis legibus, erat speciale, ut potest ad certum quoddam individuum, in quo tantummodo verificabatur, unde locum debuit habere reg. d. c. 1. de rescript. Accedit, quia saltem negandum

Tom. I.

non videtur priorem gratiam in hoc text. sicut & legatum optandi unum ex servis in dictis legibus, esse minus specialia, quàm sit posterior gratia ad certum Archidiaconatum, vel legatum certi servi, quippe quæ priora non referantur ad certum individuum; constat autem regulam d. cap. 1. & similibus non tantum procedere ubi opponuntur genus, & species, dispositio generalis & specialis propria, verum etiã ubi species latior, & alia strictior dispositio minus, & alia magis specialis, & denique ubi species plura individua comprehendens, & certum aliquod individuum opponuntur, ex Bald. in l. hac consult.issima col. 1. C. de test. observant Nau. in considerat. in princ. n. 76. de penit. dist. 5. l. conf. 12. lib. 3. Unde à prædicto intell. etu, & sententia communi recedunt Dec. in d. c. 1. n. 4. & Berò. n. 67. idem Dec. in c. pastoralis 24. §. quoniam, n. 2. de rescript. Staphil. de literis gratiæ, tit. de variis modis vocationum, in princ. n. 22.

Sed retento intellectu supra præstito non obstant hæc difficultates, quoniam ex mente Abb. in d. §. quoniam num. 1. post Bart. & ex mente aliorum dicendum est, quod licet prius mandatum in hoc text. & legatum optandi unum ex servis in dictis legibus à principio indeterminatum sit, & minus certum, quàm posterius, quod ad individuum dirigatur, & terminatur; nihilominus tamen in substantia, & effectu neutrum est magis, vel minus speciale, quia utrumque tantummodo verificari potest in una specie, seu individuo, & licet in priori quilibet ex Archidiaconatibus illius Ecclesiæ debeatur sub conditione si primò vacaverit, & quilibet ex servis testatoris relinquatur sub conditione, si legatarius eundem elegerit, ut in d. l. nihilominus tamen ille, qui primò vacaverit, vel servus, qui à legatario electus est, necessarius, & in individuo debetur proinde, ac si à principio promissus, vel legatus fuisset, d. l. cum incertus; nec refragantur verba d. c. Abbatem, quia respondetur in proposito d. cap. 1. de rescript. per mandatum generale intelligit tantummodo illud, quod in simul comprehendit plura, in quibus simul, vel saltem successivè potest verificari, & per speciale intelligitur id, quod minus includit, vel pauciora, quæ possunt excipi à mandato generali eodem reliquis manent. At in d. cap. Abbatem, non dicuntur generales in hoc sensu, quasi plura sic comprehendant, sed in alio longè diverso, scilicet quia à principio sunt incertæ, nec constat certum aliquod individuum ad quod determinatè dirigantur iuxta d. l. stipulationum, cum seq. Unde plura non in simul, aut successivè, sed indeterminatè, & quasi alternativè, & sub disunctione, scilicet hoc, vel illud aut illud, ac subinde unum postea significandum comprehendunt, & ita procedit d. l. legato, cum aliis. Sic planè cessat & alia difficultas, negamus enim in hoc text. posterius mandatum ad certum amicum Archidiaconatum, sicut & legatum certi servi in dictis legibus esse magis speciale, quamvis fateamur esse magis certum, & determinatum, sed maior, vel minor certitudo non prodest ad effectum d. c. 1. & d. reg. generi, in qua solum attenditur an dispositio generalis & specialis sit magis, vel minus, plura, vel pauciora comprehendat.

In gloss. Omnino, ibi, Id est sine aliqua pactione, conditione, vel modo. No aut ad hoc quod beneficium conferendum est purè, & sine extrinseca conditione, ut per Gonzal. ad reg. 8. Cancel gloss. 5. n. 1. quia in beneficiis omnis pactio, promissio, vel conventio prohibetur, Spin. in speculo testam. gloss. 7. princ. n. 33. Unde resignatio est simoniaca, quæ fit cum pactione, & modo, Flamin. de resign. lib. 1. q. 3. n. 1. cum seqq. debet enim esse libera, & pura, Flamin. lib. 1. q. 2. n. 5. & lib. 6.

V 2 q. 2.



q. 2. n. 68. & 74. Zerol. in praxi Episc. p. 1. verbo, renuntiatio, Guttier. consil. 42. n. 7. nam dictio, omnino, de qua in text. est vniuersalis, & comprehendit omnes casus indistincte, Flamin. d. tract. lib. 1. in presat. n. 12. & q. 1. n. 1. & 52. Seraph. priuilegiu inuam. priuileg. 49. n. 44. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 6. n. 20. Ego ipse de dilectionibus, & clausula, dist. 206. n. 2.

8 In glos. D. mittere. Notatur ad hoc quod resignatio beneficii alterius gratia, & fauore non valet, vt per R. buff. in praxi benef. p. 1. tit. de resign. condit. quam in fauorem vocant, Azor. instit. moral. p. 2. lib. 7. c. 21. q. 2. & c. 27. q. 4. & p. 3. lib. 12. c. 8. q. 1. Soar. de relig. lib. 4. de simonia, c. 1. n. 1. & c. 7. n. 2. & c. 35. n. 3. Aloyf. Rice. in collect. decis. p. 4. cohes. 1402. vbi intelligit de resignationibus, quæ sunt in manibus Ordinarij, secus in illis, quæ sunt coram Sanctissimo. Nam conditionalis renuntiatio à iure reprobata erat, iuxta hanc gloss. sed praxis & stylus Romanæ Curie à multis sæculis obseruatus obtinuit, vt hæc conditionalis renuntiatio à Romano Pont. admittatur, cuius meminit Colim. in pragmat. sanct. tit. de annatis, in gloss. verbo simpliciter. Rebuff. in d. praxi tit. de renuntiat. expressa, Mandos. de signatur. gratia, tit. de regressu, vers. notandum, Nau. in man. cap. 13. num. 107. versic. ad decimum: non sic dicendum in Episcopo, Legato, Nuntio, vel quocunque alio inferiori Prelato, qui conditionales renuntiationes tanquam simoniacas admittere non potest, vt post Abb. & alios in presenti, tradunt Redoan. de simon. p. 2. c. 10. ex numero 1. Conar. var. lib. 1. c. 5. num. 3. Bonac. de simon. q. 4. §. 13. ex num. 2.

Quæstio autem est dubia, an Episcopus, in cuius manibus renuntiatio conditionalis facta fuit, possit reiecta conditione renuntiationem tanquam puram acceptare, & beneficium tanquam vacans ex vi suæ potestatis ordinariæ conferre? In quo Boët. in tract. de potest. Legati, quest. 2. quem sequitur Redoan. de simon. part. 1. cap. 13. num. 9. existimant posse Legatum, Episcopum, vel quemlibet alium Ordinarium collatorem conditionalem renuntiationem factam cum claus. *Non alias, aliter, nec alio modo*, reiecta conditione quasi simplicem admittere, & beneficium alteri conferre. Mouentur in primis, quia per resignationem beneficium absolute vacat, vt colligitur ex cap. ecce 7. quest. 1. & ex c. ex transmissa, de reuoc. & ex cap. susceptum, de rescript. in 6. notauit gloss. verbo vacabunt, in cap. si propter, cod. tit. & lib. & ideo ad resignatum beneficium absque noua prouisione redire non licet, sed poterit Ordinarius ex noua collatione prædictum beneficium conferre, vt colligitur ex d. c. ex transmissa, in fin. deinde turpes conditiones à matrimonio carnali repelluntur, c. fin. de condit. appof. igitur à fortiori à spirituali coniugio remoueri debent, iuxta text. in c. inter corporalia, de translat. Prel. quare reiecta conditione tanquam turpi & Canonice institutioni contraria, pura remanet renuntiatio. Confirmatur quoque huiusmodi sententia efficaci fundamento, nam renuntiatio ex causa permutationis conditionalis est, vt omnes fatentur, & tamen si quis ex causa permutationis beneficium renuntiauerit, quamvis permutatio ex altera parte non impleatur, ex sola sua renuntiatione titulum perdit, nec ad illud beneficium sine noua collatione redire poterit, vt colligitur ex text. in cap. cum vniuersorum, de rerum permut. quem sic interpretatur Abb. in cap. cum venerabilis, num. 23. de except. dicit communem Dec. ibid. num. 18. Socin. consil. 167. lib. 2. Ludou. Gom. in re de trienniali quest. 24. Igitur per conditionalem renuntiationem beneficium vacat, ac per consequens poterit Episcopus neglecta conditio-

ne beneficium tanquam vacans conferre.

Contraria tamen sententia verior est, quam sequitur Paris. consil. 10. num. 18. lib. 4. Dec. in d. cap. cum venerabilis, num. 18. Flamin. d. lib. 1. q. 3. num. 15. Et probatur ex eo, quia actus sub conditione celebratus conditione non impleta nullum effectum operatur, argum. text. in §. ex condicionali, Iustir. de verbor. obli. q. 1. item quia, §. 1. ff. de pactis, neque actus cum qualitate gestus reiecta qualitate acceptari potest, iuxta doctrinam Bart. in l. Aurelius, ff. de liber. leg. recepta ex Ias. in l. non solum, §. sciendum, num. 2. ff. de noui oper. muni. Felin. in cap. cum inter, n. 7. de re iudic. Sed in forma specifica est adimplendus, iuxta reg. l. Maius, l. qui heredi, ff. de condit. & demonstrat. latè exornatam per Flamin. d. q. 1. num. 15. Cum verò renuntiatio beneficii sub conditione facta proponatur, non poterit Episcopus conditione reiecta beneficium tanquam vacans alteri conferre, neque per talem renuntiationem ius à resignante abdicatur, immo resignatio habetur pro infecta, si cum prædicta conditione & qualitate acceptata non fuerit. Pro qua opinione ponderari potest text. in c. si beneficia, de præbend. lib. 6. & in Clem. unic. de rerum permut. quæ ius nouum non statuit, vt contrariæ opinionis auctores malè opinantur.

Qua retenta sententia non obstant fundamenta quæ pro prima adduxi, quam vltra citatos sequuntur fuit Con. lib. 1. variar. cap. 5. num. 1. Ad primum enim respondetur solum procedere in pura renuntiatione, non autem in condicionali, de qua nostra est disputatio. Ad secundum verò dici potest æquiparationem, quam de matrimonio carnali ad spirituale facit Pontifex, in d. cap. inter corporalia, non semper esse admi-tendam, præcipue in nostro casu, in quo iure speciali conditiones turpes à matrimonio repelluntur, iuxta cap. ult. ad fin. de condit. appof. contra reg. l. 1. ff. de condit. ob. turpem causam, cum similibus, & ideo argumentum de matrimonio carnali ad spirituale in proposito non procedit, imo prædicta conditio in matrimonio spirituali appofita actu potius vitia-ret, cum naturæ canonice institutionis contraria videatur, iuxta reg. d. cap. ult. in princ. Ad vltimum verò deductum ex d. c. cum vniuersorum, respondetur resignantem ex causa permutationis si permutatio effectum non sequatur, posse sine noua prouisione ad suum beneficium redire, vt colligitur ex Clem. unic. in fine, & ex verbis eiusdem text. ubi, *Eum restitui facias eidem*; quibus verbis Pontifex ostendit beneficium à recipiente quasi alienum detineri, & vti talo restituendum, & insuper solam restitutionem absq; alia Prælati prouisione sufficere, vt renuntians prædictum beneficium recuperare possit, quam sententiam contra communem tenet Ioan. Andr. in cap. unic. de rerum permut. in 6. Imol. Felin. & Dec. in d. cap. cum venerabilis, Boët. decis. 79. & ita seruari affirmat Rebuff. in praxi tit. de permut. num. 12. pro qua sententia ponderari potest text. in d. cap. si beneficia, cui Abb. & sequaces minime satisfaciunt. Neque contrarium probant alia verba eiusdem cap. cum vniuersorum, ibi, *Vt tamen simplicitati venia tribuatur*, quibus significare videtur Pontifex prædictam beneficii restitutionem ex æquitate potius quam ex iuris rigore fuisse concessam; respondetur enim compermutantes ibi inter se de permutandis beneficiis tractasse, quod de iure facere non possent, vt text. habet, ac proinde rectè per Pontificem beneficio suspendi, aut alia pœna condemnari potuisse, nisi simplicitati venia daretur, vnde prædicta verba ad culpam quam in renuntiatione commiserant, non ad restitutionem referenda sunt.

Minus



Minus obstat text. in d. cap. unic. de rerum permut. lib. 6. ibi, *equitatem praefidentes in hac parte rigori*, quibus verbis satis ostendit Pontifex beneficium vacare per renuntiationem, quae in manibus Praelati ex causa permutationis fit, & in ipso expectatiua pro primo beneficio vacaturo locum habere posse, nisi specialis illius text. decisio contra iuris communis regulas contrarium statuisset; non posset autem tale beneficium tanquam vacans alteri conferri, neque expectatiua in eo locum haberet, nisi liberè vacasset; ergo potest Praelatus conditionem de dando beneficium commutanti reicere, & beneficium tanquam liberè vacans liberè conferre: respondetur namque iure communi attento non fuisse permissam beneficiorum permutationem, quae ex voluntaria partium conuentione, & vtilitate initium acciperet, ita vt teneretur Episcopus renuntiationem conditionalem, qualis est illa, quae ex causa permutationis fit, necessariò dimittere, & resignata beneficia cum permutantibus necessariò conferre, vt colligitur ex text. in cap. *quæsitum*, cap. *cum olim*, de rerum permut. cap. *maioribus*, cap. *inter cetera*, per locum ab speciali, de *prabend.* Sed si Episcopus suo Episcopatu vtile, aut necessarium iudicasset beneficiarium de vno loco ad alium transferre, vel si beneficiarius propter inimicitias, aut aliam iustam causam suum beneficium liberè, & absque vlla conditione dimitteret, poterit Episcopus tale beneficium alteri conferre, & alterius praebendam, si ita expedire iudicauerit, huic aut alteri dare, & ita intelligendus est text. in d. c. *quæsitum*, cum alijs, quibus beneficiorum permutatio attento antiquo iure permissa videbatur. Postea verò à nonioribus Pontificibus concessum fuit vt partes inter se de beneficijs permutandis tractare possent, & Episcopi, in quorum manibus ex causa permutationis renuntiata fuissent folijs compermutantibus, & non alijs praedicta beneficia conferrent, ita colligitur ex text. in d. cap. *unic.* de rerum permut. lib. 6. Clem. unic. eod. tit. Hanc verò nouam iuris prouisionem licet aliqui tribuant Clementi in cap. *ad quæstiones*, de rerum permut. communis tamen & ferè omnes scribentes eandem tribuunt Innocentio in d. cap. *cum vnuerforum*, vt notauit gloss. 1. in d. Clem. unic. Mouentur ex verbis eiusdem Clem. unic. & d. cap. unic. de rerum permut. lib. 6. ibi, *secundum formam iuris*, quibus significare videtur Pontifex iam ante illum text. renuntiationem ex causa permutationis ad partis petitionem fieri posse.

In ead. gloss. ibi, *Videtur quod talis renuntiatio simoniaca fuerit*. Notatur ad hoc quod renuntiatio conditionalis in fauorem certae personae apud inferiores Praelatos absque labe simoniae fieri non potest; vt per Rebuff. in *praxi tit. resign. condit.* n. 1. Gomez. in *reg. de infirm. quæst.* 11. Redoan. de *simon.* p. 2. cap. 22. num. 14. Nauar. in c. *si quando*, de *prescript. excepti.* 4. & in *man.* cap. 23. num. 107. Flamin. lib. 14. *quæst.* 3. num. 12. & ita de stylo Curiae obseruari testatur Cassad. *decis.* 3. de *venn.* & *decis.* 3. de *simon.* Contra Boer. in *tratt. de potest. Legati q. unic.* n. 111. Sor. lib. 9. *instit.* q. 7. art. 2. Cou. lib. 1. *var. cap.* 5. n. 5. existimantes validam, & licitam esse huiusmodi renuntiationem conditionalem coram Episcopo factam in fauorem certae personae, dummodo inter resignantem, & resignatarium nulla conuentio, aut temporalitatis repromissio interueniat.

9 In ead. gloss. ibi, *Item pone quid simpliciter renuntiet, sed in animo habet vt ei detur, aliàs non renuntiaturus*, &c. De hac quaestione vide Syluest. *verbo*, *renuntiatio*, c. 6. vers. 2. Angel. *verbo*, *simonia* 7. n. 39. Azor. d. p. 3. lib. 12. c. 8. q. 5.

In ead. gloss. ibi, *Simoniaca quia prohibita*, &c. Solem-

Tom. I.

nis est hæc gloss. secundum Guttier. *canon. lib.* 2. c. 2. 3. c. 2. n. 1. Petr. Nau. de *resu. lib.* 2. c. 1. n. 386.

### S V M M A R I V M.

- 1 *Delegatus iuris formam seruare debet & rationabiliter exceptiones admittere, vbi contraria voluntas Papæ non apparet.*
- 2 *Exceptiones friuolæ, & minus legitima repelluntur, si statutum, vel rescriptum Principis dicat, sine aliqua exceptione, vel nulla obstante exceptione, quod an verum sit, vide ibi.*
- 3 *Princeps defensionem an aliquando restringere, vel tollere possit, ostenditur.*
- 4 *Rescriptum est interpretandum secundum iur., etiamsi rescripti verba aliud sentire videantur, & nihil operentur.*

### C A P. Ex parte. ij. XIII.

**D**elegatus debet seruare formam iuris, & rationabiles exceptiones admittere, vbi contraria voluntas Papæ non apparet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabarel. Coll. & Bellam. Host. Ioan. Andr. Anch. Barbat. Bald. Felin. Dec. Alejat. Guid. Papæ, Butr. Imol. Anan. Innocent. Panormit. Henric. Sahagun. Viu. in *ration. primi libri iur. Pont. f.* pag. 363. Alagon. in *compend. iur. Canon.* pag. 133. remissuè Ximen. in *concord. p. 1.* refertur ab Ant. August. *collect. 1. Decret. lib. 1. tit. 21. c. 18.* & est post Concil. Lateran. p. 42. cap. 1. Text. hic ad hoc communiter allegatur quod si statutum, vel rescriptum Principis dicat sine aliqua exceptione, vel nulla obstante exceptione esse procedendum, aut nullam exceptionem in aliquo facto debere admitti, friuolæ exceptiones, & minus legitima ac irrationabiles videntur repulsæ, non autem legitima, & rationabiles, Alex. *conf.* 113. n. 8. vol. 5. Ant. Corflet. *lit. E. sing. exceptio 1. incip. si statutum*, Prob. in *rub. de except.* lib. 6. n. 5. Perez de Lata de *annu. & capel. lib. 1. c. 10. n. 61.* Vital. de Cambanis in *tr. clausularum*, pag. 16. col. 1. n. 2. Hugon. eod. *tr. pag.* 490. col. 1. Rebuff. in *compend. alienat.* n. 46. Mynsing. *cent. 2. obseru.* 10. Menoch. de *arbitr. casu* 197. n. 3. Bertaz. de *clausulis claus.* 22. *glos.* 1. Ego ipse in *Remissionibus de dictionibus & clausulis claus.* 90. aliàs 156. secundum Lugd. impress. Cal. Pereira de *empt. cap.* 33. n. 13. Et confirmatur ex doctrina Bart. in l. *omnes populi*, n. 65 ff. de *iustitia & iure*, quod reiecta omni legum interpretatione, censetur reiecta solùm friuola, non verò iusta, & est communiter recepta, secundum Valasc. *conf.* 42. n. 7. adducentem in confirmationem auctoritatē huius text. Verum quamvis hæc ex nostro text. communiter deduci soleant, contrarium tamen, immo etiā rationabiles exceptiones reiectas censeri videtur probare in illis verbis *ibi, nisi exprimat in literis*, &c. dictio illa, *nisi*, importat exceptionem à præcedentibus, & ponitur aduersatiuè ad præcedentia, significatque oppositum eius, cui immediatè aduersatur, *reg. peccatum*, de *reg. iur. in 6. & l. actione*, vbi Bart. *l. f. & ceteri scribentes, C. de transact.* & plures citati per me *distinctionibus*, & *claus. dist.* 184. aliàs 217. secundum Lugd. impress. Quare si exprimat in literis quod nullæ debeant exceptiones admitti, rationabiles reiectas censeri tenent hic Felin. n. 6. Soc. *reg.* 13. c. Garc. Falcon. *reg.* 438. Azin. in *praxi*, §. 31. c. 2. cum seqq. me citato in hoc loco nouissime Hier. Roder. in *compend. q. Reg. ref.* 10. n. 19.

Quod nulla debeant exceptiones admitti, &c. ] Notatur ad hoc quod Princeps defensionem aliquando restringere, aliquando etiā tollere potest, exceptiones omnes reiectas



recipiendi, vt per Sebast. Nau. ad l. vnic. ff. à quibus appellare non licet, n. 125. Sed hoc ita indistinctè sumptum verum non est, sed oportet separando sic distinguere: vel enim exceptiones considerantur quoad modum & formalitatem suam secundum solum iudiciorum ordinem; vel quatenus legitimam continent defensionem; primo modo certum est iuris humani esse, & per consequens per Principem, & legem tolli posse, vt in illo casu, quando constat nullam parti, contra quam clausula illa, nulla obstante exceptione, apponitur, legitimam competere exceptionem. Secundo verò modo, id est, quatenus legitimam continent defensionem, distinguunt multi inter ciuilia & criminalia, quos late refert, & improbat Pinel. in rub. C. de rescind. vend. part. 1. c. 2. n. 21. Quare tam in his, quam in illis regula negatiua est statuenda, quòd sine iusta causa à Principe tolli non possunt, ex resolutis per Cou. lib. 3. var. c. 6. n. 6. & c. 14. n. 8. Pinel. d. c. 2. num. 14. Salzed. ad Bernard. reg. 209. ampl. 3. Garc. Falcon. reg. 403. n. 3. & 9. Cenall. commun. contra commun. q. 577. cum segg.

In glos. Rationabiles, ibi, quòd magis est procedendum secundum iuris ordinem, quam secundum formam rescripti. Notatur ad hoc quòd rescriptum est interpretandum secundum ius, etiam si rescripti verba aliud sentire videantur, Aym. Cranet. conf. 390. n. 14 & conf. 412. n. 4. & etiam si nihil operaretur, Anch. conf. 353. Rub. conf. 167. n. 3. vers. stante igitur, Aym. d. conf. 412. n. 1. quos refert, & sequitur Aloyf. Ricc. in praxi aurea, resol. 92. Intelligi quoque debet iuxta formam petitionis, Nat. conf. 98. n. 22. Cephal. consil. 77. n. 36. & declaratur à precibus, Menoch. conf. 33. num. 14. Caualer. decis. 117. & n. 4. & 5.

## S V M M A R I V M.

- 1 Delegatio facta dignitati, non expresso nomine proprio, transit ad successorem, & c. n. 2.
- 3 Commendatario perpetuo facta delegatio, non expresso nomine proprio, non transit ad successorem.
- 4 Delegatio facta personae, eius nomine proprio expresso est personalis, & cum persona extinguitur.
- 5 Successori non veniunt ea, quae sunt & dependent ex hominis intellectu.
- 6 Commissio realis facta sub nomine dignitatis, an transeat ad successorem, ostenditur.
- 7 Episcopus cognoscere non potest causam demandatam Vicario, tanquam Vicario.
- 8 Vicario Episcopi causa delegata, an transeat in successorem, remissum.
- 9 Vicario Episcopi causa delegata intelligitur delegata Vicario principali ex pluribus in solidum constitutis.
- 10 Vicarij duo vbi aequè sunt principales, nec constat de quo Papa senserit, neuter illorum erit delegatus.

## CAP. Quoniam Abbas. XIV.

**D**elegatio facta dignitati, non expresso nomine proprio, transit ad successorem. Colligunt ex Ordinarij Abb. antiq. Zabarell. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Innocent. Imola, Anan. Bald. Felin. Dec. Barbat. Henric. Guid. Papæ, Bero. Mantua, Sahagun, Panorm. Hostienf. Butr. Anchor. Viuian. in ration. primi libri iuris Pontif. pag. 364. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 133. remissum Casal. in annot. & Ximen. in concord. part. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 1. Decret. lib. 1. tit. 2. c. 19. & est post Concil. Lateran. p. 46. cap. 4.

Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt apud Hispanos l. 4. tit. 18. part. 3. vbi Greg. Lop. verbo, nomine, & ex eo deducunt Menoch. de arbit. lib. 1. q. 68. Azueved. l. 1. n. 137. & seg. tit. 4. lib. 8. noua recop. Corral. de benef. p. 1. c. 6. n. 8. Nicol. Garc. eod. tract. p. 6. c. 2. n. 29. cum segg. Anast. Germon. de indultis Card. verbo, Hieronymo, n. 41. Rebuff. de pacificis num. 53. Lud. Miranda de ordine iudic. q. 2. art. 12. concl. 2. D. Barbosa in l. quia tale, n. 41. 78. & 80. ff. soluto matrim. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 12. in princip. n. 73. Rota decis. 743. p. 2. recent. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 92. n. 2. cum segg. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 27. n. 6. cum segg. Bellet. disquisit. cleric. part. 1. tit. de clerico debitore, §. 4. num. 8. vbi num. 9. cum Dec. hic num. 15. resoluit posse successorem exequi commissionem factam dignitati, etiam si rescriptum prædecessori non fuerit præsentatum.

Amplia in delegatione facta Commendatario perpetuo, vt per Prob. ad Monach. in c. nemo deinceps, n. 27. cum segg. de elect. lib. 6. Rebuff. de pacificis possess. n. 41. Flam. de resign. lib. 2. q. 17. n. 13. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 5. §. 8. n. 10.

Secus verò quando delegatio facta est personae, eius nomine proprio expresso, quia tunc est personalis, & cum persona extinguitur, D. Barbosa in d. l. quia tale, num. 2. persona & non officium contemplata censetur quando disponens primò personam expressit, nam postea aliae expressiones censentur additæ demonstrationis gratia, Rota d. n. 7. ea enim quae sunt & dependent ex hominis intellectu, non transeunt in successorem, Tiraq. de iure primog. q. 88. n. ult. Vnde si prohibitio facta fuerit à testatore in personam hæredis, prius nomen appellatiuum, quam proprium apponendo, vt si dicat, prohibeo hæredem Titium alienare, comprehendit hæredem hæredis, vt per Duen. reg. 39. limit. 1. vers. quam limitationem. Limitatur etiam principalis huius text. decisio quando delegatio facta sit sub nomine dignitatis, cum qualitate tamen, ex qua videtur respectus habitus ad personam, & non ad dignitatem, Rota Rom. apud Nicol. Garc. d. c. 2. n. 31. Item & limitatur ex Concil. Trid. sess. 25. de reform. c. 10. in casu, quo habens dignitatem deputetur à Synodo etiam expresso solo nomine dignitatis, quia post illius mortem non succedit in iurisdictione, nec in deputatione successor in eadem dignitate, sed debet succedere is, qui ab Episcopo cum consilio Capituli fuerit nominatus, Nicol. Garc. d. r. p. 9. c. 1. à n. 349.

Qui suscepto mandato nostro, &c.] Ex his verbis colligit Bero. hic n. 12. & 13. commissionem realem factam sub nomine dignitatis transire ad successorem, quando prior obiit re. non integra, sed negotio iam cæpto, secus si re integra obierit. Verum hæc distinctio non potest stare, nihil enim refert in hoc euentu an à priori habente illam dignitatem res cæpta fir, an potius re non incepta, sed integra obierit, quia rem esse integram, aut cæptam, ne commissio expiraret, solum attenditur quando delegans obiit, non autem quando delegatus mortuus fuit; quare dum est commissio personalis semper extinguitur cum persona delegati, quando autem est realis, transit ad successorem, siue commissio cæpta sit à defuncto, siue res integra manserit, vt tenent Menoch. d. q. 68. num. 22. Sanch. d. disp. 27. n. 7.

Et non personarum commissio emanauit.] Notatur ad hoc quòd non potest per Episcopum cognosci causa demandata Vicario tanquam Vicario, vt per Nau. sub hoc tit. consil. 6. num. 1. in nouis, Sayr. in floribus decisio-num, decis. 7. sub hoc tit. quem refert Aloyf. Ricc. in collect. decis. p. 3. collect. 498. vers. tertio, Stephan. Gratian. discept.



# De Offic. & potest. Iud. & c. Tit. XXIX. 235

discept. forens. c. 92. n. 6. vbi n. 7. ampliatur, etiam si causa commissa esset Episcopo vel Vicario, nam cum litera fuerint vni eorum presentata, alter non potest se intromittere, de quo etiam Marc. Ant. Genuen. in praxi Archiep. c. 69. in fine. Vtrum autem causa delegata Vicario Episcopi transeat in successorem, vide Balb. decis. 33. Archil. de Grass. dec. 2. de officio Vicarij, quos refert Aloyf. Ricc. in collectaneis decisionum, p. 4. collect. 1232.

9 In gloss. Substitutum, ibi, Sed pone quod plures Archidiaconi, & c. Aduerte quod causa delegata Vicario Episcopi, intelligitur delegata Vicario principali ex pluribus in solidum constitutis, Paulin. de potest. Capituli Sede vacante, p. 2. princ. g. 1. c. n. 9. in fin. quem refert & sequitur Sbroz. de officio Vicarij, l. 2. g. 6. n. 3. Squillante de priuilegiis Clericorum, c. 2. n. 201. in princ. Si tamen sint duo Vicarij aequè principales, nec constet de quo Papa senserit, neuter illorum erit delegatus, vt contra hanc glossam tenet Tiraq. de iure primog. g. 17. opinione 6. n. 13. Sanch. de matr. lib. 8. disp. 27. n. 37. & saltem dissentientibus partibus admittit Bonac. de legib. disp. 1. g. 3. puncto 8. §. 1. v. 8.

## S V M M A R I V M.

- 1 Papa si deleget questionem de iure presentandi, sub ea forma vt delegatus ad praesentationem eius, ad quem viderit pertinere, ordinet & Ecclesiam, appellatione remota, per hoc non habet instituire, sed pronuntiare, & is ad quem pertinet, instituet, & si iuri suo detrahitur, licet appellat.
- 2 Delegatus index non potest instituire, licet possit pronuntiare aliquem esse instituendum.
- 3 Papa nunquam intendit tertio praedictum etiam minimum inferre.
- 4 Dispositio qualibet quatenus alterum ladic restringi, ac strictè interpretari debet.
- 5 Appellatio per tertium interposita habet vtrumque effectum, suspensiuum, & deuolutiuum.
- 6 Clausula appellatione remota, intelligitur quoad litigantes, non quoad tertium.
- 7 Ordinare verbum est laici verbo, conferre.
- 8 Ordinare, & pronuntiare ordinandum differunt.
- 9 Dispensatione, quoties constat de concedendis intentione, extenditur ad id, quod concedens intendit.
- 10 Contradictio illius non est admittenda qui se opponit contradictioni ad eam calumniose impediendam.

## C A P. Super co. X V.

¶ Qvaestio de iure presentandi quando agitur inter partes, & causa per Papam delegatur alicui, vbi consisterit cuius partis sit ius presentandi, delegatus questionem appellatione postposita debet terminare, & ordinare Ecclesiam, id est, proficere sententiam Ecclesiam esse ordinandam secundum praesentationem illius, qui probauit ad se ius pertinere, sed non instituire, seu mittere in possessionem, hoc enim, est Episcopi, vel Archidiaconi, vel Archipresbyteri, qui licet possunt appellare si praedictum sibi generetur. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zabar. Collect. Anch. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Innoc. Barbat. Imola. Bald. Felin. Dec. Bntr. Panorm. Host. Viuian. in rationali primi libri iuris Pont. pag. 365. Alagona in compend. iur. Canon. pag. 134. remissive Cafal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decret.

lib. 1. tit. 21. c. 10. & est post Concil. Lateran. part. 47. cap. 3.

Ad quem institutio pertinet. ] Notatur ad hoc quod index causa delegatus non potest instituire, vt per Aloyf. Ricc. in collectaneis decisionum, collect. 1598. d. 5. potest tamen pronuntiare aliquem esse instituendum, Seraph. decis. 159. p. 1. Vide quae dixi ad c. pastoralis 19. vers. intellige, de priuilegiis.

Praedictum generale. ] Notatur ad hoc quod Summus Pont. nunquam intendit tertio praedictum inferre, Perez l. 1. gloss. 1. col. 1. vers. praeterea tit. 5. lib. 3. Ordin. Etiam minimum, Tiraq. de iudicio in rebus exiguis, vers. 6. pag. 42. Riminal. iun. conf. 6. n. 68. vol. 1. Hinc est, quod rescripta Principis interpretantur, vt nemini iniuriam faciant, etiam cum improportionem verborum. Dec. conf. 11. n. 4. quia praesumitur, quod eius intentio sit, vt semper ius alterius sit saluum, idem Dec. conf. 271. & conf. 544. & conf. 606. n. 17. Curt. iun. conf. 88. n. 8. & conf. 172. n. 3. Hyppol. sing. 440. Alciat. de praef. reg. 3. praef. 11. Vnde potius praesumitur circumuentus Princeps, quam quod velit alteri praedictare, à Ponte conf. 59. n. 35. In tantum quod etiam rescripta mota proprio concessa nihil operantur in praedictum tertij, quia non sunt de mente Principis rescribentis Ial. conf. 10. n. 30. vol. 1. Paris. conf. 1. n. 84. & conf. 11. n. 12. vol. 1. Gozadin. conf. 9. n. 24. Menoch. de arbitrio lib. 1. g. 9. n. 11. & conf. 194. n. 20. Bursat. conf. 32. n. 51. vol. 1. quauis inserta sit clausula, de plenitudine potestatis, quae non operatur in alterius praedictum, Seraph. decis. 1082. n. 8. Burg. de Pace, Rodulph. & Ioseph. Sesse, quos refero ego ipse in remissio de dition. & claus. claus. 19. n. 10. Et illa, ex certa scientia, Card. Tusch. lit. C. concl. 340. à n. 38. & alij citati per me de dition. claus. 25. n. 21.

Notatur etiam ad hoc quod qualibet dispositio, etiam quae latissime interpretari solet, quatenus alterum ladic, restringi, ac strictè interpretari debet, vt per Gonzal. ad reg. 8. cancel. §. 6. proem. n. 9. nam rescriptum Principis semper interpretatur ne ius tertij laedatur. Alex. conf. 108. Vso processu, n. 4. l. b. 6. Roman. conf. 334. n. 3. probatur, Card. Tusch. tom. 6. lit. P. concl. 211. n. 1. & 4.

Et tenebis eorum appellatio. ] Notatur ad hoc quod appellatio per tertium interposita, habet vtrumque effectum, suspensiuum, & deuolutiuum, vt per Rebuff. tom. 1. ad leges Galliae, artic. 1. gloss. 10. numero 11. Guttier. in l. nemo potest, n. 390. ff. de legatis 1. Azueu. ad l. 3. num. 2. & l. fin. num. 140. tit. 21. lib. 4. noua recopil.

Quia non illis, sed partibus, & c. ] Notatur ad hoc quod clausula appellatione remota, intelligitur quoad litigantes, non quoad tertium, qui illa stante minime prohibetur appellare pro eo quod sua interesse putauerit, vt per Marant. de ordine iud. p. 6. tit. & quandoque appellatur, n. 399. Xuar. in l. post rem, super leges Regni, p. 2. limit. 2. n. 2. pag. 295. vbi Valdes. lit. B. pag. 124. Guttier. praef. lib. 1. g. 94. n. 4. & g. 118. n. 2. & in repet. l. nemo potest, n. 388. ff. de legatis 1. Lancelot. de attent. p. 2. c. 12. ampl. 14. n. 8. & 9. Mich. Grass. tom. 2. com. opin. lib. 7. tit. 14. n. 29. pag. 323. Menoch. remed. 4. ad ipse. n. 845. & de arbitrio lib. 1. g. 9. à n. 12. Rebuff. tom. 1. ad leges Galliae, tit. de liter. oblig. art. 1. gloss. 10. n. 11. Brun. à Sole in locis comm. verbo, clausula, n. 5. Bernard. Graue. ad praef. Camera Imper. l. 1. concl. 122. n. 4. Scacc. de appellat. q. 16. limit. 1. n. 78. & q. 17. limit. 6. memb. 4. n. 42. Rendina in promptuar. recept. sent. tom. 1. tit. 16. n. 4. Card. Tusch. lit. C. concl. 400. n. 16. quos refero de clausula, claus. 7. num. 9. alias claus. 9. secundum Eugdum. impress.

In gloss. Ordinare. Aduerte quod verbum, ordinare, est



Est latius verbo, *conferre*, & importat totalem prouisionem, nisi agatur de praiudicio tertij, vt per Gonz. ad reg. 8. *Cancel. gloss. 20. n. 5.*

8 In ead. gloss. ibi, *Pronuntiet ordinandam Ecclesiam.* Notatur ad hoc quod differunt ordinare, & pronuntiare ordinandum, vt per Tiraq. *de retractu, tit. 2. ad fin. n. 52.*

9 In gloss. *Intentionis.* Notatur ad hoc quod quoties constat de concedentis intentione, dispensatio extenditur ad id, quod concedens intendit, vt per Tiraq. in *l. si unquam, verbo liberis, n. 55.* & 56. Fr. Emm. in *q. Regul. tom. 2. q. 46. art. 11.* Henric. in *sum. lib. de indulg. c. 30. n. 1.* Sanch. *de matr. lib. 8. disp. 1. n. 11.* In dubio enim dispensatio est stricte interpretanda, vt per plura iura merito resoluunt Hojed. *de incopat. benef. p. 2. c. vlt. n. 67.* & 68. Sayr. *de censur. lib. 6. c. 11. n. 16.* Carol. Tap. *rub. ff. de constit. Princ. c. 5. a n. 1.* Suar. *de legib. l. 6. c. 11. n. 10.* Mat. Ant. *var. resol. lib. 1. resol. 19. n. 14.* & *l. 3. resol. 2. n. 18.* & 21. Sanch. *de matr. lib. 8. disp. 1. n. 1.* Monet. *de distribut. quorid. p. 2. q. 14. n. 1.* Campan. in *diuersorio iur. Canon. rub. 11. c. 13. n. 90.* Lud. Miranda in *man. Prel. tom. 2. q. 30. art. 11. concl. 2.* Nic. Garc. *de benef. p. 1. c. 6. n. 58.* Ego ipse *de offic. & potest. Episc. p. 2. alleg. 33. c. 7.* & *alleg. 45. n. 1.* & me citato nouissime Sanctar. *var. resol. q. 39. n. 9.*

10 In gloss. *Tenebis.* Notatur ad hoc quod non est admittenda contradictio illius, qui se opponit contradictioni ad eam impediendam, quoties calumnia praesumitur ipsius imponentis, vt per Cou. *pract. c. 16. n. 2.* Parlad. *lib. 2. rerum quorid. c. vlt. p. 55. n. 11.* n. 60. D. Barbosa in *l. si alienam, n. 20 ff. soluto matr.*

## S V M M A R I V M.

- 1 *Causa ubi simpliciter est delegata duobus, sententia unus non tenet.*
- 2 *Matrimoniales causa semper per Papam Episcopis delegantur.*
- 3 *Sententia unus non tenet, quando causa duobus committitur.*
- 4 *Procuratores plures quando simpliciter dati sunt, unus non potest sine alio.*

## C A P. Causam matrimonij XVI.

1 *Causa, v. g. an matrimonium teneat, quando delegatur duobus, & unus tantum eam definit, illa sententia non valet.* Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Anch. Imol. Anan. Barbat. Bald. Felin. Dec. Butr. Panor. Host. Innoc. Viu. in *ration. primi libri iur. Pontif. pag. 365.* Alagon. in *compend. iur. Can. pag. 134.* remissive Casal. in *annot. Ximen. in concord. p. 1.* & 2. refertur ab Ant. Aug. *collect. 1. Decret. lib. 1. tit. 21. c. 21.* & post Concil. Lateranen. *p. 50. cap. 26.*

2 *Episcopis nos meminimus commississe.* Notatur ad hoc quod causae matrimoniales semper per Papam Episcopis delegantur, vt per Perez *l. 6. gloss. 1. col. 2. vers. causas, tit. 1. l. 3. Ordinam. Cou. de sponsal. p. 2. c. 8. §. 1. 2. n. 1.* Menoch. *conf. 17. n. 6.* & *conf. 69. n. 60.* Fulch. *de visit. l. 2. c. 21. n. 9.* Rendina in *promptuar. receptarum sent. tit. 72. n. 6.* & alios, quos plena manu refero ego ipse *de officio, & potest. Episc. p. 3. alleg. 84. n. 2.* vbi numeris sequentibus plures quaestiones super hac materia discutuntur.

3 *Quia cum causa duobus committitur, sententia unus non tenet.* Notatur ad hoc quod quando sunt duo delegati, si unus sine alio procedat, processus est nullus, vt per Marant. *de ordine iudiciorum, p. 4. dist. 5. n. 31.* Pe-

reg. *var. lib. 1. ad rub. l. ius tit. n. 30.* Sic à simili si plures procuratores sint dati simpliciter, unus nihil potest sine alio, secus si darentur in solidum, quia hoc importat illa clausula, in solidum, id est, quod quisque habeat solidam potestatem, per *c. si duo, de procurat. lib. 6.* Flamin. *de resign. lib. 9. q. 3. n. 12.* & 25. Malcard. *de probat. conc. 1308. n. 4.* Stephan. Gratian. *discept. forens. c. 201. n. 2.* Aduerte quod quando causa committitur cum clausula *quod si non omnes*, &c. illa locum habet durante impedimento alterius delegatorum, eo autem cessante, debet cognoscere cum collega, Tiraq. in *tr. de iudicio, in rebus exiguis, vers. 76. pag. mibi 73.*

## V M M A R I V M.

- 1 *Delegatus qui est dominus impetrantis recusari potest, & n. 2.*
- 3 *Matrimonialis causa à Sum. Pont. non solum Episcopis, sed etiam inferioribus delegatur.*

## C A P. Causam, quae. ij. XVII.

Delegatus quando est dominus impetrantis delegationem, tanquam suspectus amouetur, & alius subrogatur. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Anch. Anan. Host. Innoc. Butr. Panorm. Imol. Felin. Dec. Barbat. Viuian. in *ration. primi libri iur. Pont. pag. 366.* Alagona in *compendio iur. Canon. pag. 134.* remissive Ximen. in *concord. p. 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 1. Decret. lib. 4. sub tit. qui filij sint legit. c. 4.* vbi integrum factum narratur adde *c. 3. infr. de dolo & contumacia.*

*Pro eo quod dominus est, &c.* Notatur ad hoc quod delegatus, qui est dominus impetrantis, recusari potest, quod limita nisi sit etiam dominus alterius colligantis, vt per Hyppol. in *l. de minore, §. tormenta, n. 22. ff. de quest.* Et per hunc text. recedit Dec. à communi, quae habet eum, qui legalis est in causa suorum, iudicem esse posse, vt refert Tiraq. *de penis temperandis, c. 51. n. 60.*

*Et te fili Abbas loco ipsius duximus subrogandum.* Notatur ad hoc quod causa matrimonialis à Romano Pont. non solum Episcopis, sed etiam inferioribus delegatur, vt per Cou. *de sponsal. p. 2. c. 8. §. p. 12. n. 1. vers. est tamen*, Rendina in *promptuar. receptarum sent. tit. 72. n. 6.* quos refero ego ipse *de officio, & potest. Episc. p. 3. alleg. 84. n. 6.*

## S V M M A R I V M.

- 1 *Delegatus Papa quando committit alicui causam non in totum, tunc à subdelegato non ad Papam, sed ad ipsum delegatum appellari debet.*
- 2 *Papa non delegat causas nisi personis existentibus in dignitate.*
- 3 *Canonici Ecclesie Cathedralis dicuntur in dignitate constituti.*
- 4 *Vicarius Episcopi dicitur in dignitate constitutus.*
- 5 *Cancellarius Academia auctoritate Pontificis approbata dicitur in dignitate constitutus.*

## C A P. Cum te. XVIII.

Delegatus Papae quando committit alicui causam non in totum, sed sibi aliquid reſeruauit, v. g. sententiam, si appelletur, ad Papam, delegatus non obſtan



obstante tali appellatione in causa procedere poterit. Colligitur ex Ordin. Abb. antiq. Zab. Collect. Anch. Bellam. Ioan. Andr. Hoff. Innoc. Bald. Panorm. Anan. Butr. Imol. Dec. Felin. Viu. in ration. primi libri iur. Pont. pag. 366. Alagona in compend. iur. Canon. pag. 134. remissive Ximen. in concord. p. 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 2. Decret. l. 1. tit. 12. c. 1.

Hanc eandem conclusionem desumunt ex hoc text. Feder. Schenck. in rr. de appell. sub n. 8. Marant. d. ord. iudic. p. 6. ad. 2. n. 386. Petr. Greg. lib. 5. p. tit. 15. c. 3. Anton. Bellon. de mandata iurisd. c. 9. q. 7. n. 9. Caesar. Barz. Benon. decis. 155 sub n. 2. Scac. de appell. l. 3. c. 2. q. 8. n. 31. Ioseph. Gonzales lib. unico var. c. 26. per tot. Farin. lib. 1. controu. c. 78.

2. *A personis Ecclesiasticis.* In dignitate scilicet constituitur, nam illis personis debet committere delegatus Papae, quibus committit ipse Papa, iuxta text. in c. statutum, §. in nullo, de re in 6. ipse vero non committit nisi personis existentibus in dignitate, Duen. reg. 83. Menoch. de arbit. c. 69. Aloys. Ricc. in praxi fori Eccles. dec. 104. in 1. edit. & rel. 89. in 2. edit. Provt sunt Canonici Ecclesiarum Cathedralis, Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 2. n. 39. Flamin. de resign. l. 2. q. 1. n. 101. Massob. de Synodo diocelana c. 4. dub. 13. ex n. 23. Vicarius generalis Episcopi, Azor. instit. moral. p. 2. lib. 5. c. 43. q. 8. Fr. Emman. quest. Regul. tom. 1. q. 65. art. 3. Priores, Guardiani, Rectores, & alij Ordinum Mendicantium Praefecti, Fr. Ludovic. Miranda in man. Pralat. tom. 2. q. 47. art. 2. concl. 5. & 4. Sanch. in praecepta decalogi tom. 2. lib. 6. c. 13. n. 79. Azor. ad lib. 3. c. 13. q. 7. Aloys. Ricc. in collect. decis. p. collect. 364. Flores de Mena var. q. 4. n. 18. Cancellarius Academiae auctoritate Pontifici approbata, Azor. d. c. 13. quest. 6. & Commendatarius perpetuus, Gonzal. gloss. 5. §. 8. n. 11. Massob. d. dub. 13. n. 38. & 39. vide ad c. statutum, de script. lib. 6.

## S V M M A R I V M.

1. Delegantis morte non expirat iurisdic. delegati coram quo lis erat contestata.
2. Delegata iurisdic. re integra morte delegantis finitur.
3. Rescriptum iustitiae re integra morte Papa illud concedentis exstinguitur.
4. Mandatum re integra morte mandatis expirat.
5. Gratia morte concedentis etiam re integra non expirat.
6. Mandatum de providendo in forma Digni non expirat morte Papae concedentis in integra.

## CAP. Relatum. XIX. Luc. III.

1. **M**orte delegantis si lis est contestata, delegati iurisdic. non expirat, secus vero si non erat contestata. Colligitur ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zab. Innoc. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Butr. Anch. Hoff. Panorm. Henric. Barbat. Felin. Imola, Bald. Dec. Hier. Fernandez de Ottero, Sahagun. Viuian. in ration. primi libri iur. Pontif. pag. 366. Alagona in compend. iur. Canon. pag. 135. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 1. Decret. lib. 1. tit. 21. c. 22. & est post Concil. Lateran. p. 7. c. 22. ubi habes decretum integrum.

2. *Mandatum morte mandantis nullatenus expirat.* Ergo a contrario sensu delegata iurisdic. re integra morte delegantis finitur, l. cum qui 15. l. soler 16. Prator 17. ff. de iurisd. omnium iud. l. 2. tit. 4. p. 3. Nar-

bon. de appellat. a Vicario ad Episcopum, p. 11. n. 72. procedit in iurisdictione fori contentiosi, quae non datur in fauorem ipsius iudicis, nec habet rationem gratiae, sed tantum iustitiae, ut post Soar. & Sanch. tenet Nicol. Garc. de benef. p. 6. c. 2. n. 124. Vnde rescriptum iustitiae re integra morte Papae illud concedentis expirat, Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 12. in princ. n. 1. Et 4. mandatum re integra morte mandatis expirat, Nau. in c. fin. n. 161. de p. n. t. dist. 6. Castil. quod. l. 2. c. 29. Soar. de leg. l. 3. c. 31. n. 13. & 14. Cardoso in praxi iudicium, verbo, mandatum, n. 10. Ioan. Martinus Acofta in addit. ad formam libellorum, annot. 13. a. n. 1. Cancell. practice. & canon. quest. lib. 1. q. 38. n. 1. & 2. Card. Mantica de tacitis, & ambig. conuent. lib. 7. tit. 21. n. 5. Rebello de oblig. iustitiae, p. 2. lib. 7. q. vnic. de mandato, n. 4. vers. quarta, Valer. Reginald. in praxi fori pen. lib. 2. §. 17. c. 1. n. 609.

Gratia sine morte concedentis etiam re integra non expirat. Vide c. si cui, de prabend. in 6. Nau. conf. 3. n. 1. sub tit. de princ. in nouis, Guttier. pract. l. 2. q. 74. & canon. lib. 1. q. 11. n. 6. Gironda de privilegiorum explicat. num. 1079. Marc. Anton. var. lib. 1. c. 74. n. 9. Vnde gratiam seu mandatum de providendo in forma Digni nullo modo expirare morte Papae concedentis re integra, sed adhuc posse executores ad illius executionem procedere, tenuerunt Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 28. num. 34. Nicol. Garc. de benef. p. 5. cap. 2. n. 300. & n. 101. dicit, d. cap. si cui, in vers. secus (quatenus habet quod si super provisione certa personae facienda sit data potestas alicui non ob finem, sed eius cui prouideri mandatur, gratiam vel fauorem, illa quidem expirat omnino si concedens re integra moritur) procedere ubi mandatur prouideri certa personae de incerto beneficio vacaturo, & sic in gratia facienda, cum gratia non respiciat, nec videatur officere aliquod beneficium certum, & num. 305. resoluit quod gratia ad beneficium vacaturum incertum non expirat morte Papae ante vacationem, etiam re integra, quando non committit executori provisionem, sed ipse confert ex nunc, prout ex tunc. Vnde Rota in vna Calaguritana Canoniciatus de anno 1592. coram D. Penia tenuit quod gratia expectatiua concessa per Gregor. XIV. 26. Septembris 1591. cuidam Dionysio Frances ad primum Canoniciatum in Ecclesia Calaguritana non fuerat extincta nec reuocata per mortem eiusdem Gregorij XIV. in quo ipsemet fecerat dictam gratiam & collationem cum clausula ex nunc, prout ex tunc, & sic intrabat dispositio text. in dist. c. si super gratia, hoc tit. lib. 7. ubi gloss. verbo, facta, licet secus esset si non ipse Papa collationem faceret, sed alteri committeret faciendam, & locum haberet text. in c. si cui nulla, §. secus si super, de prabend. in 6. Pro pleniori materiae resolutione sciendum quamquam dici gratiam factam, aliam vero faciendam. Facta dicitur quando in literis gratiae in alicuius fauorem concessis executor est necessarius, utpote qui exequi iubetur si preces veritate nitantur, & tunc cum iam ius ad rem acquisitum sit illi in cuius fauore gratia concessa est, & non relinquatur voluntati executoris illam concedere, vel denegare, sed ei praecipitur ut inuenta precum veritate, conferat, concedentis morte non exstinguitur. Facienda vero gratia dicitur quando non conceditur absolute ei in cuius fauorem datur, sed dependenter ab alio, cui facienda committitur, & sic quando in literis gratiae in alicuius fauorem concessis minister executurus est voluntarius, utpote cui non praecipitur, ut exequatur, sed sola exequendi facultas conceditur non fauore ipsius, sed eius, cui gratia est concedenda, vnde cum nemini ius sit quantum



per illas litteras, sed soli delegati voluntari relinqui-  
tur velut ne gratiam concedere, expira: morte conce-  
dentis re integra.

## S V M M A R I V M.

- 1 Delegatus si citatur ante mortem delegantis, perpetua-  
ta est eius iurisdicção, & appellacioni renuntiat, qui  
coram iudice, à quo appellavit, litem prosequitur.
- 2 Doctores referuntur agentes de conciliatione huius text.  
& cap. relatum, supra hoc tit.
- 3 Citatio sufficit ad perpetuandam iurisdictionem iudicis  
delegati.
- 4 Declaratur text. in c. relatum, supra hoc tit.
- 5 Iurisdicção delegati non solum per citationem, sed per  
solam commissionem de citando censetur perpetuata.
- 6 Iurisdicção iudicis non videtur praevenire per presenta-  
tionem litterarum illi factam.
- 7 Iurisdictionis perpetuatio non inducitur ex citatione  
nulla.
- 8 Comparens coram iudice suspecto videtur in illum con-  
sentire.
- 9 Protestatio contraria facta suffragatur.

## CAP. Gratum. XX. Urban. III.

**D**elegantis ante obitum si fuit citata pars, etiam si  
post obitum contestetur lis, delegatio non expi-  
rat. Item qui appellat, & deinde petit inducias ad  
producendum testes, dicitur renuntiasse appellacioni.  
Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabari. Collect. Bel-  
lam. Hofst. Ioan. Andr. Anchar. Barbat. Bald. Fel. Dec.  
Alciat. Hieron. Fernandez de Ottero, Butr. Imola, Ana-  
nia, Innoc. Panorm. Henric. Viu. in ration. primi libri iur.  
Pontif. pag. 367. Alagona in compendio iur. Can. pag. 135.  
remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant.  
Aug. collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 21. cap. 23. & est post  
Concil. Lateran. p. 48. c. 3.

**C**elebris est in iuris utriusque schola quaestio illa,  
an per solam citationem, ut hic text. vult, vel potius  
per litem contestationem, ut probare videtur cap. relatum,  
sup. hoc tit. perpetuetur iurisdicção delegati: de  
qua, & pro conciliatione illorum iurium scripsit  
Anastaf. Germon. antipaduerfonum iuris lib. 1. c. 5. per  
totum, & multa adduxerunt Pichard. in §. restò, n. 19.  
Insti. de mandato, Cenall. communium contra commun.  
quaest. 424. Ludou. Miranda de ordine iudicario, q. 2.  
art. 12. concl. 2. Soar. de legibus, lib. 8. cap. 3. 1. à princ. &  
praeipue n. 13. cum segg. Castillo de usufructu lib. 2. c. 29.  
per totum, Sanch. de mar. lib. 8. disp. 28. n. 1. cum multis  
segg.

**I**lla verior est conclusio quam probat text. hic, vi-  
delicet sufficere citationem ad perpetuandam iurisdic-  
tionem iudicis delegati, l. 21. vbi gl. 4. & 5. tit. 4.  
part. 2. l. 18. tit. 10. lib. 1. legum fori. Marant. de ordine iu-  
diciorum part. 4. disp. 5. an iudicium sit ordinarium, vel dele-  
gatum, n. 61. Abb. hic n. 5. & 6. Dec. n. 29. cum segg.  
in nona edit. Felin. n. 12. Bart. in l. more, n. 1. ff. de  
iurisdic. omnium iudic. & ibi Fulgos. n. 20. Roman.  
n. 14. Iacobin. in 1. l. 28. & 29. Zaf. 35. Dec.  
à n. 36. Alex. n. 26. Iaf. num. 58. Socin. num. 78.  
Caccialup. n. 41. Perez ad rub. tit. 1. gloss. 1. vers. hinc  
inferitur lib. 3. Ordin. pag. 442. Sanch. d. lib. 8. disp. 28.  
n. 10. Kirchou. tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 22. n. 10.  
pag. 272.

**R**estat nunc respondere ad text. in d. c. relatum con-  
testationem decessit, non est à iudicibus, quos delegaverat,

ex delegatione huiusmodi procedendum, propter quae  
verba Dec. hic n. 1. cum segg. quem sequitur Zaf. d.  
l. more, n. 35. asserunt d. c. relatum per text. in pra-  
senti corrigi, quod nullo modo dici potest, nam si  
haec Urbani constitutio Lucij rescripto in d. c. relatum  
adversaretur, Raymundus non inferuisset hic Lucij  
rescriptum, sed deleuisset potius, ita ut ne vestigia  
quidem remanerent. Ut igitur textum correctio-  
nem vitemus, eos sic conciliat Sanch. loco proxime ci-  
tato, ut scilicet dum in d. c. relatum dicitur rem desinere  
esse integram per litem contestationem, supplendum  
sit maxime, cum etiam per citationem desinat iuxta  
hunc text. Verum Anast. Germon. loco proxime citato,  
verior existimat sententiam existimantium iurisdic-  
tionem delegati morte mandanti lite nondum  
contestata expirare, ita tamen si delegatus certum de  
mandantis obitu acceperit nuntium, & procedat text.  
in d. c. relatum, non item si certus non est, quo casu  
sola in ius vocatio delegati conferat atque metur  
iurisdictionem, & procedere text. in praesenti, ibi,  
& maxime si delegatus non sit certus de obitu delegan-  
tis, Aliter intelligit Pichard. loc. cit. asserens verissi-  
mum esse mandantem hic decessisse excepto iam ne-  
gotio, & re non integra, proposito quippe citatio-  
nis edicto, quo iurisdicção continuatur, cuius con-  
trarium dicit non probare d. c. relatum, quatenus de-  
cidere videtur id non sufficere, sed necessariam esse  
litem contestationem, ideo enim litem contestationis  
ibi meminit Summus Pontif. quia de facto fuerat lis  
contestata, non tamen negat citationem quoque  
idem etiam operari. Ex quibus ad hoc textum con-  
ciliationibus melius placet illa Sanchez priori loco  
relata.

**A**mplia huius text. conclusionem ut iurisdicção  
delegati non solum per citationem, sed etiam per so-  
lam commissionem de citando censetur perpetuata,  
quamvis citatio non sit intimata citato, gloss. verbo,  
ad partem, Clem. 2. ut litem pendente, Abb. hic n. 3. Felin.  
n. 5. Dec. in noua edit. à n. 6. Curt. iun. in d. l. more, n. 78.  
cum segg. ff. de iurisd. omn. iudic. vbi Dec. n. 48. Barthol.  
Socin. n. 79. Roman. num. 14. Syluest. verbo, delegatus,  
quaest. 6. num. 8. Verall. decis. 115. part. 1. Aloyf. Ricc. in  
collect. dec. p. 4 collect. 975. vers. amplia primo, Sanch. d.  
disp. 28. num. 1. D. Barbosa in l. si quis posteaquam n. 34.  
ff. de iudic. Kirchou. d. tit. 22. num. 19. & quamvis ci-  
tatio tantum reproducta sit, non tamen exequuta,  
Gratian. Marchia decis. 209. Per praesentationem ta-  
men litterarum factam induci non videtur praeventa  
iurisdicção, nec desinit res esse integra, Mascard. de  
probation. concl. 1226. num. 11. Gonzal. ad reg. 8. Can-  
cel. §. 5. proam. num. 101. Cald. Pereira de potestate eli-  
gendi, c. 10. num. 11. D. Barbosa in d. l. si quis posteaquam,  
num. 41. Sanch. d. disp. 28. num. 10 vbi num. 20. differit  
quando res designat esse integra in rescriptis gratias,  
ut in commissionibus dispensandi, & num. 18. re-  
solvit quod si delegatus vices suas alteri commise-  
rit, per eam subdelegationem desinere rem esse in-  
tegram.

**L**imita quando citatio esset nulla, quia ex citatione  
nulla non inducitur iurisdictionis perpetuatio, quem-  
admodum nec praeventio, gloss. in c. cum plures, in fine,  
hoc tit. lib. 6. vbi Ioan. Andr. in fine, Anchar. n. 6. q. 3. Dom.  
n. 15. Franch. in fine, & plures alij, quos refert, & se-  
quitur Sanch. d. disp. 28. n. 16. Bald. decis. 60. Aloyf.  
Ricc. d. collect. 975. vers. limita, nisi post citationem  
illam defectu alicuius requisiti irritam sequuta sit  
spontanea citati comparitio, Felin. hic num. 4. Roca in  
vna Milevitana Iurisdictionis 12 Decembr. 1552. coram  
Accorambono, quam refert Aloyf. Ricc. loco proxime  
citato.



# De Offic. & potest. Iud. & c. Tit. XXIX. 239

8 In secundo vero casu, &c.] Notatur ad hoc quod comparando quis coram iudice suspecto videtur in illum consentire. Marant. de ordine iud. p. 6. alt. 2. n. 75. vers. recusatio. Amat. Roder. in pract. c. 10. n. 69. vers. contrariam. Steph. Gratian. discept. forens. c. 100. n. 17. & aduerte quod comparans coram iudice a quo appellauit, & faciens aliquem actum coram eo, non per hoc videtur appellationi renuntiare, ex quo ille actus non fuit per aduersarium acceptatus, vt per Palat. in rep. c. per vestras, de donat. inter virum, & vxor. not. 4. n. 43.

9 Notatur etiam ad hoc quod protestatio contraria facto non suffragatur, vt per Surd. conf. 371. n. 67. & dec. 70. n. 8. & dec. 246. n. 4. Campan. in diuersorio iuris Canon. rub. 1. c. 13. n. 185. Marc. Anton. var. resol. lib. 1. resol. 55. n. 9. Mantic. decif. 200. n. 2. Farin. p. 4. conf. 30. num. 111.

## SYMMARIUM.

- 1 Causa si committatur tribus delegatis cum claus. Quod si non omnes, & priusquam appareat de impotentia tertij, duo procedere non possunt, & si procedunt, nihil agunt.
- 2 Iudices quando sunt duo, vel plures in aliqua causa deputati, vnus non potest sine alio procedere, nec aliquid facere, quod de iure sit validum.
- 3 Iudices delegati, si plures sint, vnus sine alio indicare non potest.
- 4 Sententia est nulla, cum ab vno tantum est lata, si a tribus ferri debuerat.
- 5 Index qui vult excusare, debet istam excusationem exponere.
- 6 Iudices vbi plures dati sunt cum clausula, quod si non omnes, &c. valebit sententia lata per duos iudices de consensu partium.
- 7 Iudicium illud dicitur iniquum, non solum quod est contra iustitiam, & equitatem, sed etiam quod est inordinatum, siue contra iuris regulas.
- 8 Opinio illa presumitur verior, quae a minori parte Doctorum crebrius recepta existit.
- 9 Nuntij vt plurimum viles assumuntur.
- 10 Citatus per nuntium publicum, tenetur illi credere solo verbo.
- 11 Rescriptum Papae, quod sibi est mandatum, non exequens grauius puniatur.
- 12 Delegatus delinquens in non exequendo mandatum Papae, vel Regis, non potest per alium inferiorem puniri.
- 13 Excommunicationis exceptio si non apponatur ab aduersario, potest index ex vi sui officij excommunicatum vitandum in iudicio agentem repellere.
- 14 Rescriptum impetratum ab excommunicato super prosecutione appellationis valet, licet de excommunicatione non fecerit mentionem.
- 15 Iurari debet de calumnia super exceptione in civilibus.
- 16 Contestatio litis non est necessaria in exceptionis quaestione.

## CAP. Prudentiam. XXI. Celest. 111.

1 Causa quando delegatur tribus cu claus. Quod si vnus equiuerit, vel noluerit adesse, duo expediant causam, si non constet de impotentia tertij per nuntium, vel per literas, alij duo non possunt procedere in causa & si quid faciunt est irritum. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zabab. Collect. Anch. Bellam. Ioan.

Andr. Hostiens. Innocent. Bald. Panormitan. Anania. Butr. Imola, Dec. Felin. Henric. Mantua, Casal. in annot. Viuian. in rationali primi libri iuris Pontificij, pag. 358. Alagona in compendio iur. Canon. pag. 135. remissiuè Ximen. in concord. p. 1. & 2. referatur ab Anton. August. collect. 2. Decret. lib. 1. tit. 12. cap. 3.

Collige ex text. quod quando duo, vel plures sunt indices in aliqua causa deputati, vnus non potest sine alio procedere, nec aliquid facere, quod de iure sit validum, vnde nec pars potest facere actum coram vno ipsorum sine altero validum, nec si tres sunt, confessio coram duobus facta valet, nec hi duo possunt citare absente tertio, & nihil prodest ratificatio iudicis absentis: ita Hyppol. conf. 81. numero 34. cum seqq.

Hinc etiam si plures sunt iudices delegati, vnus sine alio non potest indicare, & si discordent, praevalet maior pars, & si fuerint iudices pares, & sententiae contrariae, neutra praevalet, sed sunt in pendenti vt illa valeat, quam postea confirmauerit Superior, qui causam commisit & delegauit, quod intellige quando omnes viuunt tempore sententiae, secus si aliquis moriatur, quia expirat iurisdictione, ita Ant. Gomez. l. 38. Tauri, c. 3.

Hinc denique sententia est nulla cum ab vno tantum iudice est lata, si a tribus ferri debuerat, vt per Menoch. de arbitrar. casu 187. n. 11. & conf. 1. n. 207. Gregor. l. 17. per text. in fine, tit. 22. p. 3. Peregrin. var. lib. 1. ad rub. huius tit. n. 30. D. Barbosa in l. 1. art. 1. n. 36. ff. de iudic. Limita in iudiciis ordinariis, plures enim constituti tam in temporalibus, quam spiritualibus habent iurisdictionem & exercitium in solidum, adeo quod quilibet eorum iurisdictionem exercere possit, vt per Conarr. lib. 1. variar. c. 2. n. 6. vers. tertio, ad finem. Benedict. Capra tom. 1. commun. opin. lib. 3. tit. 1. n. 101. pag. 366. Anton. Gom. l. 38. Tauri, n. 2.

In hoc casu taliter respondemus, &c.] Notatur ad hoc quod index, qui se vult excusare, debet illam excusationem exponere, & per nuntium certum, vel excusatorem literariorum destinatum, vel alias de eadem excusatione vel impedimento debet canonice constare, alias non poterunt reliqui iudices procedere, vt per Palat. in repet. c. per vestras, de donat. inter vir. & vxor. notab. 1. § 1. n. 8.

Residui procedere ad causae cognitionem non debent. Limita nisi interueniat prorogatio partium, vt duotantum cognoscant: ita D. Barbosa in l. 1. ff. de iudic. art. 1. n. 40. vbi a n. 35. resoluit quod si in causa dati sint plures iudices delegati, cum clausula, quod si non omnes, &c. valebit sententia lata per duos iudices de consensu partium, quamvis alij non sint impediti.

Nihil reputabuntur egisse.] Notatur ad hoc quod non solum illud iudicium dicitur iniustum, quod est iniquum, siue contra iustitiam, & equitatem, sed etiam quod est inordinatum, siue contra iuris ordinem datum, quia vtrumque contra leges fertur, vt per Nau. in rub. de ind. § 29. n. 77.

Quod plurimorum sententia, &c.] Notatur ad hoc quod opinio illa praesumitur verior, adeoque in iudicando sequenda, quae a maiori parte Doctorum crebrius recepta existit, in id textus sunt in l. atbletas 4. in princ. ibi, Et generatim ita omnes opinantur ff. de his, qui notantur infamia, & in l. ita vulneratus 61. in princ. ibi, Dicitur vulgo ff. ad legem Aquiliam, & in l. vnic. ibi, Sanè crebrior apud veteres opinio est, ff. de officio quaest. & in princ. institut. de heredum instit. ibi, Secundum plurimum sententiam. Tiraquell. de penit. temper. causa 51. n. 63. cum



scim segg. Bernard. Graeu. ad pract. Cam. Imper. lib. 1. c. 1. §. 3. confid. 1. num. 5. Firmius enim est iudicium, quod plurimorum sententia confirmatur, Honded. conf. 2. §. num. 47. lib. 1. Mant. decif. 3. §. 5. n. 2. Hincque magis deferitur sententia vnus Collegij, quam singulorum Doctorum, Neuz. in sylua nupr. lib. 5. n. 3. c. Aym. conf. 1. §. 1. num. 16. & de Rota Bononia tradit Menoch. conf. 320. n. 45. etiam si esset communis opinio, Cenall. in prefat. ad communes opinion. num. 26. Quamvis enim contingere possit, vt à plurimorum sententia quis diuersus abeat probabilioribus, & melioribus rationibus motus, tuncque æquissimum erit cum illius iudicio transire, c. 1. de his, que sunt à maiori parte Capituli, c. N. cana 31. d. ff. l. 1. §. sed neque. C. de veteri iure enucl. nam aliquando parulis reuelat Deus, quæ abscondit sapientibus, c. esto subiectus. §. 5. dist. prope tradit Iacobat. de concil. lib. 6. art. 2. num. 97. vers. restat respondere ad contraria; id tamen intelligi debet, si appareat euidenter aliquid de nouo consideratum, quod multitudo non viderit, & quod si vidisset, & considerasset, probabiliter contrarium censuisset; vt ex sententia S. Hieron. videtur declarare Barbat. in c. 1. sub n. 112. & n. 113. de const. quod vti rarum, ita in iudiciis periculosum.

In gloss. Per certum, ibi, qui sit certa & approbata fidei, quia vt plurimum nuntij viles assumuntur, Tiraq. de retractu lig. §. 8. gl. 9. v. 2.

In ead. gloss. ibi, non credo quantuncunque, &c. Notatur ad hoc quod quando quis citatur per nuntium publicum, tenetur illi credere solo verbo sine literis iudicis; sed nuntio priuato, vel famulo, vel parti non creditur sine literis iudicis committentis, vt per Mantam de ord. iud. p. 6. memb. 1. n. 45.

#### §. Adiciamus

Quando in commissione fuerit appositum vt si omnes interesse nequierint, duo eam nihilominus exequantur, si vnus qui potest, non vult interesse, alij duo, vel vnus possunt prosequi causam, & ille tertius est arguendus, quia subterfugit exequi mandatum Ecclesie. Colligunt Doctores in princ. text. citati.

Licet ille tertius, &c. ] Notatur ad hoc quod si aliquis non exequatur Papæ rescriptum, quod sibi mandatum est, grauiter venit puniendus vt per Tiraq. de privilegiis schol. prin. 8.

In gloss. Arguendus, ibi, sed quis arguet eum, aut puniet, &c. Notatur ad hoc quod delegatus delinquens in non exequendo mandatum Papæ, vel Regis, non potest per alium inferiorem puniri, vt per similes ad capita Prelatorum, verbo mandando, n. 34. vbi dicit ita esse intelligendam hanc glossam.

#### §. Sexta.

Reus si obicit actorem esse excommunicatum, & intra competentem terminum non legitime probat, actor admittatur contra reum, si constet per confessionem actoris, vel alio modo, esse excommunicatum propter causam de qua agitur, delegatus absoluat, si propter aliam causam, mittatur ad excommunicatorem, qui si ex malitia nolit absolueret, delegatus absoluat, dummodo excommunicatio non sit reservata Papæ. Colligunt Doctores in princ. text. citati.

Quod reus actori obicit, &c. ] Et etiam si exceptio excommunicationis non apponatur ab aduersario, potest iudex ex vi sui officij excommunicatum vitandum in iudicio agentem repellere, Soar. de censuris disp. 16. sect. 3. num. 2. Sayr. eod. tract. lib. 2. cap. 7. num. 3. Auila c. 6. disp. 7. dub. 2. concl. 2. quos refert, & sequitur

Bonacina de censuris, §. 2. p. 1. c. 7. n. 9. vbi etiam ostendit aduersarium, qui opponit excommunicationem alteri, debere illam probare intra octo dies, alioquin actorem audiri in iudicio.

In gloss. Vnulo, ibi, sed ad suam defensionem obtenta, 14 &c. Notatur ad hoc quod valet rescriptum impetratum ab excommunicato super prosecutione appellationis, licet de excommunicatione non fecerit mentionem, vt per bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de disciplina cler. §. 10. n. 8.

In gloss. Ex confessione, ibi, iurari etiam de calumnia, 15 Notatur ad hoc quod super exceptione in ciuilibus iurari debet de calumnia, vt per Perez lib. 1. gl. 5. vers. dubitatur sexto, in fine, tit. 4. lib. 3. Ordin.

In ead. gloss. prope fin. ibi, Licet lis non fuerit in his contestata. Notatur ad hoc quod in exceptionis questionis litis contestatio non est necessaria, vt per Con. in c. Raynaldus, de testam. §. 2. n. 1. tenent ordinarij in presenti, vt per Bald. col. 2. n. 3. Anchar. col. 3. n. 4. vers. venio, Card. Florent. col. 4. n. 5. vers. duodecimo quarto, Pat. norm. col. 3. n. 7. vers. in glossa, Imol. col. 2. in fine, n. 18. Dec. col. 3. n. 6. vers. in gloss. Felin. col. 2. n. 15. quos refert & sequitur Rendina in promissuario receptarum sentent. tom. 1. tit. 7. c. n. 8.

#### S V M M A R I V M.

- 1 Causa si simpliciter delegatur tribus, duo sine subdelegatione tertij procedere non possunt, quod si fecerint, ab eis poterit appellari. Idem si sunt dati cum clausa. Quod si non omnes, & c. non enim valet processus duorum tertio inconiuncto.
- 2 Delegatus debet seruare iuris ordinem.
- 3 Preceptum iudicis inique procedentis dicitur spoliū.
- 4 Privilegium suum debet quis allegare.
- 5 Citatio denotat superioritatem.
- 6 Monitio non arguit superioritatem monentis.
- 7 Fructus tam percepti, quam qui percipi potuerunt, in iudicio recuperanda possessionis sunt per spoliatorum restituendi.

#### C A P. Cū causa. XXII.

Causa quando delegatur tribus, & tertio non i committente suas vices, nec se excusante, duo citant, vel sententiant, citatus non tenetur obedire, & quicquid sit est irritum, & potest appellari. Item si ante citationem Romam mittit pro iure suo, & delegati volunt procedere, potest appellare. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Innoc. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Butr. Anchar. Host. Panorm. Barbat. Felin. Imol. Bald. Dec. Viuiam. in ration. primi libri iuris Pont. pag. 372. Alagon. in compend. iur. Canon. pag. 136. remissive Ximen. in concord. p. 14. refertur ab Anton. August. collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 21. c. 1. & collect. 3. lib. 1. tit. 18. cap. 1. & est post Concil. Lateran. p. 7. cap. 1.

Exceptiones predictas nullatenus admisisse. ] Notatur ad hoc quod delegatus debet seruare iuris ordinem, & defensionem atque exceptiones legitimas admittere, vt per Peregrin. var. lib. 1. sub hac rub. n. 19.

Sine per laicalem potentiam, &c. ] Notatur ad hoc quod preceptum à iudice inique procedente dicitur spoliū, vt per Perez l. 1. gl. 1. ad finem, tit. 14 l. 3. Ord. Vide quæ dixi ad c. conuenerit 7. ff. de rest. spol.

In gl. Ab alijs 1. ibi, Nisi velit quis venire suum privilegium allegaturus. Dixi ad c. cum ordinem 6. de rescript. super gloss. verbo, non facta mentione.



In eadem gloss. ibi. *Ad hoc dicitur quod citare non possunt eum ut veniat.* Notatur ad hoc quod citatio denotat superioritatem, vt per Boer. decis. 8. n. 5.

In eadem gloss. ibi. *Sed monere.* Notatur ad hoc quod monitio non arguit superioritatem monentis, vt per Afflict. decis. 24. n. 8.

In gloss. ult. Notatur ad hoc quod in iudicio recuperanda possessionis fructus sunt per spoliatorem restituendi tam percepti, quam qui percipi potuerunt, vt per Tiraq. de retract. lign. §. 1. gloss. 1. n. 28. Menoch. remed. 17. recap. n. 35. Perez in rub. tit. 2. gloss. 1. vers. circa promissu, lib. 8. Ord.

## S V M M A R I V M.

1 Duo si sunt delegati cum claus. Quod si ambo, & c. vno recusato alter solus procedere potest, nec tenet processus si cum recusato procedat.

2 Actus omnis consistit in voluntate, & potentia agentis, & n. 3.

3 Actus omnes humani tria requirunt, vt conficiantur, & consistant.

## CAP. Cū super Abbatia. XXIII.

1 Cū quando delegatur duobus cum claus. Quod unus altero impedito possit, si vnus per exceptionem recusatur, alter licet solus possit, tamen si cum recusato procedat, processus est nullus. Colligitur ex Ordin. Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Anchar. Imol. Anan. Barbat. Bald. Felin. Butr. Panorm. Host. Dec. Henric. Innoc. Viu. in ration. primi libri iur. Pont. pag. 373. Alagona in compend. iur. Canon. pag. 137. remissiuē Cafal. in annot. Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 3. Decret. lib. 1. tit. 18. c. 2. Probat hic text. quod quando dati sunt iudices plures cum clausula, quod si ambo, vel quod si non omnes, & c. vno tantum suspecto, ille solus recusari potest, & non alij, & si alij vnā cum recusato procederent in causa, processus non valeret propter admixtionem inhabilis, vt per Card. Tusch. lit. l. verbo, iudex, concl. 422. n. 8. Farin. fragment. crimin. p. 2. lit. l. n. 77. 1.

2 Voluntate, ac potestate sibi muno adversantibus. Notatur ad hoc quod omnis actus consistit in voluntate, & potentia agentis, vt per Socin. reg. 30. versic. 3. Cou. in c. cum esset, n. 7. de testam. & lib. 3. var. c. 6. n. 9. Menoch. conf. 1. n. 259. & de presump. lib. 1. pref. 80. n. 11.

3 Cū noluerit quod potuerit, & quod voluerit adimplere nequiverit. De hoc Axiomate vide Hyppol. sing. 262. Menoch. remed. 4. ad ipse. n. 432. & seq. Surd. conf. 251. n. 36. Card. Tusch. tom. 1. lit. B. concl. 133. n. 1. & alios per me citatos in tr. de Axiom. iur. vsusq. Axiom. 196. num. 13.

4 In gloss. Confessus. Notatur ad hoc quod actus omnes humani tria requirunt vt conficiantur, & consistant, nempe conficientis voluntatem, eiusdem potestatem, ac tertio causam honestam, & iustam, vt per Menoch. conf. 75. n. 34. & conf. 158. n. 30.

## S V M M A R I V M.

1 Iurisdiclio delegati si expirat in termino peremptorio quem partibus assignauit, post congruam horam peremptorij, iudex non expectat contumacem, si non expirat, potest expectare in diem alteram, & iterum citare si vult.

2 Citatio ad sententiam ita est necessaria, vt omisso illius inducat nullitatem ipso iure.

Tom. I.

3 Iudex termini quando diem certum praefinit, non tamen horam, citatus tenetur comparere ea hora, in qua pro tribunali sedere, & ius reddere solet.

4 Occultē faciens, dolosē facere creditur.

5 Occultē, & clandestinē qua sunt suspicione non carent.

6 Dies more Romano à medietate noctis incipit.

7 Iudex matutino, vespere, & meridie indicare potest.

8 Noctis tempus dicitur tempus suspectum.

9 Actus aliquis quando sit in loco occulto, vel tempore nocturno, tunc praesumitur dolus.

10 Electio in qua seruari debet forma, c. quia propter, de electione, nocte fieri non potest.

11 Resignatio, seu collatio beneficij facta de nocte est valida.

12 Sententia regulariter non potest ferri de nocte, de stylo tamen Curia hoc non seruatur.

## CAP. Consuluit. XXIV.

1 Citata pars die statuto quando non comparet, & in termino, potestas iudicis non expirat, & potest iudex de equitate expectare sequentem diem, & pars contumax elapso peremptorio, non est de nouo citanda, nisi benignitas iudicis hanc gratiam fecerit, si potestas expirat in eadem hora termini peremptorij, iudex procedere poterit. Item licet dies Romanus sit à media nocte in mediam noctem, tamen iudex Ecclesiasticus iudicet ante tenebras, nec ardet suam in iurisdictionem tempore. Colligitur ex Ordin. Abb. antiq. Zabar. Collect. Anchar. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Innoc. Barbat. Imol. Bald. Felin. Butr. Panorm. Host. Dec. Henric. Boich. Mantua. Guid. Papae. Viu. in ration. primi libri iur. Pont. pag. 374. Alagona in comp. iur. Canon. pag. 137. remissiuē Cafal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. Aug. collect. 3. Decret. lib. 1. tit. 18. cap. 3.

2 Vel sententiam proferendam. Notatur ad hoc quod adeo citatio ad sententiam est necessaria, vt omisso illius inducat nullitatem ipso iure, vt per Vant. de nullit. tit. ex defectu citationis, n. 56. Azueced. l. fin. à n. 39. tit. 17. lib. 4. noua recop. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 9. §. 1. in annot. n. 117.

3 Ea hora, qua congruē possit procedere. Notatur ad hoc quod quando iudex termini diem certum praefinit, non tamen horam, citatus tenetur comparere ea hora, in qua pro tribunali sedere, & ius reddere iudex solet, vt per Schrader. de feudis, part. 9. cap. 7. sub num. 39. vers. & confirmatur ex eo, Breder. in tract. de appellat. p. 2. tit. 72. col. 740. vers. item queritur, Marc. Anton. de Amatis Marchia decis. 98. sub n. 19. versic. prout quoque, Azueced. l. 1. n. 4. tit. 3. lib. 4. noua recopil.

4 Qui malē agit odit lucem. Ex auctoritate Christi Domini Ioan. 3. quam refert Surd. conf. 132. n. 24. Quia occultē faciens dolosē facere creditur, Tiraq. de retractu tit. 2. in prefat. n. 13. & 14. & de penis temper. c. 11. n. 11. cum segg. Natar. in cap. cum contingat causa 9. nullitatis, num. 1. supr. de rescript. Flamin. de resignat. lib. 13. quest. 4. n. 24. Et quia occultē, & clandestinē fiunt suspicione non carent, Menoch. de praesumpt. lib. 4. pref. 12. num. 7. Malcard. de probat. conclus. 815. num. 33.

5 More Romano dies à medietate noctis incipiat. Vide Tiraquel. de retractu lign. §. 1. gl. 11. n. 7. Franco. lin. in tract. de tempore horarum Canoniarum, c. 87. cum segg. Polyd. Rip. de nocturno tempore, c. 3. à num. 17. & c. 158. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 11. num. 10. & 11. quos refert ego ipse de offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 57. n. 183.

X



- n. 183. Per noctem intelligendum est tempus quod incipit post datum insignum ad salutationem Angelicam quovisq. videri potest lumine artificiali vsque ad idem, id est, vsque ad illud tempus, quo iam albescit, quia tunc propriè appellatur dies, ita Tirag. d. gloss. 11. n. 52. Natt. conf. 469. n. 6. versic. rem casus, Nauarr. consil. 8. de elect. in nouis, quos refert, & sequitur Laour. var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 18. num. 11.
- 7 In gloss. Gratian. ibi, *Et hoc ideo, quia index matutino, vespere, & mane, & meridie indicare potest.* Sequitur Azeued. l. 10. numero 84. tit. 17. lib. 4. noua recopil.
- 8 In gloss. Odit lucem, ibi, *Et tenebra apta sunt ad fabricandum falsum.* Noctis tempus dicitur tempus suspectum, & delicta commissa de nocte acrius puniuntur, vt per Hyppol. consil. 83. a. n. 16. Et quando aliquis actus fit in loco occulto, vel tempore nocturno, tunc præsuntur dolus, vt per Mascard. de probat. conclus. 51. n. 41. nam illa, quæ clam fiunt, videntur habere delicti præsumptionem Damhoud. in praxi crimin. cap. 61. numero 120. Menoch. de præsump. lib. 2. præsump. 10. num. 59. Cened. ad Decretal. collect. 58. num. 1.
- 10 In ead. gloss. ibi, *Præsuntur contra illum, qui confert beneficium.* Vnde etiam electio in qua seruari debet forma, quia propter, sup. de elect. nocte fieri non potest, Nanar. consil. 2. num. 2. sub illo tit. de elect. in antiq. alias consil. 8. in nouis, Fr. Emman. quest. Regul. tom. 2. quest. 51. artic. fin. Resignatio verò seu collatio beneficii facta de nocte est valida, Menoch. de arbit. casu 48. num. 22. D. Barbof. in l. 1. ff. soluto matrimonio, part. 2. num. 11. Flamin. de resignat. lib. 12. q. 8. num. 38. & 39. Fr. Emman. d. q. 51. artic. 15. Nau. d. consil. 8. n. 1.
- 12 In gloss. Tenebras, ibi, *Vel sententiam protulit, &c.* Notatur ad hoc quod sententia regulariter non potest ferri de nocte, ex stylo tamen Curie Romanæ hoc non seruatur, vide Vant. de nullitat. tit. de nullit. sentent. ex defectu iurisdictionis ordinaria n. 132. Iaf. in l. more Romano, num. 12. ff. de feriis, Cott. in memorabilib. verbo, sententia pag. 753. Menoch. de arbit. lib. 1. quest. 62. Azeued. l. 10. num. 84. tit. 17. lib. 4. noua recopil.

## S V M M A R I V M.

- 1 Delegatus etiam post litem contestatam, remouetur ex noua causa, & alius subrogatur.
- 2 Episcopo certa ratione suspecto recusari potest eius Vicarius, quamvis contra Vicarium nulla adsit suspicio.
- 3 Recusatio etiam post conclusum in causa admittitur, si orta sit post litem conclusionem.
- 4 Exceptio quæcunque dilatoria superueniens post litem contestatam, post illam opponi potest.
- 5 Eligens aliquem in iudicem ex noua, & iusta causa superueniente, potest illum recusare.
- 6 Exceptio delegatoria, qua lite iam contestata incipit competere, potest tunc apponi in vim dilatorie exceptionis.

## C A P. Insinuante. XXV.

- 1 Iudex quando deputatur in lite contestata, & nondum data definitiua sententia insurgat de nouo causa refutandi iudicem tanquam suspectum, potest refutari, & mutari, vt si pars litigans fiat familiaris

iudicis, sed si post nouam causam ortam pars contraria est contenta prosequi litem coram illo iudice, & prosequitur, non potest amplius illum allegare suspectum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabarella. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Innoc. Imola, Anania, Bald. Felin. Barbat. Punoimit. Host. Butr. Anchar. Viu. in rationali primi libri iuris Pontif. pag. 175. Alagona in compend. iur. Can. pag. 137. remissive Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 8. cap. 4.

Officialis est Episcopi supradicti. ] Notatur ad hoc quod Episcopo certa ratione suspecto recusari potest eius Vicarius, quamvis contra Vicarium nulla adsit suspicio, Abb. hic n. 2. Ripa in c. 1. sup. de iudic. n. 44. Bertachin. de Episcopo, lib. 1. p. 5. n. 79. & p. 6. tit. de Vicario Episcopi, n. 12. Rebuff. ut de forma Vicar. n. 190. Sbroz. de officio Vicarij, l. 3. q. 14. per totam, Perez l. 1. tit. 8. lib. 3. Ordinar. pag. 569. Gutierrez. can. lib. 1. c. 1. n. 86. Bobadil. in sua politica, lib. 1. c. 22. n. 19. Stephan. Quaranta in sum. Bullarj, verbo, Archiepiscopi auctoritas, n. 19. vers. ulterius quæro. Ego ipse de officio & potest. Episcopi, p. 3. alleg. 54. n. 150.

Ante definitiua, &c. ] Ergo & post conclusum in causa recusatio admittitur, etiam vbi causa probanda est, modò ea causa sit orta & habuerit originem post ipsius litem conclusionem, vt per Felin. hic n. 15. Cou. pract. c. 26. n. 2. versic. & post conclusum, Mascard. de probat. conclus. 951. n. 36. Exceptio enim vtrunque dilatoria superueniens post litem contestatam, post illam opponi potest, Couar. d. n. 2. vers. huius, Rebuff. in tract. exceptionum, n. 378. Seraph. de priuilegiis, priuileg. 7. num. 12. Camil. Borrel. in summa omnium decis. tit. 48. de except. n. 148. Peregr. var. lib. 1. ad rubr. huius tit. num. 34. vers. ad aduertendum Erasmi. à Cochier. de iurisd. Ordin. in exemptis, p. 2. quest. 16. num. 1.

Et ipse familiaris eorum postmodum est effectus. ] Notatur ad hoc quod ille, qui aliquem in iudicem elegit ex noua & iusta causa superueniente, quæ reddit iudicem sibi suspectum, poterit illum recusare, vt potest si postquam fuit electus, familiaritatem, vel magnam amicitiam cum parte aduersa contraxit, vt per Escob. de ratione. c. 9. n. 15.

Notatur etiam ad hoc, quod index suspectus recusari non potest ab eo, qui licet illum non impetraverit, nec de eius consensu fuerit electus, habita tamen notitia de causa suspicionis, consentit in illius iurisdictionem, vt docent in presenti Innocent. num. 2. in verbo, consenserit, & in verbo, alioquin. Hostiens. n. 6. in fine. Anchar. numero 2. in 7. notab. Butr. numero 6. in 4. not. Abb. num. 9. Felin. numero 12. Imol. numero 2. Bursat. consil. 21. n. 27. cum segg. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 45. num. 13. Cardin. Tusch. litera S. conclus. 909. n. 3. Sigism. Scacc. de appellat. q. 11. num. 52.

In gloss. Postmodum. Notatur ad hoc quod exceptio dilatoria, quæ lite iam contestata incipit competere, potest tunc opponi in vim dilatorie exceptionis, vt per Cou. lib. 1. variar. cap. 16. n. 13. col. 2. ad fin.

In gloss. Consenserat. Notatur ad hoc quod iudicem impetrans non potest illum suspectum allegare, vt docent in presenti Hostiens. sub num. 6. Butr. n. 19. Bellam. num. 1. versic. secundò opponit. Zabarella. col. fin. & in l. aperitissimè. C. de iudic. ultra gloss. ibi verb. litigantibus, Paul. de Castro numero 9. Ialon. n. 1. in 1. limit. Sich. n. 2. Marant. de ordine iudic. p. 6. numero 53. & 56. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 45. n. 54. Seraphin. de priuilegiis, priuileg. 7. numero 9. Cardin. Tusch.



# De Offic. & potest. Iud. &c. Tit. XXI X. 243

- 7 Tufch. d. lit. S. conclus. 807. num. 17. & lit. I. conclus. 422. num. 13. Jacob. de Laurent. de iudice suspecto, c. 5. num. 22. Declara, nisi causa suspitionis post impetrationem superueniret, vt docent Butr. post n. 19. & Abb. n. 10. Thesaur. Pedem. decis. 295. num. 3. Seraphin. de priuileg. 7. n. 10. Cardin. Tufch. d. concl. 907. num. 17.

## S V M M A R I V M.

- 1 Delegatus Papa sententiam suam vsque ad annum exequi potest.
- 2 Delegatus expleta delegatione potest intra annum absolueri excommunicatum a se volentem obedire, non tamen eo elapso.
- 3 Dies decem apud Lusitanos, & Castellanos dantur debitori ad soluendum.
- 4 Delegatus lata sententia non habet tempus ad exequendum eam, nisi vnius anni.
- 5 Executor gratia quam potestatem habeat, ostenditur.
- 6 Media via est eligenda.
- 7 Delegatus iudex licet post exequutam sententiam functus sit officio, suo, tamen si statim executione facta victus rem occupet, poterit iterum cognoscere, &c.

## CAP. Quærentium. XXVI.

- D**elegatus Papæ qui post sententiam definitiuam excommunicat nolentem obedire, non intelligitur functus officio suo, sed potest non solum ad quadrimestre tempus, quod solet à lege reo concedi ad soluendum, sed & per integrum annum exequi sententiam, & absolueri excommunicatum, sicut fit cum contumace, & ante litis contestationem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabar. Collect. Ioan. Andr. Bellam. Anan. Anch. Host. Innoc. Butr. Parnorm. Imol. Felin. Bald. Barbat. Henric. Viuian. in ration. primi libri iuris Pont. pag. 375. Alagon. in compend. iur. Canon. pag. 137. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 3. Decret. lib. 1. tit. 13. c. 5.
- 2 Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt Nauar. in man. cap. 27. num. 40. & 44. Henriq. in sum. lib. 1. cap. 16. § 4. Tolet. in summa lib. 1. cap. 10. n. 11. Peregrin. de citat. reali, lib. 1. cap. 1. num. 98. quos refert, & sequitur Mar. Antonin. var. resolut. lib. 1. resolut. 112. casu 37. Soar. de censur. disput. 22. sect. 2. n. 1. Filliuc. tract. 15. cap. 2. quest. 2. Sayr. de censur. lib. 3. c. 29. numero 1. Bonacin. de censur. extra Bullam disputat. 2. quest. 3. puncto 22. Vnde delegatum expleta delegatione posse intra annum absolueri excommunicatum a se volentem obedire, non tamen eo elapso, tenent Soar. tom. 5. de censur. disput. 7. sect. 2. numero 7. Bonacina eod. tract. disput. 1. quest. 3. puncto 1. numero 2. vers. addo. Iul. Lauor. de Iubileo, & indulgent. part. 2. c. 21. n. 7.
- 3 Vsque ad quadrimestre tempus, quod absoluendum debet, &c. ] Secundum legem Castellæ 5. tit. 17. part. 3. vbi gloss. 1. solum dantur decem dies, idem apud nostros Lusitanos per Ordin. Regiam, lib. 3. tit. 24. in princip. vbi parens meus multipliciter declarat.
- 4 Sed vsque ad integrum annum. ] Notatur ad hoc quodd delegatus lata sententia non habet tempus ad exequendum eam, nisi vnius anni. Praxis Episcop. part. 1. verbo delegatus, § 7. vbi etiam resoluit quodd

Tom. I

eo lapso Ordinarius, & non ipse eam exequitur, quam textus conclusionem intellige de delegato ad causam principaliter, non autem de executore gratiæ, cuius potestas tanquam accessoria debet durare sicut ipsa gratia, Nicol. Garc. de benefic. p. 6. c. 2. num. 148.

Hinc etiam executor gratiæ cum Clausula, inducens & defendentes induitum, &c. non solum habet iurisdictionem ad ponendum in possessione beneficii impetranter, & faciendum ei responderi de fructibus, sed ad defendendum illum post immisionem si ab aliquo tertio molesteretur, & hac potestas anno durat, vt per Menod. remed. 1. retinenda, n. 85 cum seg. Florez de Mena var. lib. 1. q. 4. § 3. n. 60. quicquid cum Abb. hic, Staphil. & aliis dicit Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 144.

In gloss. Per equitatem, ibi, Placet ergo media via. 6 Notatur ad hoc quodd media via est eligenda, vt per Thom. de Thomal. in florib. legum, reg. 178. metipsum in tract. de axiom. iur. vsusq. Axiom. 145. n. 5. in rebus scilicet ambiguis, quando illa extat, vt declarauit Axiom. 23. n. 2.

In gloss. Quadrimestre, ibi, In personali actione dantur quatuor menses reo ad soluendum, &c. De quadrimestri dilatione qua datur iudicatis, an detur confessis, & in quibus causis concedatur, & quando incipiat currere, & an prorogari siue arctari valeat, vide Innoc. & Felin. in præsent. ac alios relatos per Buccar. de differ. inter iudicia civilia & crimin. differ. 37. n. 10. Anton. Galles ad formam Camera oblig. fol. 157. n. 3. vbi querit cur vsus obtinuerit vt reo per quem, seu per eius procuratorem facta est confessio debito, iudex ad soluendum statuat terminum trium duntaxat dierum, cum tamen de iure detur quadrimestre tempus.

In gloss. An integrum, ibi, nunquid prior delegatus, &c. Notatur ad hoc quod quamvis delegatus postquam tulit sententiam, functus sit officio suo, præsertim si eam semel fuerit exequutus, tamen si statim executione facta victus rem iterum occupet, poterit ipse iudex delegatus iterum cognoscere, & debitæ executioni suam sententiam mandare, & mandatum conseruare, vt per Tiraq. in l. si unquam, verbo, suscepit liberos, n. 184.

## S V M M A R I V M.

- 1 Delegatus Papa potest principium, medium, & finem causæ coniunctim, & diuim subdelegare.
- 2 Litis non incipit nisi à litis contestatione.
- 3 Delegatus à Principe non solum coniunctim, sed etiam diuim causam sibi commissam subdelegare potest.
- 4 Princeps solus potest committere causam appellatione remota.
- 5 Recusari non potest iudex si de consensu partium datus sit.
- 6 Delegatio finitur recusatione ipsius delegati.
- 7 Appellatio interponitur à subdelegato ad delegantem, quoties non tota, nec omnis iurisdictionis delegata est, sed eius pars, vel species.
- 8 Delegatus nullus etiam Principis potest subdelegare cum facultate subdelegandi.
- 9 Delegato etiam si non fuisset commissæ causæ appellatione remota, adhuc ad illum esset appellandum, si non subdelegasset in totum.
- 10 Delegatus cum clausula appellatione remota, non potest subdelegare.
- 11 Declaratur text. in præsent.
- 12 Appellatio conceditur, cum iudex reiectis exceptionibus procedat ad vltiora.

X 2

13 Appel



33. Appellatione pendente ab interlocutoria immutata nulla, & irrita.

## CAP. Super questionum. XXVII.

**D**elegatus Papæ potest subdelegare aliis cognitionem causæ, & testium examinationem, reservata sibi sententia ad quam potest procedere etiam si fuerit interposita appellatio. Imò si executor, vel co-ignorator ad aliquem certum articulum fuerit de consensu partium deputatus (nisi modum excedat) non licet ab eo appellare, dummodo vel litis exordium, vel causæ finis, vel totum negotium non fuerit illi subdelegatum, tunc enim potest ab illo tanquam à iudice appellari. Item delegatus bene potest non solum principium medium, & finem causæ coniunctim, sed etiam diuisim alij delegare, dummodo antequam ferat sententiam diligenter inquirat de vniuersis, quæ acta sunt in iudicio. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Innoc. Barbat. Imol. Bald. Felin. Butr. Panorm. Host. Henric. Boich. Vin. in ration. primi libri iur. Pontific. pag. 376. Alagona in compend. iuris Can. pag. 133. remissive Casal. in amor. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. referunt ab Ant. Aug. collect. 3. Decret. lib. 1. tit. 18. cap. 6.

**Cum & lis ante iudicem.** Notatur ad hoc quod lis non incipit nisi à litis contestatione, vt per Marant. de ordine iudicior. part. 5. n. 64. verbo, & omnia fiant durante instantia, &c. Surd. de alimentis, tit. 5. q. 8. num. 4.

**Delegatus à nobis, &c.** Notatur ad hoc quod delegatus à principe non solum coniunctim, sed etiam diuisim causam sibi commissam subdelegare potest, vt dicam ad c. pastoralis 28. inf. hoc tit.

**In gloss. Pronocationis, ibi, Nullus potest committere causam appellatione remota nisi Princeps.** Vide Marant. de ordine iud. p. 6. tit. & quandoque appellatur, n. 337. Mench. de successione. tit. de testatoris potentia, lib. 1. §. 6. n. 7. Sigism. Scacc. de appel. q. 16. limit. 1. n. 106. & 109. quos refero ego ipse de diction. & clausulis claus. 7. num. 2.

**In gloss. Quicumque, in addit. ibi, Si de consensu partium datus sit.** Notatur ad hoc quod index si de consensu partium datus sit, recusari non potest, vt per Marant. de ordine iudic. p. 6. tit. 2. n. 76. Malcard. de probat. concl. 952. n. 42. Azueved. ad l. 7. tit. 18. lib. 4. noue recopil. n. 62. Valasc. de probation. cap. 9. n. 23. & 24.

## §. Verum.

Delegatus si delegat principium, vel finem causæ, à suo delegato potest licite appellari tanquam à iudice, sed si medium tantum, ab ipso tanquam ab Auditore non potest appellari, si detur, vel recipiatur de consensu partium, nisi excedat fines mandati, vel merito vt suspectus recusetur. Colligunt Doctores in princ. text. citati.

**Vel merito sit suspectus.** Notatur ad hoc quod delegatio finitur recusatio ne ipsius delegati, vbi non est subditus delegantis, vt per Peregr. var. lib. 1. ad rub. huius tit. n. 33.

## §. Porro.

A subdelegato appellandum est ad delegantem, quoties non tota, nec omnis iurisdictio delegata est,

sed eius pars, vel species. Colligunt Doctores in princ. text. citati.

Hanc eandem concl. ex hoc text. defumunt Conc. 7. practico. 4. n. c. Franc. Marc. q. 73. n. 2. & q. 345. n. 4. tom. 1. & q. 535. n. 9. tom. 1. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 352. n. 40. Sigism. Scacc. de appell. q. 7. n. 63. & q. 8. n. 32. & 14. Molina de instit. tract. 5. disp. 21. n. 6. & disp. 22. n. 1. Narbona de appel. à Vicario ad Episcopum, p. 1. n. 34. D. Barbosa in l. cum Prator, §. 1. n. 2. ff. de iud. Petr. Gregor. lib. 5. p. tit. 1 §. c. 3. Anton. Bellon. de mandata iurisdic. c. 9. q. 7. n. 19. cum seqq. Carl. Barz. Bonon. decis. 155. sub n. 2. Ioseph. Gonzales lib. unico c. 26. Fachin lib. 1. contrones. e. 78. & super hunc §. repetitionem edidit nouissime Antonius de Fuertes Aragonens.

**In gloss. Transfert, ibi, Quia si hoc posset subdelegatus, posset alium delegare, quod esse non potest.** Notatur ad hoc quod nullus delegatus etiam Principis potest subdelegare cum facultate subdelegandi, vt per Marant. de ordine iudic. part. 4. disticti. §. princip. an iudicium sit Ordinarium, n. 63. Mandos. reg. 4. Cancell. q. 3. n. 7. Bertachin. in reperi. verbo, delegatus subdelegat. numero 10. Couarr. lib. 3. var. cap. 20. num. 11. Azueved. ad tit. 9. num. 11. lib. 3. noua recopil. Sanch. de matrimo. lib. 3. disp. 31. num. 5. & 9. Peregrin. d. l. 1. ad rub. huius tit. num. 12. & 13. D. Barbof. vbi proxime num. 154.

**In gloss. Si causa.** Notatur ad hoc quod etiam si delegato non fuisset causa commissa appellatione remota, adhuc ad eum esset appellandum si non subdelegasset in totum, vt per Scacc. d. q. 7. n. 75.

## §. Quem verò.

Auditor datus sine partium consensu recusari potest vt suspectus, non tamen sine iusta causa. Colligunt Doctores in princ. text. citati.

**Nisi coram eo iustam recusationis causam ostendat.** Notatur ad hoc quod delegatus cum clausula appellatione remota, non potest subdelegare, vt per Hyppol. sing. 295. n. 4. Molin. de instit. tom. 6. disp. 24. n. 3. vers. hinc si Princeps.

## §. Eius ergo.

Princeps quando delegat duos in vna causa cum expressa claus. vt impeditur vno possit alter procedere appellatione remota, si vnus horum delegat suas vices alteri, ille non potest procedere appellatione remota, nec alteri delegare, & si ab eo fuerit appellatum appellandum est ad Principem, & non ad condelegatum. Item quando delegatus committit audientiam causæ alicui reservata sibi definitiua sententia sine consensu partium pars non potest appellare, nisi paratus sit ostendere coram iudice delegato iustam causam recusationis. Si adest iusta causa, delegatus sine appellatione expedire debet, si non vult admittere iustam causam. Colligunt Doctores in princ. text. citati.

**Ex hoc §. colligit Molina de instit. tom. 6. tract. 5. disp. 23. n. 6.** quod si causa in libello oblata aperte sit nulla, poterit index, cui offertur, illa sprete, minimeque curata, progredi ulterius in lite, & si pars, quæ illum ex ea causa recusabat: contendat causam sufficientem esse, appellare poterit ab eo iudicis grauiamine ad Superiorem ipsius iudicis. Quando autem pronuntiaretur causam Superioris fuisse sufficientem, aut dubiam, dignamque attentis circumstantiis tunc concurrentibus, vt examinaretur, tunc innu- lidus esset processus, & atque ab eo à puncto causæ suspicionis



# De Offic. & potest. Iud. & c. Tit. XXIX. 245

suspicionis sibi oblata essent inualida, eo quod appellatio tunc rite fuisset interposita.

12 *A tali grauamine, &c.* Notatur ad hoc quod conceditur appellatio cum iudex reiectis exceptionibus procedit ad vteriora, vt per Menoch. *consil.* 2. num. 359.

13 *Iudicari debet irritum, & inane.* Notatur ad hoc quod innouata pendente appellatione ab interlocutoria, etiam ante inhibitionem & probationem gramaminis, sunt nulla & irrita, vt per Cou. *pract.* c. 24. n. 2. in princ.

## SUMMARIVM.

- 1 Delegatus Papa nisi malitiose se exoneret, subdelegatum compellit ad suscipiendam subdelegationem, in correctione tamen sue dignitati, & persona deferre debet.
- 2 Delegatus Principis potest subdelegare.
- 3 Iudicare est onus.
- 4 Potest mutatio fit ob qualitatem personarum.
- 5 Iudici assenti subesse causam necessariam absentia fides adhibetur ad delegationis validitatem.
- 6 Argumentum de toto ad partem validum est, vbi datur eadem ratio.
- 7 Declaratur text. hic in §. praterea.
- 8 Appellatio nonnunquam admittitur quoad deuolutionem, non quoad suspensionem.
- 9 Princeps quando delegat causam alicui speciali delegato, censetur tollere omnem iurisdictionem inferioribus Ordinariis.
- 10 Confirmatio ex certa scientia quando dicitur, ostenditur.
- 11 Sententia si per iudicem appellationis fuerit confirmata, per ipsum est exequenda.
- 12 Executor merus potest iniquam exequi sententiam.
- 13 Executor merus non potest exceptiones admittere, nec de eis indicare.
- 14 Executor merus non tenetur, nec iuste potest sententiam notorie iniustam, continentemque nullitatem, vel intolerabilem errorem exequi.
- 15 Executor mixtus verus iudex est.
- 16 Executor non semper tenetur exequi sententiam.
- 17 Iudex debet indicare secundum allegata, & probata etiam contra propriam conscientiam, nisi sit supremus iudex Superiorem non recognoscens.
- 18 Delegato vbi fuit commissio causa sub certo termino finienda, si malitia alterius partis non finiuit, quid faciendum, ostenditur.

## C A P. Pastoralis. XXVIII.

1 *Delegatus Papa potest cogere aliquos, vt suscipiant subdelegationem habita ratione personarum, & ipse non se exoneret malitiose.* Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zab. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Anch. Imol. Anan. Barbat. Bald. Felin. Buttr. Panormit. Host. Innoc. Henric. Viuian. in *ration. primi libri iuris Pont.* pag. 382. Alagon. in *compend. iur. Canon.* pag. 139. remissive Casal. in *annot.* Ximen. in *concord.* p. 1. & 2. refertur ab Anton. August. *collect.* 3. *Decretal.* lib. 1. tit. 18. c. 7.

2 *Quod cum delegato a Principe, &c.* Notatur ad hoc quod delegatus Principis potest subdelegare, vt per Marant. *de ordine iudic. part.* 4. *disp.* 5. n. 26. Aloys. Ricc. in *collect. decis.* p. 4. *collect.* 1047. Cardoso in *praxi iudicium, verbo, iudex*, n. 75. Morla in *emporio iuris, part.* 1. tit. 2. *quest.* 15. n. 10. Fr. Ludou. Mi-Tom. I.

randa *de ordine iudiciario*, q. 2. art. 11. Sanch. *de matr. lib.* 3. *disp.* 31. n. 1. in fine, D. Barbosa in l. *quia tale*, n. 47. ff. *solut. matrimon.* & in l. *cum Pretor.* §. 1. n. 385. cum *segg.* ff. *de iudic.* Garc. *reg.* 443. Bobadil. in *sua politica*, lib. 2. cap. 20. n. 34. Cardin. Tusch. *litera D. concl.* 148.

*Exonerare.* Ergo indicare est onus, vt per Boer. *decis.* 232. n. 1. & 2.

*Dignitatis deferat, & persona.* Notatur ad hoc quod ob qualitatem personarum fit mutatio poenae, cum enim de corporali poena tractatur, non ita puniendus est nobilis, ac plebeius, vt per Cou. *lib.* 2. *var.* c. 9. n. 9. *vers. tertio.* Tiraq. *de nobil.* c. 2. *in* 108. cum *segg.* & *de poenis temperandis*, c. 31. a princ. Azue. *conf.* 29. num. 21.

In gloss. *Exonerare*, ibi, *Sed nunquid statim credendum est iudici, &c.* Notatur ad hoc quod iudici assenti subesse causam necessariam absentia fides adhibetur ad delegationis validitatem, vt per Mascard. *de probat. concl.* 949. n. 4. Corral. in *explic. ad aliquas leges recopil.* c. 9. n. 335.

### §. Item cum totum.

Delegatus Papa sicut potest committere totam causam, sic & solam citationem, & punire contemptorem. Colligunt Doctores in *princip. text.* citati.

Ex hoc §. colligunt Doctores valere argumentum de toto ad partem, vbi datur eadem ratio, Euerad. in *topici legalib.* loco 80. Cantuinc. loco 5. Petr. Andr. Gambar. in *dialectica regali*, lib. 1. loco 4. Thom. de Thoma. in *floribus legum* reg. 46. Tiraquel. *de retract.* lig. §. 1. *gloss.* 7. n. 46. Menoch. *de pras. lib.* 3. q. 35. n. 27. & *consil.* 72. n. 5. Surd. *conf.* 193. n. 6. & *conf.* 415. n. 21. & 22. Flamin. *de confident.* q. 28. n. 106. Bertazol. *de claus. instrum. claus.* 21. *gloss.* 19. n. 1. Card. Tusch. *pract. concl.* tom. 1. lit. A. *concl.* 498. n. 1. cum *segg.*

### §. Praterea.

Papa si scienter admittit appellationem contra iudicem habentem potestatem remota appellatione, appellatio valet, & sententia iudicis suspenditur. Colligunt Doctores in *princip. text.* citati.

Probat hic §. quod si delegatus procedat ex Principis commissione, & nihilominus pars a sententia aduersus ipsam latam appeller, a Principeque obtineat vt iudices alij de appellatione cognoscant, tunc si secunda commissio sit ex certa scientia, is Princeps eo ipso censetur admittere eam appellationem, neque potest primus iudex delegatus procedere ad executionem sententiae; secus autem si secunda commissio a Principe facta non esset ex certa scientia, vt per Molin. *de iustitia, tom.* 6. *tract.* 5. *disp.* 22. n. vlt.

*Debeat retardari.* Notatur ad hoc quod appellatio nonnunquam admittitur quoad deuolutionem, non vero quoad suspensionem, vt per Cou. *pract.* c. 23. n. 7. col. 2. in princ. & in casibus relatis a parente meo in *com. ad Ordin. Reg. Lusit.* lib. 3. tit. 60 in princ. n. 3. cum *segg.*

*Ac iurisdictionem priorum iudicum renocare.* Notatur ad hoc quod quando Princeps delegat causam alicui speciali delegato, censetur tollere omnem iurisdictionem, & omnem potestatem inferioribus Ordinariis, qui alias poterant de illa causa cognoscere, vt per Marant. *de ordine iudic. part.* 4. *disp.* 16. numero 58. pag. 204. & *disp.* 1. incip. plerumque, *num.* 7. Rebuff.



Rebuff. tom. 1. ad leges Gallie, tit. de euocat. art. 1. n. 101. pag. 270.

10 In gloss. *Ex certa scientia*, ibi, *Intelligo*, &c. Vnde tenent Doctores illam dici confirmationem ex certa scientia, in qua est inferus tenor rei confirmata, vel saltem narratur eius substantia, & est expectata præcedente solita discussione, Rot. decis. 455. numero 3. part. 2. diuers. Nicol. Garc. de benefic. part. 3. cap. 2. numero 226. Aloyf. Ricc. in collect. decis. part. 5. collect. 1592.

11 In gloss. *Discussa*, ibi, *Et ideo index appellationis eam debet exequi, & non primus*. Notatur ad hoc quod sententia si per iudicem appellationis fuerit confirmata, per ipsum est exequenda, vt per addit. ad Capell. Tholof. q. 344. Bernard. reg. 676. Perez l. 1. gloss. 1. col. 2. post princ. tit. 16. lib. 3. *Ordinam*.

### §. Quia verò.

Ordinarius, cui à delegato mandatur executio sententiae quam scit esse iniustam, si non potest se ob onere liberare, illam exequatur. Colligunt Doctores in princ. text. citati.

12 Probat hic §. merum executorem posse iniquam exequi sententiam, ille enim etsi videat sententiam iniustam, & exequendo eam faciat contra propriam conscientiam, non tamen per hoc dictam executionem retardare debet, cum nullam habeat cognitionem, vt per Archid. Ioan. Andr. Domin. Franch. & Monach. in cap. si eo tempore, de rescript. in 6. Alciat. in cap. 1. num. 108. inf. de officio Ordin. Afflict. decis. 220. Roland. consil. 36. numero 7. lib. 1. Marane. disp. 1. à num. 4. Gig. de crimine laesa maiest. tit. qualiter in crimine laesa maiest. procedatur, q. 16. n. 13. Bellug. in speculo Principum, rub. 11. §. tractandum, n. 4. ad finem, Iacob. de Grassis in aureis decis. part. 1. lib. 2. cap. 10 num. 23. Nauar. in cap. cum contingat, remed. 1. num. 7. de rescript. vbi etiam refert textum in præfenti loquente de executore, & habere locum in indice, à quo petitur auxilium ab Ecclesiastico, qui non est ipsius exequutor, sed par eius, Soar. de Pace in pract. tom. 2. in prælu. num. 7. versic. quando index Ecclesiasticus, Gail. lib. 1. obseru. 115. n. 4. & 6. Azened. l. 1. n. 6. tit. 1. lib. 4. noue recopilat. Franc. Molin. de brachio seculari, cap. 11. n. 15. latè Farinac. in praxi crimin. quest. 97. à numero 67. vbi num. 73. asserit non procedere in criminalibus, Salzed. ad Bernard. in pract. c. 154. n. 12. versic. decimo, vbi id intelligit non solum quando sententiae iniquitas ex scientia particulari executori priuati nota sit, sed etiam quando notoriam iniquitatem, aut intolerabilem errorem sententia habuerit, sed tu dic provt in glossa infra n. 4.

Quod non cognitio, sed executio, &c. Ex his verbis rectè colligitur merum executorem nullam habere cognitionem, vt per Menoch. de arbit. lib. 1. quest. 38. num. 20. Gratian. reg. 178. num. 2. Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 20. sub num. 47. Amat. Roder. in tract. de execut. cap. 1. num. 39. Salgado de proteest. Regia tom. 1. part. 4. cap. 3. numero 111. Sed obstat cap. cum contingat 24. versic. sed si, & versic. si verò, de rescript. vbi ordinarius, cui non cognitio, sed meri facti executio fuerat commissa, vt patet ex princ. text. ibi, *Denunties excommunicationis*, &c. & ibi, *Denunties absolutam*, potest de rescriptorum validitate, & vtriusque delegati potestate cognoscere, itavt ex iis, quæ cognoverit, exequi, vel superfedere debeat. Sed respondetur ex mente Zabarella hic opposit. 1. & Butr. num. 13. Imol. & aliorum in d. cap. cum contingat, vbi Nauar. causa 9. nullitatis, text. illum,

vt ex fine constat, non agere de cognitione iurisdictionali, nec de illa, per quam discutitur iustitia, vel iniustitia mandati, in qua specie procedit text. in præfenti, sed tantum de informatione, & instructione quadam extrajudiciali per solam literarum inspectionem, quæ ex noua prouisione & auctoritate illius text. necessarid exhibenda sunt Ordinario, vt constat & litera ibi, *Ex ipsarum tenore deprehendens euidenter*, & ibi, *Ex literarum inspectione*, iunctis illis verbis, *Quas tibi auctoritate presentium precipimus exhiberi*.

In gloss. *Etsi sciat*, ibi, *Talis executor non debet audivere exceptiones*. Notatur ad hoc quod merus executor non potest exceptiones admittere, nec de eis iudicare, vt per Abb. à n. 3. Card. q. 8. Felin. à n. 16. hic, Cou. practico. 16. n. vlt.

In ead. gloss. ibi, *Secus si sciat illam nullam*, &c. 14 Notatur ad hoc quod merus exequutor non tenetur, nec iuste potest sententiam notoriè iniustam, continentemque nullitatem, vel intolerabilem errorem exequi, & hanc gloss. sequitur hic Abb. num. 2. Imola num. 4. vbi dicit ab omnibus approbatam, Felin. in cap. de cetero, col. 1. inf. de re iudic. Gratian. reg. 422. n. 8. Azened. Bellug. & Nauar. locis proximè citatis, Roland. consil. 37. num. 13. versic. quinto, Franc. Molin. d. c. 11. num. 36. Salzed. d. cap. 154. num. 12. versic. verum, Menoch. de arbit. quest. 38. n. 21. S. Thom. 2. 2. quest. 64. artic. 6. ad 3. vbi dicit quod eo nomine peccabant Martyrum carnifices quod sententias intolerabilem errorem, & notoriam iniustitiam continentes exequabantur, probant Abb. n. 1. & Felin. 4. in cap. de cetero, sup. de rescript. hic & illic Præceptor Correa, ibi intelligit quando iniustitia notoria est notorietate facti inexcusabili, quæ nullam requirit probationem, aut exculationem admittit. Et vique adeò verum est non posse executorem huiusmodi sententiam exequi, vti fecerit, possit eidem licite & impunè resisti, perinde ac priuato vim inferenti, probat. prohibitum, & ibi gloss. verbo, resisti, C. de iure fisci, lib. 10. Afflict. lib. 1. constitut. rubr. 8. n. 56. Duen. reg. 190. ampl. 8. Menoch. remed. 8. recap. n. 9. addit ad Bernard. reg. 382. limit. 1.

In ead. gloss. ibi, *Si executor talis est. Ordinarius*, 15 &c. Notatur ad hoc quod exequutor mixtus verus index est, vt per Nau. in c. cum contingat, sup. de rescriptis, causa 2. nullit. n. 12.

In ead. gloss. ibi, *Item nota quod non semper*, &c. 16 Notatur ad hoc quod executor non semper tenetur exequi sententiam, vt per Nau. in d. c. cum contingat, remed. 4. n. 1.

In gloss. *Tenetur*. Notatur ad hoc quod index debet indicare secundum allegata & probata, etiam contra propriam conscientiam, vt per Couar. lib. 1. var. c. 1. n. 3. S. Thom. 2. 2. q. 67. art. 2. Bernard. reg. 377. Cujac. lib. 12. obser. 19. Pinel. l. 2. C. de rescind. vend. p. 3. c. 3. n. 3. Cach. dec. Pedem. 1. n. 59. Coriolan. de cas. reseru. p. 1. casu 5. de reo n. 36. Nau. in c. si quis auem, n. 121. de penit. disp. 7. Mascard. de probat. conc. 848 incip. peruenius, Seraph. de priuilegiis priuileg. 2. à princ. Fr. Lind. Miranda de ordin. indic. q. 28. art. 3. Leon. Less. de iustitia, lib. 2. c. 29. dub. 10. Limitatur in supremo indice nullum Superiorem cognoscente, quippe qui potest ex sua priuata scientia, dummodo absit scandalum, contra acta & probata indicare, vt post Bart. & alios in l. 1. C. ut que de iur. Dec. consil. 463. n. 26. Roland. consil. 70. n. 23. lib. 1. Auend. resp. 1. n. 11. Cou. & decis. Pedem. n. 44. citatis locis.

§. Cum



## §. Cum autem.

Delegatus punire debet partem quæ curat impedire ne statuto die procedatur, & quantum ad diem illam causam committet appellatione remota in odium procurantis, nisi partes negotium prorogent. Colligunt DD. in princ. text. citati.

- 18 Probat hic §. quod quando causa delegato fuit commissa, ut illam intra certum terminum finiret, malitiæ alterius partis litigantium impeditus fuit tunc delegatus punire eum potest, qui eo modo malitiose deliquit, committereque causam alteri debet, qui illam inter terminum sibi præscriptum finiat, idque appellatione postposita, ut per Molinam de iust. tom. 6. tit. 1. §. disp. 27. n. 4.

- 19 In gloss. Paria, ibi, *Vel potest ei imponere multam.* De multa agit Perez ad rub. tit. 19. gloss. 1. col. 1. vers. *utrum omnis*, lib. 8. Ordin.

## S V M M A R I V M.

- 1 Subdelegatus à delegato Papæ iurisdictionem habente potest coercere impediendum, & n. 2.
- 3 Rescriptum secundum prioris reuocatorium quo ad processum factum contra tertios trahitur retro.
- 4 Iudici male exequenti violentè resisti potest.
- 5 Sententia lata per Ordinarium, qui per errorem indicat ut delegatus, cum non sit, est nulla.
- 6 Qualitas electa per partem, & iudicem admittenda est.

## CAP. Ex literis. XXIX.

- 1 Subdelegatus à delegato Papæ potest coercere impediendum, nam aliquin demandata iurisdictione delusoria redderetur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zab. Innoc. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Butr. Anch. Host. Panorm. Barbat. Felin. Imol. Bald. Vinan. in ration primi libri iur. Pont. pag. 38 §. Alagon. in compend. iur. Can. pag. 140. remissive Casal. in annot. & refertur in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 3. Decret. lib. 1. tit. 18. c. 8.
- 2 Expressam. Et etiam expressissimam, ut per Palat. in repet. c. per vestras, de don. inter vir. & ux. notab. 4. num. 10.

Ex qua coercionem, &c. Probat hic text. iuncta gloss. in presenti, verbo si subdelegatus, coercionem impediendum iurisdictionem fieri posse à delegatis inferiorum resoluunt Butr. Bald. Dec. n. 14. & Doctores communiter in cap. 1. sup. hoc tit. ut testatur Menoch. de arbit. casu 438. n. 4. hanc inter delegatum Papæ, & inferiorum notantes differentiam, quod delegatus Papæ omnes impediendum per vniuersum Christianum Orbem absque vlla territorij restrictione coercere potest, quemadmodum ipse Pontifex cap. cum ita per mundum 9. q. 1. quem delegatus representat c. sane hoc tit. at verò delegatus inferioris solum potest coercere subditos ipsius delegantis, & intra ipsius territorium, iuxta reg. l. off. de iurisd. omnium iud. c. 2. in fine, de consue. lib. 6. docet Abb. in cap. significasti, n. 5. hoc tit. & est communis ex DD. citatis, pro qua efficaciter arguet text. in c. pastoralis, in princ. de officio Ordin. iuncto c. pastoralis, etiam in princ. hoc tit. & reg. nemus p. 179. lib. 6. Neque obstat fundamentum, quo moti contrarium tenuerunt Dec. in d. c. 1. n. 14. quem post Riminalem, sequitur Menoch. d. n. 4. Cabed. d. uers. iuris arg. lib. 1. c. 5. n. 18. quod scilicet delegati inferiorum

non ab illis, sed à lege suam accipiunt potestatem erga obediendum, & per consequens ubique eam possunt exercere, & in omnes ipsius legis subditos, quia verius est hanc potestatem coercendi impediendum dari delegato ab ipso delegante, quia committendo causam videtur concedere omnia, sine quibus expediri non potest, quod reperitur in potestate coercendi impediendum iuxta regulas prædictas. Deinde licet vera esset prædicta ratio, nihil concluderet, quia etiam certum est Ordinarios à lege suam recipere potestatem, l. more, l. & quia, ff. de iurisd. omn. iud. & tamen non in omnes subditos legis eam possunt exercere, sed solum intra limites sue iurisdictionis, & in suos subditos d. l. fin. c. cum Episcopus, de officio Ordin. lib. 6.

Si vero constiterit, &c. Notatur ad hoc quod rescriptum secundum prioris reuocatorium quoad processum factum contra tertios trahitur retro, & reddit illud nullum, ut per Innoc. hic in verbo, reuocatus, vers. vel dic. Host. col. ult. n. 6. in verbo, per secundas, & n. 7. Io. Andr. col. pe. n. 9. Per. de Anch. col. 3. n. 2. vers. præterea, & alios, quos refert & sequitur Rendina in prompt. recept. sent. tit. 10. n. 1.

In gloss. De uultu etis, ibi, *Violenter resisti potest.* Notatur ad hoc quod iudici male exequenti violentè resisti potest, ut per Duen. reg. 190 ampl. §. Marantati disp. 1. n. 25. Calland. in consuetud. Burgundie, fol. 76. numero 24. Perez l. 41. gloss. 1. post princ. tit. 19. lib. 8. Ordin.

In gloss. Et inane, fin. Notatur ad hoc quod sententia lata per Ordinarium, qui per errorem indicat ut delegatus, cum non sit, est nulla, ut per Bernard. reg. 668. Colm. in pragm. sancti tit. de collat. §. reservationes, verbo, nulla, fol. 192. Cald. Pereira de emp. & vend. c. 3. n. 13.

Notatur etiam ad hoc quod qualitas electa per partem, & iudicem admittenda est, nec actus sustinetur propter illam qualitatem, quæ aderat, & tamen electa non est, ut per D. Barbol. in l. 1. ff. de iud. art. 1. n. 210.

## S V M M A R I V M.

- 1 Iurisdicção delegati re integra morte mandantis expirat.
- 2 Integra vel non integra Quando res dicatur, ac per consequens perpetuata iurisdicção ostenditur.
- 3 Delegatio morte delegantis integra finitur.
- 4 Donatio inter virum, & uxorem morte ciuili confirmatur.

## CAP. Licet vndique. XXX.

Causa quando delegatur tribus, cum claus. Quod duo possint si unus impeditur, quorum vnus delegat suas vices alteri, & moritur, & tertius legitime reuocatur ut susp. c. 1. qui superest si causa est integra, non potest indicare, quia morte subdelegantis expirat potestas. Si verò causa fuit incepta illo vivente, potest quia representat duos. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zab. Collect. Anch. Bellam. Ioan. Andr. Barbat. Host. Innoc. Bald. Panorm. Anan. Butr. Imol. Felin. Hentic. Vinan. in ration primi libri iuris Pont. pag. 386. Alagona in compend. iur. Can. pag. 140. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 3. Decret. lib. 1. tit. 18. c. 9.

Si iurisdictione à suo sibi collega delegata vi non ceperit. Aduerte quod res dicitur non integra, sed cepta quali



qualitercunque ceperit iudex iurisdictione uti, exercens quemcunque actum iurisdictionalem, etiam sine partis citatione, ut tenent citati à Sanch. *de matrim. lib. 8. disp. 28. n. 8. vbi n. 10.* probabiliter asserit utroque iure desiderari ac sufficere partis citationem ut res definat esse integra, ac perpetuetur iurisdictione delegata, & *n. 13.* resoluit sat esse à iudice prolatum citandi decretum, ut res definat esse integra, quod etiam tenent Ant. Gabr. *com. lib. 2. de cit. concl. 2. D. Barbof. in l. si quis posteaquam, n. 40. & seq. de iud. & idem Sanch. vbi supra n. 18. & 19.* tener rem integram esse non definire, nec perpetuatam esse iurisdictionem si delegatus vices suas alteri committat, aut per solam rescripti presentationem factam iudici.

<sup>3</sup> *Morte mandatoris expirat.* Notatur ad hoc quod morte delegantis re integra finitur delegatio, ut per Marant. *de ordine iud. p. 4. dist. 5. n. 61.* Peregr. *var. lib. 1. ad rub. huius tit. n. 41.*

<sup>4</sup> In ead. gloss. libi, Quia morte naturali confirmatur donatio, & non civili. Contra hanc glossam tenent communiter Doctores donationem inter virum & uxorem morte civili confirmari, ex quorum numero sunt Greg. *l. 4. verbo, in su videri, tit. 1. p. 4. Sanch. de matr. lib. 6. d. sp. 17. n. 3.* Molina *de iust. rr. 2. disp. 288. vers. donatio causa mortis.* Card. Mantica *de tacitis, & ambig. convent. lib. 2. tit. 7. n. 9.* Bened. Pinel. *select. iuris interpr. lib. 2. c. 3.*

## S V M M A R I V M.

- 1 Delegatus quis non creditur nisi delegationem probet.
- 2 Delegato iudici, etiam si sit vir excelsus atque illustris, asserenti se habere mandatum delegationis non creditur, nisi eo presentato.
- 3 Executor Apost. vel delegatus non potest exercere iurisdictionem literis non presentatis.
- 4 Citatus à delegato non tenetur comparere nisi incerto tenore, & copia commissionis, vel delegationis in citatione.
- 5 Excommunicatio lata à delegato, qui copiam suae delegationis petenti non dedit, est nulla.
- 6 Fidem facere non oportet de ordinaria iurisdictione.

## C A P. Cum in iure. XXXI.

<sup>1</sup> Nemo cogitur exequi quae mandantur à delegato, nisi constet, seu probetur de delegatione Sedis Apost. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellam. Host. Ioan. Andr. Anchi. Panorm. Barb. Bald. Fel. Butt. Imol. Anan. Innoc. Henric. Viu. in ration. primi libri iur. Pont. pag. 386. Alagona in compend. iur. Can. pag. 131. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. & tom. 2. rep. in iure Canonico ad primum Decret. librum. Quintilian. Mandol. in appendice, refertur ab Ant. Aug. collect. 3. Decret. lib. 1. tit. 18. c. 23. & est pars Decretalis cum in iure, sup. de elect.

<sup>2</sup> Probat hic text. quod iudici delegato asserenti se habere mandatum delegationis non creditur, nisi eo presentato, ut per Mascard. *de probat. concl. 949. n. 18. & concl. 1045. n. 7. cum seqq.* Aloyf. Ricc. in collect. decisionum, p. 1. collect. 532. Petez. *l. 2. gloss. 1. tit. 1. lib. 8. Ordin. Sanch. de matr. lib. 8. disp. 17. n. 17.* etiam si sit vir excelsus atque illustris, Tiraq. *de nobil. c. 9. n. 16.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 76. n. 8. & lib. 2. casu 112. n. 8. & de pres. lib. 2. pres. 15. n. 4.* Dec. *conf. 18. n. 157. vol. 1.* Alexand. Raud. *resp. 2.1. n. 135. vol. 1.* Bernard. Graue. *ad pract. Cam. Imper. lib. 1. concl. 148. consid. 3. n. 9.* Hinc etiam di-

centi esse se Legatum, licet Cardinalis sit, non debetur integra fides nisi literas ostendar Menoch. *conf. 100. n. 77. cum seqq. & de pres. lib. 6. pres. 59. n. 4. & 5.* Henric. in sum. lib. 10. c. 28. n. 2. Sanch. *d. disp. 17. n. 18.* Quamvis Cardinali asserenti se Romani Pontif. Legatum esse, extra Curiam habendam fidem asserat Azor. *inst. moral. p. 2. lib. 4. c. 3. q. 10. vers. quintum, & lib. 5. c. 27. q. 8.*

Vnde sequitur exequutorem Apost. vel Legatum non posse exercere iurisdictionem literis non presentatis. Flam. *de resign. lib. 1. q. 2.1. n. 16. & 17.* in tantum ut citatus ab eo non teneatur comparere nisi in certo tenore, & copia commissionis, vel delegationis in citatione, ut per Marant. *de ordine iudiciorum, p. 4. dist. 5. n. 61. vers. trigesimo octavo differunt.* Mynsing. *cent. 3. obseru. 1.* Aloyf. Ricc. *d. collect. 532. vers. inferitur tertio.* Azin. in praxi Florent. §. 5. c. 2. n. 3. Dec. *tr. crim. lib. 4. c. 25. n. 12.* Menoch. *conf. 798. n. 6. & de pres. lib. 2. pres. 15. n. 1.* Lancel. *de attent. c. 4. in presat. n. 166. cum seqq. p. 1.* Raud. *conf. 13. n. 13. vol. 1.* Camil. Borel. *conf. 68. n. 5.* D. Barbof. in *l. si quis ex aliena, n. 9. ff. de iud. Mol. de iust. tom. 6. rr. 5. disp. 2. 5. n. 1.* Aloyf. Ricc. in praxi aures, *resol. 414. vbi n. 2.* tenet sufficere quod in citatione delegati inferatur tenor delegationis, & non esse necessaria transmissionem originalis, & *n. 1.* id intelligit quoad comparandum, non autem quod respondendum, quia tunc reus comparens coram delegato potest exigere rescriptum originale, & tunc ante exhibitionem literarum citatus nisi venerit non efficitur contumax, ut per Ann. *alleg. 147. quem refert Aloyf. Ricc. d. collect. 532. vers. refertur secundo.* Et excommunicatio lata à delegato, qui copiam suae delegationis petenti non dedit, est nulla, Nau. *conf. 9. in antiquas 5. in nouis, de sent. excom. Sayr. in floribus decif. sub eod. tit. dec. 10.* Et citatio delegati in qua non fuit incertum originale rescriptum, non est potens ad declarandum illum, qui in canonem excommunicationis inciderit, Ann. *alleg. 2. a. quem refert Aloyf. Ricc. d. collect. 532. in fine.* Quid perditur fuerint literae commissionis, vide Azeved. *l. 1. n. 126. cum seq. tit. 5. lib. 3. nonne recop.*

Vltimo in hac materia advertendum duxi quod quamvis iudici delegato non credatur nisi de commissione eius constet, de ordinaria tamen iurisdictione non oportet fidem facere, Azeved. *l. 10. n. 9. tit. 5. lib. 3. nonne recop.*

## S V M M A R I V M.

- 1 Iurisdictione prorogari non potest per procuratorem non habentem mandatum de re ad rem.
- 2 Rescripta sunt stricti iuris.
- 3 Rescriptum delegatorum ad certas res, non extenditur ad alias, nisi de partium consensu expresso, vel tacito.
- 4 Prorogatio de re ad rem non admittitur in iurisdictione ordinaria.
- 5 Procuratoris dolus non obest domino.
- 6 Procuratoris factum domino in causa in qua habet mandatum nocet.
- 7 Mandatum est stricti iuris.
- 8 Procurator si formam mandati excessit, excusatur dominus ab expensis.
- 9 Procurator excedens fines mandati principalis sciente, & non contradicente, gesta per ipsum censentur à principali ratificata.

CAP.



## CAP. Cùm olim Abbas. XXXII.

<sup>1</sup> Delegatus intelligitur constitutus ad illa tantum, quæ in literis inueniuntur expressa, & eius iurisdictionio non extenditur ad alia, & si alia querit, reus non tenetur comparere, nec respondere, nec potest excommunicari propter illa alia. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Anch. Imol. Anan. Barbat. Bald. Felin. Butr. Panor. Host. Innoc. Viu. in ration. primi libri iur. Pontif. pag. 387. Alagon. in compend. iur. Can. pag. 141. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 3. Decret. lib. 1. tit. 18. c. 11.

<sup>2</sup> Cùm in rescriptis nulla de illis mentio haberetur. ] Notatur ad hoc quod rescripta sunt stricti iuris, vt dixi supra ad c. Rodolphus. 3. de rescript. n. 3.

<sup>3</sup> Notatur etiam ad hoc quod rescriptum delegatorum ad certas res, non extenditur ad alias res, nisi de partium consensu tacito vel expresse, vt per Peregr. var. lib. 1. ad rub. huius tit. n. 39.

<sup>4</sup> Nec ad ipsos potuerit iurisdictionio prorogari. ] Notatur ad hoc quod in iurisdictione delegata non admittitur prorogatio de re ad rem, vt per D. Barbofa in l. 1. ff. de iudic. art. 1. n. 222. cum segg. vbi de intellectu huius textus.

<sup>5</sup> Cùm procurator ad illa solummodo, &c. ] Notatur etiam ad hoc quod dolus procuratoris non obest domino, vt per Colm. in pragmat. sanct. tit. de elect. c. sicut, si vero, vers. ea vice, fol. 125.

<sup>6</sup> Notatur etiam ad hoc quod factum procuratoris domino in causa in qua habet mandatum nocet, vt per Aloyf. Ricc. in collect. decis. p. 5. collect. 1605. siue consistat in committendo, siue in omittendo; Rota decis. 79. part. 1. diuersorum, etiam quoad connexa, & consequentia mandati; Rota Lucen. decis. 6. & 41.

<sup>7</sup> Notatur etiam ad hoc quod mandatum est stricti iuris, vt per Escobar. de ratiocin. cap. 23. n. 36. vers. tertio.

<sup>8</sup> Notatur etiam ad hoc quod excusatur dominus ab expensis, si excedat procurator formam mandati, vt per Palat. in repet. rub. de donat. inter virum & uxorem. §. 66. n. 26.

<sup>9</sup> In gloss. Protinus, in princ. ibi, Quod præiudicat domino nisi statim contradicatur. Notatur ad hoc quod dominus quando scit & patitur procuratorem excedere fines mandati, & non contradicit, illa patientia extendit mandatum, & ratificasse dicitur gesta per ipsum, vt per Tirac. de retrac. lig. §. 9. gloss. 3. n. 13. Stracc. de mercat. tit. mandati, n. 18. Pinel. in l. 2. C. de re scind. vend. p. 2. c. 1. n. 18. Mascard. de probat. concl. 1004. n. 22. Perez. l. 7. gloss. 1. tit. 1. lib. 3. & etiam l. 1. gloss. 7. tit. 3. lib. 3. & l. 1. gloss. 1. vers. quero quot modis, tit. 4. eod. lib. 1. Ordin. Mench. q. freq. c. 23. n. 5. Menoch. conf. 120. n. 26. & faciunt quæ tradit Palat. in d. rep. rub. §. 68. n. 24. & segg.

## S V M M A R I V M.

- 1 Sigilla indicum delegatorum violando, acta causa relationis, aperiens non auditur postmodum contra illa.
- 2 Literas alienas aperiens quas penas incurrant, ostenditur.
- 3 Aperire literas alienas, & legere, quando sit peccatum mortale, ostenditur.
- 4 Puniendus est quis in quo deliquit.

<sup>5</sup> Literas relationis vnus iudex aperiens etiam si dirigantur Sum. Pont. non tenetur pena falsi, sed extraordinaria.

## CAP. Cùm olim magister. XXXIII.

<sup>1</sup> Sigilla indicum delegatorum violando aperiens speracta causa relationis, non auditur postmodum contra illa. Colligunt Doctores in princ. text. citati Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Butr. Henric. Imol. Anch. Panor. Innoc. Host. Bald. Felin. Viuian. in ration. primi libri iur. Pontif. pag. 388. Alagona in compend. iur. Can. pag. 141. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2.

Et scripta, quæ nobis fuerant presentanda, non erunt aperire. ] De penis aperiendum literas alienas agit apud nostros Ordin. Regia lib. 5. tit. 8. & apud Castellanos l. 26. tit. 3. lib. 2. Ordinamenti, & late tractantur Clar. §. falsum, n. 26. Menoch. de arbit. casu 538. Viu. decis. 9. Bernard. & Salzed. in pract. c. 106. in nouiss. edit. Dec. tract. crim. lib. 7. c. 17. n. 45. cum segg. Aloyf. Ricc. in collect. decis. p. 4. collect. 1208. & p. 5. collect. 1929. Fr. Emman. q. Reg. rom. 1. q. 35. art. 2. Aldrete de religiosa disciplina iuranda, lib. 2. c. 17. §. 3. n. 23. Iac. Farin. in praxi crim. p. 6. de falsitate, & simulat. q. 150. n. 114. cum segg. & nouissime Coriolan. Capucin. de casibus reservatis, p. 2. casu 11. de iudic. reg. §. 10. à n. 1. pag. 809. cum segg. Quarant. in summa Bullarij, verbo, Casus reservati.

Aperire literas alienas, & legere in re magni momenti censetur grauis iniuria, tam in eum, qui illas misit, quam in illum ad quem mittuntur, & ideo in huiusmodi apertione committitur peccatum mortale, nisi sit in frequentibus casibus. Primum si sit superior regularis. Secundò ex rationabilione mittentis, vel eius ad quem mittitur. Tertio, causa sibi canendi ab iniuriis, vel insidiis. Quarto, si ex inadvertentia fiat, putans, eas ad se scriptas. Quintò, si contineant res parui momenti. Sextò, si ex curiositate, & nullum sit periculum alterius incommodi. Vide Nauar. in c. Sacerdos, à num. 10. de poenit. dist. 6. Fr. Emman. d. q. 35. art. 3. l. ff. de instit. lib. 2. c. 12. dub. 18. n. 131. cum segg. Valer. Reginald. in praxi pri poenit lib. 24. n. 119. cum segg.

<sup>2</sup> Vi in eo saltem puniretur in quo peccauerat. ] Notatur ad hoc quod puniendus est quis in eo in quo deliquit, vide Perez. l. 2. gloss. 1. tit. 6. lib. 8. Ordin. Azeued. l. 4. n. 56. tit. 17. lib. 8. nona recop. Bart. Perez. ad extranag. ambrosio, de rebus Ecclesie non alien. verbo, illis exceptis, n. 8.

<sup>3</sup> Nolumus exaudire. ] Notatur ad hoc quod aperiens literas relationis vnus iudicis, etiam si dirigantur Summo Pontif. non tenetur pena falsi, sed pena extraordinaria, vt per Bertaz. conf. 12. Farin. d. q. 150. num. 118.

## S V M M A R I V M.

- 1 Delegatus subdelegatum collega impediri non tenetur admittere si in rescripto est claus. Quod si ambo, &c.
- 2 Instrumenti probata traditione censetur translatum verum mandatum.
- 3 Clausula, quod si ambo interesse non possunt, vnus illam designat, stante non potest interesse non valens subdelegare.
- 4 Parum & nihil aequiparantur.
- 5 Procurator admittitur cum cautione de rato si dubitetur.



- tur illum non habere mandatum.
- 6 Procurator in dubio presumitur, penes quem reperiuntur acta ipsius cause.
  - 7 Coniuncta persona pro coniuncta in causis spiritualibus sine mandato non admittitur.
  - 8 Rescriptum iustitie impetrans ut collega detur Ordinario, litis pendentiam coram Ordinario narrare debet.

## CAP. Coram dilecto. XXXIV.

- C**ausa quando delegatur duobus cum claus. Quod si ambo interesse non possint, unus procedat, & unus non potest interesse, sed subdelegat alterum; alter delegatus potest ferre sententiam sine subdelegato, quia claus. Si ambo, non intelligitur per se, vel per alium, sed per se, præsertim, quando secundus delegatus obtinuit literas subrepticias. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zabar. Collect. Ioan. Andr. Bellam. Innoc. Anch. Host. Panorm. Imol. Anan. Butr. Bald. Felin. Barbat. Henric. Viu. in ration. primi libri iur. Pont. pag. 588. Alagon. in compend. iur. Can. pag. 141. remissiue Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 3. Decret. lib. 3. tit. 12. de Parochiis, & aliis Parochianis, c. 1.
- 2 Qui cum instrumentis, &c.] Notatur ad hoc quod probata traditione instrumenti censetur translatum verum mandatum, de quo vide Matthi. Coler. de processib. exequut. c. 2. p. 2. n. 55. cum seq. Surd. conf. 500. n. 22. vers. tertio loco non obstat, & conf. 540. n. 22. Steph. Grat. discip. forens. c. 90. n. 13. cum seqq.
  - 3 Quod si ambo.] Notatur ad hoc quod quando causa committitur cum clausula, quod si ambo interesse non possint, unus illam definiat, tunc si unus interesse non possit, sed velit subdelegare, non tenetur alter subdelegatum admittere, sed solum procedere potest ad cognitionem & definitionem causæ, vt per Molinam de iustit. tom. 6. p. 5. disp. 24. n. 3. vers. quando duobus, ubi idem resoluit si tres delegarentur cum prædicta clausula.
  - 4 Raro, vel nunquam.] Notatur ad hoc quod parum, & nihil æquiparantur, vt per Tiraq. de iudic. in rebus exig. vers. 8. Surd. conf. 197. n. 2. & 21. Sebast. Naui. ad l. minus 32. n. 2. ff. de verb. signif. cum aliis per me citatis Axiom. 175. n. 1.
  - 5 In glos. Absque literis i. ibi, Vel potest dici quod ideo cauit de rato, quia mandato dubitatur.] Notatur ad hoc quod procurator admittitur cum cautione de rato, si dubitetur illum non habere mandatum, vt per Mench. vsufreq. c. 16. n. 3.
  - 6 In ead. glos. ibi, Sed videtur quod iste, &c. Notatur ad hoc quod in dubio procurator presumitur penes quem reperiuntur acta ipsius causæ, vt per Hyppol. in pract. §. diligenter, n. 94.
  - 7 In ead. glos. ibi, Sed credo, &c. Notatur ad hoc quod coniuncta persona pro coniuncto in causis spiritualibus sine mandato admittenda non est, vt per Panorm. hic n. 7. Lap. alleg. 70. n. 6. Vant. de nullis tit. de nullis ex defectu mandati, n. 130. & alios de quibus Duen. reg. 123. imit. 4.
  - 8 In glos. 2. Notatur ad hoc quod rescriptum iustitiæ impetrans ut collega detur ordinatio, litis pendentiam coram eo narrare debet, vt per Menoch. de arbit. casu 102. n. 6.

## S V M M A R I V M.

- 1 Locus quando est suspectus parti, delegatus potest

delegare alium in loco non suspecto. Et Canonici in causa concanonici delegatus recusare poterit.

- 2 Comparere nullus tenetur in loco ubi potentes inimicos habet, vel ad quem non habet tutum accessum.
- 3 Comparere nullus tenetur in loco ubi terribiles inimicos habet, etiamsi habeat saluum conductum.
- 4 Canonici an probet in fauorem sui Capituli.
- 5 Testis repellitur, qui habet consimilem causam.

## CAP. Cum R. XXXV.

**L**ocus quando est suspectus parti, delegatus potest delegare alium in loco non suspecto præcipiendo, &c. Et Canonici merito potest reculare iudicem in causa alterius Canonici. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zabar. Collect. Anch. Bellam. Ioan. Andr. Barb. Host. Innoc. Bald. Panorm. Anan. Butr. Imol. Fel. Henric. Guid. Pape, Viu. in ration. primi libri iur. Pont. pag. 389. Alagon. in compend. iur. Can. pag. 141. remissiue Ximen. in concord. p. 1. refertur ab Ant. Aug. collect. 4. Decret. lib. 1. tit. 12. c. 2.

Propter multas, & graves inimicitias, &c.] Notatur ad hoc quod nullus tenetur comparere in loco, ubi potentes inimicos habet, vel ad quem non habet tutum accessum, vt per Menoch. remed. 8. recap. n. 124. de arbit. casu 151. n. 13. & conf. 100. n. 183. cum seq. Bonnac. com. crim. p. 1. verbo, citatus, fol. 24. Censual. commun. contra comm. q. 809. n. 10. Matthi. Coler. de processib. execut. p. 4. c. 1. n. 190. Malcard. de probat. concl. 9. à n. 1. Fel. in praxi crim. q. 11. n. 56. vers. & inter alios Melch. Phœbos Lusitania decis. tom. 1. Arestio 141. Bernard. Graue. ad pract. Cam. Imper. lib. 1. concl. 52. n. 11. Camil. Borrel. in summa omnium decis. tit. 4. de citat. n. 47. & tit. 46. de concumaciâ, n. 183. Galganet. de iure publico, lib. 2. it. 1. 17. n. 46.

Amplia etiam si index ipse saluum conductum citato ad locum non tutum illibere obseruaturus esset, adhuc tamen citatus sub fide hac à iudice data comparere non tenetur, ubi in iudicii loco priuatim terribiles inimicos haberet, vt per Farin. d. q. 11. n. 56. Bernar. d. Graue. d. concl. 52. n. 5. & 6.

Exceptis Canonici.] Vtrum Canonici probet in fauorem sui Capituli, vide Hector. Emil. verbo, testis Abbas, n. 13. Malcard. concl. 26. n. 6. & 9. Rebuff. de reprob. testium, n. 59. Farin. in praxi crim. q. 60. n. 460. & illud verum est quod Canonici in causa sui concanonici non repellitur à testificando in possessorio si habet interesse in petitorio tantum, Farin. d. q. 60. n. 461. Buttr. decis. 552. n. 8.

In glos. Cum sint eius socij, ibi, Et testis repellitur qui habet consimilem causam. Vide Malcard. de probat. concl. 395. numero 17. & conclus. 1357. num. 54. Bobadil. in sua politicaz, lib. 5. c. 2. n. 53. quos refert parens meus in comm. ad Ordin. Regiaz Lusitan. lib. 3. tit. 21. n. 19. pag. 210.

In ead. glos. ibi, Vnde facilius repellitur index quam testis. Notatur ad hoc quod index suspectus reculatur quando reculatur testis, glos. verbo, familiarem vers. hic tamen aduersas, in c. insinuante, sup. hoc tit. Card. Tusch. lit. S. concl. 908. n. 11. Farin. fragm. crim. p. 2. lit. I. num. 778.

## S V M M A R I V M.

- 1 Delegato iudici si mandatur ut illum absoluat qui dicit se iniuste excommunicatum, ante probationem illum absolueret tenetur. Si autem dicat excommunicatum



1 *municationem nullam, probationem nullitatis ante pronuntiationem admittere debet.*

2 *Excommunicatio post appellationem iuste latam ipso iure est nulla.*

3 *Probatum in iudicio non admittitur quod nihil releuat.*

## CAP. Cùm contingat. XXXVI.

1 **C**onquerens se post appellationem ad Papam fuisse excommunicatum, antequam absolueretur, sunt admittendæ probationes excommunicati, & excommunicantis, vt cognoscatur an absolui debeat, vel declarare, quòd non sit excommunicatus. Item si conqueratur se iniuste excommunicatum, est prius solvendus, & deinde admitti debent probationes. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellam. Host. Ioan. Andr. Anch. Panorm. Barbat. Bald. Fel. Butr. Imol. Anan. Innoc. Henric. Guid. Papæ, Viu. in ration. primi libri iur. Pontif. pag. 389. Alagon. in compend. iur. Can. pag. 142. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. referunt ab Ant. Aug. collect. 4. Decret. lib. 1. tit. 12 c. 3.

Probat hic text. excommunicatione obstricto, quæ post legitimam appellationem lata dicebatur, absolutionem præstandam non esse priusquàm constiterit per legitimas probationes an absolutione indigeat. Obstat tamen, quia quando dubitatur an excommunicatio, aut etiam valida sit, præstat absolutio ad cautelam de qua agit text. in c. 2. & in c. venerabilibus, §. sed sit, de sent. excom. lib. 6. Con. in c. alma, p. 1. §. 1. n. 7. Nau. in man. c. 2. n. 277. Vgol. de censur. lib. 1. c. 22. §. 1. à n. 4. Tolet. lib. 1. c. 14 à n. 7. Soar. tom. 5. disp. 7. sect. 8 à n. 12. Sed occurrit Vgolin. cit. loco dicens textum in præsentia agere de eo, qui absolutionem ad cautelam non postulabat, vt necessarium esse deducitur ex d. c. 2. ibi, *Petenti absolutio non negatur.* Vel secundò quòd licet hodie post dictum c. 2. hæc absolutio ad cautelam ordinario iure sit concedenda, vel ab Ordinariis, vel delegatis quoties de excommunicatione, vel ipsius validitate dubitatur, olim non ita, sed erat remedium quoddam extraordinarium, quod specialibus casibus concedi solebat, vt in c. per tuas de sent. excom. ibi, *Quamquam Apost. Sedes telem etiam consueverit, &c.* & in suspensione probat c. venerabili, eod. tit. notat Con. d. loco, quamvis addit. glossa verbo *superiorem in d. c. 2. contrarium probet.*

2 *Absolutione indigeat.* Notatur ad hoc quòd excommunicatio post appellationem iuste latam ipso iure est nulla, vt per Nau. in c. si quando, de rescript. sexta causa nullit. à n. 1. & causa 14. nullit. n. 1.

3 In gloss. Nihilominus, ibi, *Non debet quis admitti ad probandum illud, quod probatum non prodest.* Notatur ad hoc quòd non admittitur in iudicio probatum quod nihil releuat, l. 8. tit. 11. lib. 3. Ordinam. vbi gloss. 1. & l. 4. tit. 6. lib. 4. noua recop. vbi Azeved. cum aliis citatis in libello de principiis vtriusque iuris, lit. P. n. 49.

## S V M M A R I V M.

- 1 Subdelegatus delegati Papæ si iurisdictione vti coeperit, à delegato remoueri non potest, & si fecerit contra mandatum, siue excesserit formam rescripti, processus est nullus.
- 2 Monasterij bona superior dissipans ab administratione remouetur.
- 3 Alienari res largè si dicitur sola possessio transferatur.
- 4 Consilium, quando ratione subiectæ materiæ sumitur pro consensu, est requirendum.

5 *Delegatio finitur si delegatus in totum subdelegauerit causam ipsam.*

## CAP. Venerabili. XXXVII.

## Honor. III.

**R**escripti formam non seruans v. g. qui non restituit Episcopum loco suo antequam inquirat de dilapidatione contra Episcopum, eius processus est nullus. Item qui subdelegauit vices suas, & subdelegatus incipit processum, non potest amplius alteri subdelegare. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Bellam. Zabar. Ioan. Andr. Anan. Anch. Guid. Papæ, Host. Innoc. Butr. Panorm. Imol. Felin. Bald. Barb. Henric. Viu. in ration. primi libri iuris Pontif. pag. 390. Alagona in compend. iur. Can. pag. 142. remissive Ximen. in concord. p. 1.

Esset de dilapidatione suspectus, &c. Notatur ad hoc quòd Superior bona Monasterij dissipans ab administratione remouetur, vt per Aldret. de religiosa disciplina tuenda, lib. 1. c. 16 §. 4. n. 30.

Omne alienationis genus, &c. Notatur ad hoc quòd quando omne genus alienationis prohibetur, alienari res largè dicitur si sola possessio transferatur, vt per Cald. Pereira de extinct. emphyt. c. 5. n. 40.

Sine cuius consilio, &c. Notatur ad hoc quòd quando consilium ratione subiectæ materiæ sumitur pro consensu, est requirendum, & sequendum, vt per Tiraq. de retractu lig. 3. 1. gloss. 9. n. 59. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 46. n. 80.

Commisit in huiusmodi negotio vices suas, &c. Notatur ad hoc quòd delegatio finitur si delegatus in totum subdelegauerit causam ipsam nulla parte sibi retenta, vt per Peregrin. in var. lib. 1. super rub. huius sit n. 35. vers. quarto.

## S V M M A R I V M.

- 1 Delegatus si pronuntiauerit se iurisdictionem non habere, ipsam etiam de consensu partium non reasumit.
- 2 Pauperias callidè affectata non prodest.
- 3 Vidua diues non est annueranda inter miserabiles personas, nec habet privilegium trahendi ad Curiam.
- 4 Nobilitatis mentio fieri debet in literis ad lites.
- 5 Nobilitas differt à diuitiis.
- 6 Delegatio finitur, si delegatus ex altera causa obiecta pronuntiauerit se iudicem incompetentem.
- 7 Delegatus non potest reuocare sententiam interlocutoriam.
- 8 Sententiam interlocutoriam quilibet iudex ordinarius reuocare potest.
- 9 Transacto tempore, intra quod causa debuit terminari per arbitrium, non erit locus prorogationi compromissi iam extincti.
- 10 Pœna apposta in contractu nullo est nulla, & inutilis.
- 11 Pœna in quacunque dispositione apposta sequitur naturam principalis dispositionis.
- 12 Contractus annullato annullantur etiam omnes clausula contenta in eo.
- 13 Decretum irritans non ampliat dispositionem principalem, sed tanquam accessorium illius naturam sequitur.



## CAP. Significantibus, XXXVIII.

Greg. IX.

**I**udices, qui pronuntiant se non habere iurisdictionem ex rescriptis in tali causa, non possunt deinde iurisdictionem reassumere, etiam partibus assentientibus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Anch. Butr. Barbat. Innoc. Host. Bald. Felin. Panorm. Henric. Viñian. in ration. primi libri iur. Pontif. pag. 290. Alagon. in compend. iuris Canon. pag. 143. remissive Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2.

**I**uliana vidua mentiens se pauperem. Notatur ad hoc quod paupertas callide affectata non prodest, nec aliquod privilegium dat, ut per Azeved. ad l. 1. n. 44. tit. 1. lib. 4. nona recop. quem refert parens meus in remiss. ad Ordin. Reg. Lusit. lib. 1. tit. 1. §. n. 20.

**N**otatur etiam ad hoc quod vidua dices non est annumeranda inter miserabiles personas, nec habet privilegium trahendi ad Curiam, ut per Marantam diff. 9. n. 195. Kirichou. tom. 1. com. opin. lib. 3. tit. 12. n. 1. pag. 399. Cornel. Benincas. de priv. pauper. q. 4. n. 12. Tiraq. in l. si unquam, verbo, facultatum, n. 1. prope fin. C. de reuocandis donat. Mascard. de probat. concl. 1064. n. 3. Card. Tusch. lit. V. concl. 203. in princ. attestantes text. in c. ex parte, infr. de foro compet. probantem Regnam Angliæ gaudere privilegio miserabilium personarum, procedere ex eo, quia Rex & Regina possunt esse pauperes respectu suæ conditionis. Quicquid contrarium, imò viduam etiam diuitem inter miserabiles personas annumerandam esse, ac gaudere privilegio, l. unic. C. quando Imper. inter pupillos, & vid. teneant Con. pract. c. 6. n. 2. Thesaur. Pedem. decis. 117. n. 3. Viñian. decis. 459. n. 12. & decis. 521. a. n. 7. Vincent. de Franch. decis. 100. n. 19. Menoch. de arbit. casu 66. n. 4. Alex. Tréacinq. var. resol. lib. 2. tit. de cit. resol. 2. n. 16. D. Barbof. in l. 1. p. 1. n. 50. ff. soluto matr. Camil. Borrel. in sum. omni. decis. tit. 57. a. n. 9. Bernard. Muscat. in sua praxi aurea Civil. gloss. competens, n. 53. Castil. quotid. lib. 1. c. 25. n. 25. Steph. Gratian. discept. forens. c. 182. n. 3. Modern. de iurisd. p. 2. c. 21. n. 6. & in votis nouissimarum decis. voto 209. n. 5.

**Q**ua nobilis est. Notatur ad hoc quod in literis ad lites debet fieri mentio nobilitatis, ut per Tiraq. de nobilit. c. 17. n. 61.

**E**t diues. Ergo differt nobilitas à diuitiis, ut per Tiraq. de nobilit. c. 3. n. 13. cum seqq.

**I**nterloquendo pronuntiatum, &c. Notatur ad hoc quod delegatio finitur si delegatus ex altera causa obiecta pronuntiauerit se iudicem incompetentem, ita ut amplius non possit reassumere causam, Peregr. var. lib. 1. super rub. huius tit. n. 35.

**N**otatur etiam ad hoc quod delegatus non potest reuocare sententiam interlocutoriam, ut per Marant. de ordine iudiciorum, p. 4. diff. 5. n. 49. Roman. sing. 129. Franch. in c. cum cessante, col. 4. in fine, cum duab. seqq. vers. secundo limita, de appell. refert plures Salgado de protef. Regia tom. 1. p. 3. c. 18. n. 40. vbi rationem reddit quod cum talis delegatus interlocutoria emissâ super aliquo articulo per quem finitur eius officium designat esse iudex, & finiat eius iurisdictionem, veluti si se incompetentem declarauit, aut non esse procedendum ad vteriora, vel quia absolutè partem ab observatione iudicij, tunc non poterit reassumere, nec amplius poterit sententiam reuocare, vbi n. 48. hoc intelligit suo motu proprio, at verò quando pars

per appellationem à tali interlocutoria interiectam contradicant, tunc potest reassumendi iurisdictionem reuocare sententiam, regulariter tamen quemlibet iudicem Ordinarium suam sententiam interlocutoriam reuocare posse tenent Cardos. in praxi ind. verbo, Index, n. 66. & 67. Aloyf. Ricc. in collect. dec. p. 5. collect. 1474. limit. 4. Cald. Pereira q. forens. lib. 1. q. 9. per totam Salgado d. c. 18. n. 42. non solum semel, sed millies, Steph. Grat. discept. forens. c. 14. n. 11. & c. 15. a. n. 16.

**D**emum fuit à partibus, &c. Notatur ad hoc quod transacto tempore intra quod causa debuit terminari per arbitrium, non erit locus prorogationi compromissi iam extincti, ut per D. Barbof. in l. 1. art. 1. n. 73. ff. de iudic.

**I**n gloss. Per formam ibi, Et ideo cum principale non teneat, nec pœna super hoc adiecit. Notatur ad hoc quod pœna apposta in contractu nullo est etiam nulla, & inutilis, in idem est gloss. Verbo pœna, in c. 2. de precar. ut per Tiraq. de consuet. p. 3. limit. 7. n. 28. Perez. l. 1. gloss. 1. pag. 112. in fine, tit. 2. lib. 5. Ordin. Valac. conf. 85. n. 3. 4. & 5. Et pœna in quacunque dispositione apposta sequitur naturam principalis dispositionis, ut si ea non valeat, nec pœna quoque promissa, ut Tiraq. ad l. si unquam, C. de reuocand. donat. in fin. n. 3. Cou. in c. quamvis pactam, de pactis, lib. 6. p. 2. §. 4. n. 4. Burg. de Pace conf. 10. n. 22. Et annullato contractu annullantur etiam omnes clausulæ contentæ in eo, ut per Flam. de resign. lib. 12. q. fin. n. 28. Valac. conf. 85. n. 3. Nec decretum irritans ampliat dispositionem principalem, sed tanquam accessorium illius naturam sequitur, Tiraq. d. limit. 7. n. 15. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. fin. n. 55.

## SVMMARIVM.

- 1 Arbitri electi ad causam recusationis assignant partibus terminum ad probandum causam suspicionis, & index recusatus compellit arbitros ad causam finiendam.
- 2 Arbitri sunt assumendi qui iudicent recusationem iudicis.
- 3 Delegatus index recusatus potest compellere litigantes ad eligendos arbitros coram quibus causa recusationis probetur, & decidatur.
- 4 Arbitrorum iurisdictionis est extraordinaria à lege.
- 5 Arbitri electi procedunt in causa recusationis, & assignant terminum partibus ad eam probandam.

## CAP. Suspicionis. XXXIX.

**S**uspicionis iustam causam quando reus assignat, eliguntur arbitri, qui, & non index, assignant tempus ad cognoscendum de hac suspitione, sed index potest arbitros cogere, ut sollicitent. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Zabart. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Innoc. Imol. Anan. Bald. Barbat. Henric. Panormit. Hostiens. Butr. Anch. Felin. Viñian. in rationali primi libri iuris Pontificij, pag. 391. Alagon. in compend. iur. Canon. pag. 143. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2.

**S**ed arbitrari potest, coram quibus, &c. Notatur ad hoc quod arbitri sunt assumendi, qui iudicent recusationem iudicis, ut per Tiraq. in l. si unquam, C. de reuocandis donat. verbo, susceperit liberos, n. 247. Et huiusmodi arbitri præscribere possunt partibus terminum, intra quem probare coram ipsis debeant causam, aut causas recusationis iudici propositas veras esse, aut falsas: si aduersarius falsas esse probare velit,



velit, possunt, item citare, & compellere testes, vt ad testimonium accedant, eosque punire si delinquant, ita Molina *de iustit. tract. 5. disp. 23. n. 10.* Soar. *de Pace in practica, tom. 2. p. 2. c. 6. n. 10.*

3 *Ab ipso quoque iudice, &c.* Notatur ad hoc quod delegatus iudex recusatus potest compellere litigantes ad eligendos arbitros, coram quibus causa recusatōis probetur, & decidatur, & si fuerint discordes, quod tertium sibi aduocent, vt per Soar. *de Pace d. c. 6. n. 11.* Molina *d. disp. 23. n. 12. & n. 14.* tenet quod *cap. legitima, de appell. lib. 6.* non derogat textui in præfenti.

4 In gloss. *Ad quos omnia, ibi, Iurisdictio istorum quasi ordinaria est.* Notatur ad hoc quod iurisdictio horum arbitrorum est extraordinaria a lege introducta ad particularia aliqua cognoscenda, ac definienda circa causas aliquas tam in quibus proceditur iurisdictione delegata, quam iurisdictione ordinaria, vt per Molin. *d. disp. 23. n. 11.*

5 In gloss. *Terminum.* Notatur ad hoc quod arbitri electi procedunt in causa recusatōis, & assignant terminum partibus ad eam probandam, quem terminum iudex recusatus assignare non potest, vt per Soar. *de Pace d. c. 6. n. 11. vbi n. 22.* asserit text. in præfenti non esse correctum per *d. c. legitima*, vbi probari videtur terminum ad probandam causam recusatōis assignandam esse partibus ab ipso iudice recusato, & non ab arbitris electis; quia text. ille loquitur solummodo de termino assignando ipsis arbitris ad decidendam causam recusatōis, hic verò text. loquitur de termino assignando partibus ad probandam causam recusatōis.

## S V M M A R I V M.

- 1 Iurisdictio delegata ad personas non expressas in rescripto etiam de ipsarum consensu prorogari non potest.
- 2 Delegati excommunicare possunt eos, in quos delegatam habent iurisditionem.
- 3 Delegatus extendere non potest suam iurisditionem ad personas in rescripto sue delegationis, saltem per generalem clausulam, minime contentas.
- 4 Iurisdictio delegata prorogationem non admittit.
- 5 Rescriptum est restringendum.
- 6 Rescripta delegatoria sunt stricti iuris.
- 7 Prorogatio quot modis fieri debeat, remissive.
- 8 Prorogatio iurisditionis non censetur diuersa iurisdictio, sed potius eadem cum extensione.
- 9 Prorogantes partes videntur respexisse ad qualitatem iudicis, cuius prorogauerunt iurisditionem.

## CAP. P. &amp; G. XL.

1 Iurisdictio delegata non extenditur ad illas personas, de quibus in rescripto non fit mentio. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Buttr. Barbat. Bald. Panor. Felin. Hoff. Anch. Innoc. Mantua, Henric. Alex. de Neuo, Viu. in ration. primi libri iur. Pontif. pag. 392. Alagona in compend. iur. Canon. pag. 143. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. Multa circa intellectum huius text. tradit Ant. Fuertes *lect. Canon. lib. 1. c. 6.*

2 *Excommunicationis, &c.* Notatur ad hoc quod delegati excommunicare possunt eos, in quos delegatam habent iurisditionem, vt per Lud. Mirandam in *manuali Prælatorum, tom. 1. q. 35. art. 8. concl. 1. in fine.* Nauis *man. c. 27. n. 5. prope finem.*

Tom. I.

*Cum huiusmodi delegata iurisdictio, &c.* Notatur ad hoc quod delegatus extendere non potest suam iurisditionem ad personas in rescripto sue delegationis saltem per generalem clausulam minime contentas, etiam illæ consentiant, vt per Nauar. in *c. cum contingit, 7. causa nullit. in princ. de rescriptis.* Menoch. *conf. 340. n. 54.* Mench. *freg. c. 14. n. 16.* Morla in *emporio iuris, p. 1. rit. 2. q. 2. n. 2.* Molina *de iustit. tom. 6. v. 5. disp. 25. n. 2.* Peregr. *var. lib. 1. ad rubr. huius tit. n. 38. & ad rubr. tit. de officio iudicis ordinarij, n. 32.* Erasima Cochier. *de iurisdict. Ordin. in exemptis, p. 2. q. 11. n. 2.*

Notatur etiam ad hoc quod iurisdictio delegata prorogationem non admittit, vt per D. Barbof. in *l. 1. art. 1. n. 204. ff. de iudic.*

Notatur etiam ad hoc quod rescriptum est restringendum, vt per Perez *l. 6. gloss. 1. vers. quare 20 tit. 12. lib. 3. Ordinam.* rescripta enim delegatoria sunt stricti iuris, Franc. Bec. *conf. 21. n. 14. & 3.* Marc. Anton. *var. resol. lib. 1. resol. 8. n. 4. & resol. 19. n. 11.*

In gloss. *Prorogatio, fin. in princ.* Quot modis fieri possit prorogatio, vide Perez in *l. 1. pag. 529. col. 1. post med. & col. 2. vers. quare quot modis, tit. 4. lib. 3. Ordinam.*

In ead. gloss. *ibi, Imò videtur quod eadem sit.* Notatur ad hoc quod prorogatio iurisditionis non censetur diuersa iurisdictio, sed potius eadem cum extensione, Perez *d. l. 1. gloss. 1. pag. 529. col. 2. in med.* D. Barbofa *d. l. 1. art. 5. n. 15.*

In ead. gloss. *ibi, Item prorogatur iurisdictio, &c.* Notatur ad hoc quod partes prorogantes videntur respexisse ad qualitates iudicis, cuius prorogauerunt iurisditionem, vt per D. Barbof. *d. l. 1. art. 5. n. 12.*

## S V M M A R I V M.

- 1 Delegatus iudex vt quis possit esse debet habere vigesimum suæ ætatis annum completum, de consensu vero partium excedere decimum octauum, & n. 2.
- 4 Inquisitor contra hereticam prauitatem quam ætatem habere debeat, remissive.
- 5 Lex, vel statutum vbi requirit quod alius fiat ab aliquo scienter, debet libellari de scientia, & probari.
- 6 Iudex dari non potest ab alio, quam à Principe minor 18. annorum, etiam si partes consentiant.
- 7 Arbitrator non potest esse minor annis viginti, alias sententia ab eo est nulla.

## CAP. Cùm vigesimum. XLI.

Delegatus debet dari maior 20. annis, sed de consensu partium potest dari maior decem & octo annis, minor non potest dari nisi à Principe. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Innoc. Barbat. Imol. Bald. Buttr. Panorm. Guid. Pap. Hoff. Fel. Viu. in ration. primi libri iur. Pontif. pag. 391. Alagona in compend. iur. Canon. pag. 44. remissive Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2.

Hanc eandem conclus. ex hoc text. desumunt Aniles ad capita Prætorum, in *procem. verbo, qualquier, n. 7. fol. anibi 14.* Menoch. *de arbit. casu 427. n. 1.* Cald. Pereira in *l. si curatorem, C. de integrum restit. min. verbo, hunc contractum, n. 44.* Molin. *de iustitia, tom. 6. tract. 5. disp. 25. n. 3.* D. Barbofa in *l. cum Prætor, §. fin. de iud. n. 71. vbi n. 73.* agit de intellectu *l. quidam consulebant 57. ff. de re iud.*

*Peregeris.* Ergo non sufficit vigesimus annus inceptus, vide Girond. *de privilegijs, & exemptio-num explicat u. 1241. & seqq.*

Y

Dati



- 4 *Dixi potuisti in huiusmodi etate delegatus.* ] Limita in Inquisitore contra hareticam prauitatem, ut in *Clem. 2. de heret. Simanch. de instr. cathol. tit. 3. n. 12. & 13.* quem refert Azeued. l. 2. in fin. tit. 9. lib. 3. noue recopil. pag. 329.
- 5 *Scienter.* ] Notatur ad hoc quod ubi lex vel statutum requirit quod actus fiat ab aliquo scienter, debet libellari de scientia, & probari, ut per Corfet. in *sententia 1. incip. ubi lex.* in lit. 5. 327.
- 6 In gloss. *Etatem, fin. ibi, minor vero, &c.* Notatur ad hoc quod minor 18. maior autem 14. annorum ab alio quam à Principe index dari non potest, etiam si partes consentiant, & in hoc contra gloss. in d. *icum Praetor, §. non autem, & in d. l. quidam consulebant.* hanc communiter esse approbatam dicunt Capra reg. 31. n. 13. Bellam. tom. 1. commun. opin. lib. 3. tit. 1. n. 56. pag. 362. Azeued. ad l. 7. tit. 9. lib. 3. noue recopil.
- 7 In ead. gloss. ibi, *Arbitrium vero, &c.* Notatur ad hoc quod arbitrum non potest esse minor annis viginti, alias sententia per eum lata est nulla, Blanc. de compromiss. p. 35. q. 2. n. 22. Baptista. de arbit. tract. 9. 9. Viu. d. tom. 1. commun. opin. lib. 3. tit. 26. n. 120.

## S V M M A R I V M.

- 1 Delegatorum, vel arbitrorum plurium simpliciter datam potestas expirat per mortem vnius.
- 2 Delegatorum vno decedente delegatio extinguitur quoad alios.
- 3 Si vnus ex pluribus arbitris, vel iudicibus impediatur, alij non possunt procedere.
- 4 Vita & fama equiparantur.

## CAP. Vno delegatorum. XLII.

- 1 **D**elegati plures quando dantur, vel arbitri simpliciter sine claus. *Quod si vnus, &c.* mortuo vno expirat in aliis auctoritas. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Zabar. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Barbat. Bald. Butr. Panorm. Host. Felin. Guid. Papæ, Innoc. Viu. in ration. primi libri iuris Pont. pag. 393. Alagona in compend. iur. Canon. pag. 144. remissuè Ximen. in concord. p. 1.
- 2 Collige ex text. delegatorum vno decedente delegationem extingui quoad alios, Menoch. consil. 340. n. 1. cum seqq. Perez l. 1. gloss. 1. pag. 491. vol. . ante med. tit. 2. lib. 3. Ordin. Molina de iustit. tom. 6. tract. 5. disp. 24. n. 1. vers. quia ergo, ubi resoluit quod si multi ad aliquid delegentur absque alia declaratione, & vnus eorum è vita discedat antequam sententia feratur, tota delegatio eo ipso expirat, neque iurisdicatio ad causam prosequendam & ad sententiam ferendam in ceteris iudicibus residet, sed tunc ad delegantem est recurrendum. Intellige hunc text. cum facta est delegatio nominatis personis, secus si dignitati, iuxta text. in c. quoniam Abbas, sup. hoc tit. Quid si fiat delegatio alicuius causæ duabus dignitatibus, ut simul causam cognoscant, & fortè vtraque dignitas ab vna eademque persona sustinetur, an possit nihilominus is, qui ambas dignitates sustinet, causam huiusmodi cognoscere, quæstio ad præsentem materiam multum curiosa, quam negativè resoluunt Alex. in l. de die §. si fideiussor, in fin. ff. qui satis cogantur, Bertachin. in suo repert. verbo delegato n. 11. Massob. in praxi habendi concursus ad Parochiales Ecclesias vacantes requis. 5. dub. 10. n. 1. secundum Roman. impress.

Notatur etiam hic text. ad hoc quod si iudices plures dati sint simpliciter, tunc vno suspecto om-

nes suspecti reduntur, & sic non solum recusatus impediri procedere, sed etiam alij conuincens, quia vno deficiente omnium cessat iurisdicatio, cuius exercitium non censetur in solidum datum, ut per Farin. fragm. crimin. p. 2. lit. l. n. 772.

*Vel arbitrium.* ] Notatur ad hoc quod si vnus ex pluribus arbitris vel iudicibus impediatur, alij non possunt procedere, ut per Colim. in pragmat. sanctæ tit. de collat. §. statuit verbo, speculat. fol. 251.

In gloss. Delegatorum, ibi, *Idem esset si alter efficiatur infamis.* Ergo vita, & fama equiparantur, ut per Perez l. 1. gloss. 1. pag. 223. col. 1. ad med. tit. 9. lib. 8. Ordin. ibi l. 2. gloss. 3. pag. 296. col. 1. ante med. & l. 1. gloss. 2. pag. 323. col. 2. in fine, tit. 16. eod. lib. 8.

## S V M M A R I V M.

- 1 Delegatus Papæ subdelegare potest, licet datus sit ex officio, vel de partium consensu, vel cum claus. præelectionis, videlicet, Quod si non omnes, tu cum alio exequaris.
- 2 Papa in delegando videtur voluisse providere negotiis litigiosis, & personis.
- 3 Subdelegatio cessat per industriam personæ electam.
- 4 Industria personæ electæ ad impediendam subdelegationem in dubio non censetur.
- 5 Industria personæ electæ presumitur, quando commissio esset gravis, & explicatu ardua causa.
- 6 Fallum ubi committitur, quod per vnum, & non per alterum explicari potest, censetur electa industria personæ.
- 7 Industria personæ electæ censetur, quando eligitur persona, aut datur à Papa per Signaturam suam, vel de eius mandato super exequendis aliquibus.
- 8 Commissio facta, quando esset his verbis, per te, vel per vos expediri mandamus, censetur electa industria personæ.
- 9 Industria personæ electæ censetur, quando in rescripto commissionis dictum esset, fieri, vel consuli tua prudentia, & dexteritate mandamus.
- 10 Vel si dicatur, personaliter exequaris.
- 11 Vel si dicatur, discretionem tuam mandamus.
- 12 Vel si dicatur, super quibus negotiis expediendis conscientiam tuam oneramus.
- 13 Vel si dicatur, tu tu cognosceas.
- 14 Delegare non potest alteri is, cui committitur executio iudi ministerij.
- 15 Declarantur, & conciliantur text. in præsent. & in c. finali, de officio Ordinarij.

CAP. Quoniam. XLIII.  
& fin.

**D**elegatus Papæ subdelegare potest, licet datus sit ex officio, vel de partium consensu, vel cum claus. præelectionis, videlicet, Quod si non omnes, tu cum alio exequaris, &c. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Collect. Zabar. Innoc. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Butr. Anch. Host. Panorm. Barbat. Felin. Guid. Papæ, Imol. Bald. Henric. Viu. in ration. primi libri iur. Pontif. pag. 394. Alagon. in compend. iur. Canon. pag. 144. remissuè Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2.

*Intendit providere negotiis, & non personis.* ] Notatur ad hoc quod Papa in delegando videtur voluisse providere negotiis litigiosis, & non personis, ut per Peregrin. var. lib. ad rubr. huius tit. n. 8.



§. Is autem.

- 3 Probat hic §. quod per industriam personæ electam subdelegatio cessat, vt per Capic. *decis. 151. n. 5. & 6. Soar. in thesauro receptorum sent. lit. D. n. 39. Magon. Lucens. decis. 9. n. 4. Franc. Monald. conf. 143. n. 12. Menoch. de presumpt. lib. 2. pref. 21. n. 2. & pref. 54. num. 8. Sbroz. de officio Vicarij, lib. 2. q. 34. n. 1. Vincent. Honded. conf. 55. n. 79. volum. 1. Perez. l. 2. gloss. 1. ante finem, per text. ibi tit. 12. lib. 2. Ordin. & l. 10. gloss. 1. tit. 16. eod. lib. 2. Peregrin. var. lib. 1. ad rubr. huius tit. n. 7. Mar. Anton. var. resol. lib. 1. resol. 89. n. 1. vers. quando, Surd. consil. 43. n. 16. Bellon. de mandata iurisdic. c. 8. q. 24. num. 46. & 47. Gonzales lib. vnic. var. cap. 20. num. 28. Anton. de Fuertes in repet. cap. super 27. §. forro n. 60. hoc tit. Maltrill. de magistrat. lib. 1. cap. 29. ex n. 19. late & eleganter Rot. in Regien. pensiois 5. Martij 1631. coram R. P. D. Dunozeo iun. vbi quod potest subdelegari nudum factum, seu ministerium, per doctrinam Baldi in l. nulli n. 4. C. de Episcop. & cler. & Butrij in presenti n. 29 in fin. Et quod non habeat locum reg. qui per alium, &c. vbi electa est industria personæ, tradit Innoc. in presenti, in verbo commissum n. 2. in fine, vbi distinguit quod aut aliquis potest auctoritate propria aliquid facere, & tunc non est vis si faciat per se, vel per alium, sed vbi auctoritas sua non potest facere, sed alterius, & tunc procedit hic text. videlicet quod quando commissum est nudum ministerium, non potest alteri subdelegari, Butr. hic n. 24. Abb. n. 3. Rot. *decis. 14. de offic. deleg. in nouis, & in d. Regien. pensiois* Intellige etiam si sit delegatus a Principe summe potestatis, quia ab eius persona recedi non potest, Rotain vna Perusina concordia 10. Iun. 1603. coram Illustrissimo Pamphil. apud Farin. *decis. 462. n. 3. p. 2. recent.* & relatam per Cochier. in comment. ad reg. 47. Cancellaria. n. 7.*
- 4 In dubio non censetur electa industria personæ ad impedendam subdelegationem, vt per Peregrin. vbi proximè n. 8. Et quando est electa industria personæ, non debet alius dari, nec ille interesse, aut se intrinsecare potest, Surd. *dict. conf. 433. n. 16.*

## Casus in quibus presumitur electa industria personæ.

- 5 Primò electa presumitur industria personæ quando commissio esset gravis, & explicata ardua causa, vt per Abb. hic n. 6. Felin. n. 4. Bald. *conf. 123. n. 5. & 6. vers. tertium est magnitudo negotij, lib. 5. Aym. conf. 303. n. 3. Capic. decis. 151. n. 6. Menoch. de arbit. casu 68. n. 15. & lib. 2. de presumpt. pref. 21. n. 4. & conf. 69. n. 58. Mar. Anton. d. casu 57. vers. tertio, Aloyf. Ricc. in decisionibus Curie Archiep. Neapol. p. 1. *decis. 88. n. 6. Rota in d. Regien. pensiois.* Quamvis ex sola grauitate causæ non videri electam industriam personæ, nisi aliunde de hoc constet, teneat D. meus Barbola in l. cum Prator, §. 1. n. 462. cum seqq. ff. de iudic. prior enim opinio vera est, càmque sequuta est Rota apud Farin. *decis. 234. d. n. 1. part. 1. recent.* vbi censuit industriam personæ electam censeri quando committitur negotium graue, per illa verba, fidei, & diligentie tue tanti momenti committimus negotium, &c.*
- 6 Secundò, vbi factum committitur, quod per vnum, & non per alterum explicari potest, vt per Menoch. *conf. 17. n. 7.*
- 7 Tertiò, quando eligitur, aut datur persona a Papa per Signaturam suam, vel de eius mandato factam super exequendis aliquibus, & ideo statuitur in reg. 47. alias 48. Cancellaria, quod literæ expediantur cum

Tom. I.

expressione, quod idem index executionem faciat per ipsum, ita Alphons. Hisp. n. 2. & Ioan. à Cochier. n. 7. super d. reg. 48. Cancellaria.

Quartò, quando commissio facta esset his verbis, *per te, vel per eos expediri mandamus.* Petr. Foleri. ad Marant. de ordine iudic. p. 4. dist. 5. n. 27. vers. & idem foret si dicatur, Anton. Marc. de Camb. inter decisiones Caualcanti, ad finem *decis. 46. num. 384. & seqq. part. 1. Aloyf. Ricc. d. decis. 88. num. 5. Quod minus dubitationis habet si adiecta dictione, ipsum, dicatur per te ipsum expediri, &c. Abb. hic num. 1. & 6. Felin. n. 3. Marant. de ordine iudic. p. 4. tit. an sit iudicium ordinarium, n. 27. Menoch. d. lib. 2. pref. 21. n. 9. Aloyf. Ricc. d. *decis. 88. n. 1. Marc. Anton. var. resol. 1. resolut. vlt. casu 57. vers. primo;* nam verba illa, per te ipsum, dicuntur personalissima, Surd. *conf. 53. n. 7. & decis. 110. num. 18.**

Quintò, quando in rescripto commissionis dictum esset, *fieri, vel, confisi tua prudentia, & dexteritate mandamus, &c.* Honded. *conf. 55. n. 77. vol. 1. Mascard. de probat. concl. 94. n. 3. & 4. Alex. Rand. rescript. 26. n. 181. p. 1. Aloyf. Ricc. d. decis. 88. n. 1.*

Sextò, quando dictum esset, *personaliter exequaris,* Menoch. d. q. 21. n. 13. & 14. Mascard. d. *conclus. 594. n. 4. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 43. n. 23.*

Septimò, quando dictum esset, *discretionem tuam mandamus, &c.* Mascard. d. *conclus. 594. n. 3. Mar. Antonin. var. resolut. lib. 1. resol. 89. n. 2. vers. tum deum;* D. Mart. de claus. p. 1. claus. 199. n. 3.

Octauò, si in rescripto haberetur, *super quibus negotijs expediendis conscientiam tuam oueramus.* Abb. hic num. 7. Felin. n. 2. Iason. in l. à indice, n. 11. vers. quomodo limita, C. de iudic. Vant. de nullis. in tit. ex defectu iurisdictionis deleg. n. 21. Marant. de ordine iudic. p. 4. dist. 21. sub n. 27. vers. & idem est si in commissione fuisset dictum, Menoch. d. q. 21. num. 12. & de arbit. lib. 1. q. 68. num. 12. Aloyf. Ricc. d. *decis. 88. n. 4. Mar. Anton. d. casu 57. vers. secundo pandendo, & d. resol. 89. n. 2. Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. p. 2. cap. 17. n. 16. Sanch. de matr. lib. 8. disp. 27. n. 43. D. Marta d. p. 1. claus. 253. num. 1. Ego ipse in meis remiss. de diction. claus. 13. n. 4. quicquid aliud velint, Nau. *conf. 2. sub hoc tit. ff. Eman. quest. Regular. tom. 2. c. 119. art. fin. vers. vltimo dico,* Aloyf. Ricc. in collect. *decis. p. 4. collect. 1284. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiep. Neapol. c. 69. n. 5. in nouiss. edit.**

Nondò, si geminatio verborum adesset, veluti, *in tu cognoscas,* Cott. in memorab. verbo geminatio il. secundo; Menoch. d. lib. 2. pref. 21. n. 11. & 12.

## §. Ceterum.

Probat hic §. quod is, cui committitur executio nudi ministerij, alteri delegare non potest, vt per Aloyf. Ricc. in collect. *decis. p. 4. collect. 1284. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiep. Neapol. c. 69. n. 6. in nouiss. edit.*

Liceat hac de cetero aliis demandare. Procedit in eo, qui ex delegatione, & commissione habet potestatem absolendi, at verò text. in c. fin. in fr. de offic. Ordin. loquitur de eo, qui habet illam ex officio & priuilegio suæ dignitatis; ita hos textus conciliant Nau. *conf. 15. in fin. de sentent. excom. in antiq. alijs 11. de priuilegijs in nouis, Sanch. de matr. lib. 2. disp. 40. n. 13. cum seqq. precipue n. 17. D. Barbol. in l. cum Prator, §. 1. n. 530. ff. de iudic.*

Dispensare. Intellige quando nudum ministerium dispensandi, vel nudum factum est commissum sine causæ cognitione, Rota *decis. 8. incip. Episcopus constituit, ad fin. in vlt. tit. de offic. Vicarij, Sbroz. de offic. Vicarij.*

Y 2

carij



*carij, lib. 2. q. 34. n. 4.* At verò quando Episcopo committitur dispensatio requirens causæ cognitionem, vel habens eam illi annexam, poterit alij dispensationes demandare, quia propter causæ cognitionem annexam Episcopus censetur non nudus minister, nec aliàs constat quod sit electa industria personæ, & ideo non prohibetur per alium desertire, Rot. d. decis. 8. Sbroz. d. q. 34. n. 3. & 5.

17 *Quia non sibi iurisdiclio, &c.* In terminis huius text. dubitari non abs re poterit, an sub executores gratiarum, & literarum Apost. qui ab executore Romano ad executionem in partibus faciendam frequenter subdelegantur per clausulam illam, seu §. *alterum*, qui ad finem executorialium adijci solet, nudi tantum & meri facti sint executores, vel iurisdictionem obtineant aliquam? In qua quæst. Nam. in cap. *eum contingat*, de rescript. secunda causa nullis, distinguit inter subexecutores quoad ea, quæ sunt iurisdictionis, & in quibus illi partes iudicis assumere debent, de quibus in priori parte illius claus. *alterum*, ubi de Abbatibus, & aliis in dignitate constitutis fit mentio, & inter subexecutores quoad ea, quæ sunt meri facti, in quibus partes iudicis non licet assumere, de quibus in posteriori parte illius clausula, ubi de simplicibus Clericis in minoribus constitutis, & etiam de notariis agitur. Sed hæc distinctio non satisfacit in proposito, siquidem id est quod quaeritur, an huiusmodi subexecutores ad eos, qui iurisdictionis sunt, subdelegantur, & iudicis partes assumere possint, deinde quia cum in his terminis una & eadem sit commissio, ab uno & eodem Romano executore ad unum & eundem effectum emanata, non occurrit ratio aut coniectura aliqua suadens illam debere diuidi, & diverso iure ceteri, ita ut prior pars ad iurisdictionem, posterior ad merum factum referatur, iuxta l. *eum qui ff. de usucap. cap. cum in tua 30. vers. & non debeat*, de decim. id quod secus est in speciebus relatis à Navar. ro, in quibus materia subiecta, ratio, aut mens disponentis diversitatem arguit: insuper iuxta sententiam Nam. & distinctionem supradictam esset in potestate & voluntate illius pro quo gratia exequenda emanavit, vel iudicem, vel merum facti executorem assumere, quo magis alium gravaret, quod videtur absurdum. Vnde probabilius est, nisi aliud ex ipsa clausula, vel aliunde expressè, aut tacite colligatur, huiusmodi subexecutores ad meri tantum facti, & ministerij nudi executores deputari, tum quia illis in totum conveniunt ea, quæ de mero facti executore notantur; tum etiam quia iuxta verba & mentem illius clausula subexecutores tantummodo deputantur ad ea, quæ Romanus executor in remotis agens per se ipsum exequi non potest, cuiusmodi sunt ea, quæ in mero facto, & nudo ministerio consistunt. Deinde subexecutores exequuntur per censuras fulminatas ab executore Romano, quas illi in partibus denuntiant, id, quod meri facti est, iuxta hunc text. secundum verò intellectum c. *novit*. 4. 3. *ibi*, non edidit, sed publicavit, &c. de appellat. Accedit, quia si executor aliquando iudicis partes assumere posset, nusquam (praesertim ab inferiore) delegaretur generaliter & incertis ad arbitrium & electionem impetrantis, pro quo gratia emanavit, contra reg. c. *ad hæc*, de rescript. id quod secus est in mero facti executore, qui cum non indicet, nec aliquid ex suo arbitrio faciat, ad certum qui ab alio praefinitum exequatur tanquam illius instrumentum, neminem gravat, d. c. *novit*, & praeterea quicunque generaliter deputari potest, quicquid aliter opinentur Staphil. de literis gratiae, tit. de formis mandatorum, vers. ult. n. 6. Gom. de mandatis de providendo, v. 36.

In gloss. *Commisum*, ibi, Coëctionem tamen videntur habere, &c. Quicquid velit gloss. & distinguat Vincent. hic, cuius distinctionem sequitur Sicul. num. 14. & satis æquum dicunt Zabarell. Abb. & alij in praesenti, verius videtur merum facti executorem, cui nudum ministerium exequendum committitur, non posse coercere eos, qui resistunt, aut sunt impedimento executioni, sed recurrendum esse ad legitimum superiorem, iuxta iuris regulas, observant Ioan. Andr. Cardin. Abb. & DD. communiter in praesenti, & in cap. ex literis, supra hoc tit. ubi Abb. numero 4. idem Abb. in cap. de cetero n. 3. de re iudic. Et suadet, quia iuxta hunc text. huiusmodi merus executor nullam omnino habet iurisdictionem, cui isthæc coercendi potestas adherere debeat, iuxta l. *ultim. in fine*, ff. de officio eius, & d. cap. ex literis, ibi, Cum huiusmodi; qui text. in vers. *ex qua*, quem hæc glossa expendere videtur, non obstat, quia secundum praedictos non agit de mero facti executore, sed de executore iuris, cui iurisdiclio in causa executionis demandatur, ut patet ex litera ibi, iurisdictionem, & ibi *quam*, (scilicet iurisdictionem) potuerunt, &c. iunctis verbis sequentibus, ibi, ex qua (scilicet iurisdictione) coëctionem, &c. & in vers. *cum huiusmodi*; & de hoc executore intelligenda est gloss. 1. ibi, *quam* Abb. & alij tanquam huiusmodi de mero facti executore intelligunt. Sic similiter non de facti, sed de iure executore mero intelligitur text. in c. *significasti* 7. in fine, ubi gloss. pen. sup. hoc tit. secundum omnes, ibi, & Bellam. n. 29. Alexand. in c. *sicut* 2. q. 1. ubi contra gloss. *hic*, cum supra citatis defendit communem, nisi ex ipsa commissionis forma aliud colligatur.



## De Officio Legati.

TIT. XXX.

S V M M A R I V M.

- 1 Doctores referuntur super rubr. scribentes.
- 2 Legatorum de officio & potestate agentes citantur.
- 3 Legatus non habet successorem.
- 4 Legationis officium antiquissimo usu Ecclesia est comprobatus.
- 5 Legati triplici sunt differentia, alius est natus, alius missus dicitur, alius Legatus de Latere appellatur.
- 6 Legati omnes in suis provinciis non delegatam, sed ordinariam iurisdictionem exercent.
- 7 Legationis officium in legatis de Latere non quidem maius quam in aliis, sed tantummodo plenum existit, sicut fuit in sua natura in qua permanet.
- 8 Declaratur text. in cap. *literas*, de suppl. neglig. Pralar.



UPER hanc rubr. scripserunt Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Panorm. Bntr. Zabarell. Barbat. Bald. Dec. Guid. Papæ, Alex. de Nevo, Didac. Sahag. Guillelm. Durand. in *breuiario iuris Canonum*, fol. 33. Ioan. de Londris in *breuiario sanctorum Canonum*, fol. 165. Petr. de Rauenna in *compendio iuris Canonum*, Martin. Mesnart. in *epitome Decretalium*, fol. 34. Dan. Venator. in *analysis method. iuris Pontif.* pag. 98. Goffred. & Host. in *summa huius tit.* Alex. Cassan. & Anast. Germon. in *paratilis ad quinque libros Decretalium*.